

Univerzita Pardubice

Fakulta restaurování

Ateliér restaurování nástěnné malby a sgrafita

Jiráskova 3, 57001 Litomyšl

**Restaurování šedého stínovaného sgrafita *Ezau prodává
Jákovovi prvorozenství* (č. 26) a *Smíření Jákoba s Ezauem*
(č. 33) na fasádě domu čp. 538 na Horním náměstí ve
Slavonicích.**

Vedoucí práce: MgA. Zuzana Wichterlová
Vypracovala: Timea Töröková

Bakalářská práce
2024

Univerzita Pardubice
Fakulta restaurování
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Timea Töröková**
Osobní číslo: **R20008**
Studijní program: **B0222A310001 Restaurování a konzervace děl hmotného kulturního dědictví**
Specializace: **Nástěnná malba, sgrafito a mozaika**
Téma práce: **Restaurování šedého stínovaného sgrafita "Ezau prodává Jakobovi prvorozenství" (č. 26) a "Smíření Jákoba s Ezauem" (č. 33) na fasádě domu čp. 538 na Horním náměstí ve Slavonicích.**
Zadávající katedra: **Ateliér restaurování malby a sgrafita**

Zásady pro vypracování

V bakalářské práci student dokládá, že je schopen samostatně provést komplexní restaurátorský zákrok. Timee Törökové byl přidělen úsek sgrafita s výjevem "Ezau prodává Jakobovi prvorozenství" (č. 26) a "Smíření Jákoba s Ezauem" (č. 33) na pravé polovině fasády domu čp. 538 na Horním náměstí ve Slavonicích. Na tomto úseku má studentka nejprve provést restaurátorský průzkum zacílený na originální techniku sgrafita, historický vývoj díla a rozbor poškození a jeho příčin. V závěru restaurátorského průzkumu studentka vyhodnotí všechna zjištění provedená in situ, stejně jako laboratorní průzkumy. Následně vypracuje návrh na restaurování, který bude schválen vedoucím práce. Průběh prací bude konzultován s investorem, vedoucím práce, i se zástupci ústředního pracoviště NPU. V rozšířené kapitole se studentka zaměří na grafické předlohy pro fasády domů čp. 537, 538, které vznikaly v poslední třetině 16. století. Předmětem kapitoly bude revize dosavadního bádání a vytvoření souboru zdrojů grafických předloh včetně autorského určení a datace.

Nedílnou součástí bakalářské práce je vyhotovení restaurátorské dokumentace přiděleného úseku malby. Tato dokumentace musí obsahovat všechny nezbytné údaje a kapitoly.

Po formální stránce dodrží studentka standardní pravidla vypracování bakalářských prací stanovená na Fakultě restaurování Univerzity Pardubice.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Doporučená základní literatura:

- Bakalářské a diplomové práce FR UPa
- Restaurátorské dokumentace z předchozích zásahů na domech čp. 537, 538 ve Slavonicích
- APPELBAUM, Barbara. Conservation Treatment Methodology. Britain: Published by Elsevier, 2007. ISBN 978-1-136-41501-2.
- ASHURST, John; IRELAND, Richard a STEWARD, John, HENRY, Alison (ed.). Practical building conservation: Mortars, Renders and Plasters. Farnham: Ashgate, c2011. ISBN 9780754645597.
- LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, Milada. Figurální sgrafito ve Slavonicích a jeho restaurování. Památková péče. 1970, roč. 30, č. 3, s. 144-160.
- LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, Milada. Grafická předloha a její význam při restaurování maleb a sgrafit. Zprávy památkové péče. 1971, č. 31, s. 4-16.
- LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, Milada. K ikonografii a restituci sgrafitového reliéfu tří renesančních domů ve Slavonicích. Umění. 1970, roč. 18, č. 4, s. 383-394.
- MÍCHALOVÁ, Zdeňka. Měšťané, umělci, řemeslníci: výtvarná kultura v Telči a Slavonicích v době renesance. Maturandum. Brno: Books & Pipes, 2020. ISBN 978-80-7485-214-5.
- MORA, Paolo, Laura MORA a Paul PHILIPPOT. Conservation of wall paintings. Boston: Butterworths, c1984. ISBN 0-408-10812-6.
- SLÁNSKÝ, Bohuslav. Technika malby. Vyd. 2. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-610-x.
- VÁLEK, Jan, Olga SKRUŽNÁ, Zuzana WICHTERLOVÁ, Jana WAISSEROVÁ, Jana MAŘÍKOVÁ-KUBKOVÁ a Petr KOZLOVCEV. Podle starého vzoru: rekonstrukce malt, sgrafit a štuků. Praha: Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, 2021. ISBN 978-80-86246-95-6.
- VANĚČEK, Ivan. Nástěnné malby. Praha: Společnost pro technologie ochrany památek – Stop, 2000. ISBN 80-902668-3-5.
- WAISSEROVÁ, Jana a FIDLER, Petr. Figurální sgrafitová výzdoba s landsknechty na fasádě domu čp. 545 v ulici Boženy Němcové ve Slavonicích. Univerzita Pardubice, 2020. Dostupné také z: <https://hdl.handle.net/10195/76785>.
- WAISSEROVÁ, Jana. Figurální sgrafito 16.-17. století ve Slavonicích. Diplomová práce, vedoucí Milan Togner. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002.
- WICHTERLOVÁ, Zuzana. Průzkum techniky renesančního sgrafita. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-930-2.
- WICHTERLOVÁ, Zuzana; WAISSEROVÁ, Jana; SKRUŽNÁ, Olga a VÁLEK, Jan. New Shading Technique Revealed through Reconstructing the Sgraffito Technology used North of the Alps during the Renaissance. In: WEYER, Angela a KLEIN, Kerstin. Sgraffito in Change: Materials, Techniques, Topics, and Preservation. Petersberg: Michael Imhof Verlag, 2019, s. 124-137. ISBN 978-3-7319-0802-9.

Odborná periodika:

- Zprávy památkové péče
- Průzkumy památek
- e-Monumentica
- Journal of the American Institute for Conservation
- Studies in Conservation
- Restauro

Internetové zdroje: · <https://primo.upce.cz/> · <https://scholar.google.com> · <https://www.researchgate.net/> · <https://www.sciencedirect.com/> · <https://aata.getty.edu/> · <https://link.springer.com/>

Studentka dohledá a použije i další literaturu potřebnou ke zdárnému dokončení práce.

Vedoucí bakalářské práce:

MgA. Zuzana Wichterlová

Ateliér restaurování malby a sgrafita

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2023

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. srpna 2024

L.S.

Mgr. BcA. Radomír Slovik
děkan

MgA. Zuzana Wichterlová
vedoucí ateliéru

V Litomyšli dne 26. června 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice (Dislokované pracoviště – Fakulta restaurování, Litomyšl).

V Litomyšli dne

Timea Töröková

Poděkování

Velice bych chtěla poděkovat svojí vedoucí práce MgA. Zuzaně Wichterlové za ochotu, trpělivost a cenné rady při psaní bakalářské práce. Za umožnění práce ve Slavonicích a poskytnutí materiálů bych chtěla poděkovat Mgr. et MgA. Janě Waisserové. Za připomínky a cenné rady k uměleckohistorické části bych chtěla poděkovat i své konzultantce Mgr. Zdeně Míchalové, Ph.D. Na závěr bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu během celého studia.

Název:

Restaurování šedého stínovaného sgrafita *Ezau prodává Jákobovi prvorozenství* (č. 26) a *Smíření Jákoba s Ezauem* (č. 33) na fasádě domu čp. 538 na Horním náměstí ve Slavonicích.

Anotace:

Tato bakalářská práce je dokumentací komplexního restaurátorského zásahu, který byl proveden na dvou figurálních sgrafitových výjevech zobrazujících bratry Jákoba s Ezauem. Restaurování popisované části proběhlo v rámci restaurování pravé části fasády a navazovalo na restaurování její levé části. Práce obsahuje textovou dokumentaci s rozšířenou kapitolou zaměřenou na grafické předlohy pro sgrafita fasád domů čp. 538 a 537 ve Slavonicích. Součástí je i fotografická a grafická dokumentace zásahu.

Klíčová slova:

figurální sgrafito, renesance, Starý zákon, stínování kletováním, rolverk, Tobias Stimmer, grafické předlohy

Title:

Restoration of grey coloured shaded sgraffitto „*Esau Sells His Birthright*“ (26) and „*Jacob's Reconciliation with Esau*“ (*Genesis 33*)

Annotation:

This bachelor thesis is a documentation of a complex restoration intervention, executed on two figure sgraffitti depicting brothers Jacob and Esau. Restoration of the described part happened together with intervention executed on the whole right half of the facade. The thesis contains text-based as well as photographic and graphic documentation. The extended chapter follows up the graphic prints used as references for facade sgraffitti of the houses c. n. 538 and 537.

Keywords:

Figure sgraffitto, renaissance, Old Testament, „trowel shading“, rollwerk, Tobias Stimmer, graphic print references

Obsah

Obsah	10
Úvod	12
1 Úvodní údaje	13
1.1 Lokalizace památky	13
1.2 Údaje o památce	13
1.3 Údaje o akci	14
1.4 Údaje o dokumentaci	14
2 Průzkum díla	15
2.1 Uměleckohistorický průzkum	15
2.1.1 Popis objektu	15
2.1.2 Popis díla	15
2.1.3 Stručná historie objektu	16
2.1.4 Předlohy a analogie díla	17
2.1.5 Předchozí restaurátorské zásahy a průzkumy	22
2.2 Restaurátorský průzkum	25
2.2.1 Vizuální průzkum v rozptýleném denním světle	25
2.2.2 Vizuální průzkum v ostrém bočním nasvícení	26
2.2.3 Perkusní průzkum (poklepem)	26
2.3 Přírodovědný (chemicko-technologický) průzkum	26
2.3.1 Konkrétní cíle průzkumu	26
2.3.2 Výsledky přírodovědného průzkumu	27
2.4 Komplexní vyhodnocení průzkumu	27
• Popis a historický vývoj objektu	27
• Popis díla a jeho námět (ikonografie)	28
• Historický vývoj díla	28
<i>Původní technika díla (restaurované vrstvy)</i>	<i>28</i>
<i>Druhotné (následující) vrstvy</i>	<i>28</i>
• Stav díla (poškození) a jeho příčiny	29
3 Zkoušky technologií a materiálů	29
4 Návrh restaurátorského zákroku	30

4.1	Koncepce restaurování	30
4.2	Návrh postupu restaurátorských prací.....	30
5	Dokumentace restaurátorského zásahu.....	32
5.1	Postup restaurátorských prací.....	32
5.2	Použité materiály	33
5.3	Doporučený režim památky (pokyny pro údržbu)	34
6	Závěr	35
7	Seznam literatury, pramenů (a použitých zkratek).....	36
7.1	Seznam literatury.....	36
7.2	Seznam pramenů.....	37
7.3	Databáze a internetové zdroje	39
7.4	Seznam použitých zkratek	40
8	Seznam příloh	41
	Příloha č. 1: Fotografická a obrazová dokumentace	42
	Seznam fotografických a obrazových příloh	42
	Příloha č. 2: Grafická dokumentace	77
	Seznam grafických zákresů	77

Úvod

Tato bakalářská práce je zároveň restaurátorskou dokumentací k zásahu na vybraném úseku fasády bývalého městského pivovaru ve Slavonicích. Průčelí zdobí renesanční figurální sgrafito s motivy ze Starého zákona a Samsonova cyklu rámované rolverkovým ornamentem a citáty. Vybraným úsekem jsou výjevy č. 26 a 33 v pravé části fasády. Jejich restaurování probíhalo v rámci druhé etapy dvouletého zásahu, který se věnoval celému průčelí. Zásah proběhl ve spolupráci s restaurátorkou Mgr. et MgA. Janou Waisserovou. Vybraný restaurovaný úsek fasády je vyznačen v příloze č. 1 obr. 12.

Popisovaný zásah navazuje na I. etapu dvouletého restaurování v roce 2022, ke kterému bylo přistoupeno po revizi stavu sgrafit v roce 2020, kdy byla sgrafita poškozena krupobitím. Krupobití urychlilo degradaci jak původního souvrství, tak napojení druhotných doplňků. V důsledku úderů krup byla částečně narušena adheze a koheze souvrství. Na rozhraní tmelových doplňků často došlo ke vzniku prasklin. U nezajištěných defektů hrozilo riziko další následné degradace a případně i ztráty originálu. Nejrizikovější defekty, zejména v přízemí levé části fasády, byly zajištěny již během zásahu v roce 2020.

Práce obsahuje průzkum díla a postup restaurátorského zásahu včetně fotografické dokumentace a grafických zákresů. V rozšířené kapitole *Předlohy a analogie díla* jsou shrnuty dosavadní poznatky a bádání týkající se grafických předloh použitých pro sgrafita z celé fasády a z fasády sousedního domu čp. 537. Práce vychází z průzkumu a zásahu na místě, z dochovaných a přístupných dokumentací předchozích restaurátorských zásahů uložených v archivu NPÚ v Českých Budějovicích a z dostupné literatury. Další podklady poskytla restaurátorka Mgr. et MgA. Jana Waisserová.

1 Úvodní údaje

1.1 Lokalizace památky

- **Kraj:** Jihočeský
- **Adresa:** Slavonice 378 81, Horní náměstí č.p. 538
- **GPS souřadnice:** 48.9967339N, 15.3541539E
- **Objekt:** měšťanský dům, bývalý pivovar
- **Blížší určení místa popisem:** pravá část čelní fasády domu

1.2 Údaje o památce

- **Název restaurovaného díla:** renesanční sgrafitová fasáda s výjevy z Genesis a scény ze Samsonova cyklu
- **Klasifikace památky:** kulturní památka
- **Rejstříkové číslo objektu v ÚSKP:** 25761/3-2165
- **Autor (okruh):** neznámý
- **Sloh, datace:** renesance, 2. pol. 16. stol.
- **Materiál, technika:** šedé vápenné stínované sgrafito, intonaco probarvené dřevěným uhlím
- **Restaurovaná část:** *výjevy Ezau prodává Jákobovi prvorozenství (č. 26) a Smíření Jákoba s Ezauem (č. 33)*
- **Rozměry restaurované části díla:**
 - G 26: 176 × 120 cm (2,1 m²)
 - G 33: 167 × 203 cm (3,4 m²)
- **Předchozí známé (restaurátorské) zásahy na díle:**
 - 1967–1968: Dušan Kříčka, Miroslav Kolář, odkryv a restituce¹
 - 1989: Dušan Kříčka, Miroslav Kolář, zpevnění a očištění²
 - 1998–1999: Václav Špale, konzervace a restaurování³
 - 2020: Jana Waisserová, Oldřiška Horáková, akutní zajištění fasády poničené krupobitím;⁴
 - 2022: Jana Waisserová, Oldřiška Horáková konzervace levé části sgrafitové fasády⁵

¹ Národní archiv. Český fond výtvarných umělců. Dílo. Nezpracovaný fond. Zpráva o prohlídce restaurátorského díla ze dne 23.5.1968, Slavonice, dům čp. 108.

² KOLÁŘ, Miroslav. *Slavonice – Sgrafitová výzdoba domu čp. 538/108*. Restaurátorská zpráva. Praha, 1989. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 827.

³ ŠPALE, Václav et al. *Restaurátorské práce na sgrafitové fasádě domu č.p. 538*. Dokumentace restaurátorského zásahu. Praha, 1998. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 2989 A, B.

⁴ WAISSEROVÁ, Jana, HORÁKOVÁ, Oldřiška. *Akutní zajištění sgrafitové fasády čp. 538, Horní náměstí ve Slavonicích poničené krupobitím dne 6. 6. 2020*. Dokumentace restaurátorského zásahu. 2020. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 6499. V době návštěvy archivu (duben 2024) nebyla dokumentace dostupná.

⁵ WAISSEROVÁ, Jana, HORÁKOVÁ, Oldřiška. *I. etapa restaurování renesanční sgrafitové fasády poničené krupobitím. Bývalý pivovar, dům čp. 538, Horní náměstí Slavonice*. Restaurátorská dokumentace. Zahořany,

1.3 Údaje o akci

- **Vlastník památky, objednatel:** MÚ Slavonice
- **Památkový dohled:** PhDr. Roman Lavička PhD., NPÚ o.p.s. v Českých Budějovicích
- **Restaurátorský záměr:** 2022, *WAISSEROVÁ, Jana*⁶
- **Závazné stanovisko:** Rozhodnutí MÚ Dačice, č. j. OKC /15834/20/2932-2003/URBP ze dne 17.7. 2020
- **Zhotovitel:**
 - *Fakulta restaurování Univerzity Pardubice, Jiráskova 3, 570 01 Litomyšl, email: dekanat.fr@upce.cz*
 - *Mgr. et MgA. Jana Waisserová, Zahořany 49, 252 10 Mníšek pod Brdy, povolení MK ČR č.j. 6.965/96, tel: 604 233934, e-mail: jana@waisserova.cz*
- **Odborný pedagogický dozor:** MgA. Zuzana Wichterlová, povolení MK ČR, č.j. MK 48427/2015 OPP
- **Z fakulty restaurování UPa na dalších částech pracovali:** Bc.A. Eliška Drašnarová, Eliška Matoušková, Anastasia Koledová
- **Odborná spolupráce:**

Mgr. et MgA. Jana Waisserová – konzultace grafických předloh,
Mgr. Zdeňka Míchalová, Ph.D. – odborný konzultant umělecko-historické části
Ing. Jan Válek, Ph.D. – chemickotechnologický průzkum
- **Termín započetí a ukončení akce:** červen - srpen 2023

1.4 Údaje o dokumentaci

- Dokumentaci vypracovala: Töröková Tímea
- Fotografie pořídili: Töröková Tímea
- Použitá snímací technika: Canon EOS 60, Canon EOS 77, Sony ILCE-6400
- Počet stran textu dokumentace: 41
- Počet vyobrazení ve fotografické dokumentaci: 51
- Počet vyobrazení v grafické dokumentaci: 8
- Počet příloh: 4
- Místa uložení dokumentace ve fyzické i digitální podobě:
 - archiv Fakulty restaurování Univerzity Pardubice, Jiráskova 3, 570 01 Litomyšl
 - Archiv autora

2022. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 6765. V době návštěvy archivu (duben 2024) nebyla dokumentace dostupná.

⁶ *WAISSEROVÁ, Jana. WICHTERLOVÁ, Zuzana. HORÁKOVÁ, Oldřiška. 2. etapa obnovy a restaurování sgrafitové fasády čp. 538 Horní Náměstí ve Slavonicích poničené krupobitím. Restaurátorský záměr. Zahořany, 2022. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, 12947/2022, RZ 6598/1.*

2 Průzkum díla

2.1 Uměleckohistorický průzkum

2.1.1 Popis objektu

Objekt, měšťanský dům, se ve Slavonicích nachází na východním konci Horního náměstí u Jemnické brány a sousedí se dvěma dalšími domy zdobenými sgrafitem. Jedná se o jednopatrovou rohovou budovu s kamenným vstupním portálem, šestiosou fasádou směřující na severovýchod, korunní římsou a mansardovou střechou. Fasádu zdobí renesanční šedé stínované figurální sgrafito (obr. 12).

Výzdoba fasády domu je členěna do čtyř vodorovných pásů, v nichž jsou čtvercová nebo obdélníková pole s jednotlivými výjevy. Z horní řady se dochovala jen spodní polovina výjevů. Na místě jejich dřívější horní části se nachází druhotně vystavěná korunní římsa, nad níž se zdvihá mansardová střecha. V jednotlivých polích je vyobrazeno celkem 23 kapitol ze Starého zákona, přesněji z Genesis a z knihy Soudců. Jednotlivé výjevy pak většinou, ale ne vždy, rámuje z vrchu nápisové pásky s citacemi a ze stran rolverkové pásky doplněné o rostlinné motivy. Rolverky jsou vždy vedle sebe zrcadlově symetrické. V přízemním pásu a ve druhém pásu nejvíce vlevo můžeme vidět architektonické prvky a po stranách vstupního portálu ještě dvě figury držící kartuše určené pro erby.

2.1.2 Popis díla

Restaurované části díla, výjevy *Genesis 26 Ezau prodává Jákobovi prvorozenství* a *Genesis 33 Smíření Jáкова s Ezauem*, se nachází v pravé části fasády, téměř na kraji, ve druhé a třetí řadě.

Ezau a Jákob byli dvojčata, děti Izáka a Rebeky. Starší Ezau, „*muž pole a znalý lou*“ popisovaný a často zobrazovaný zarostlým chlupem, jednoho dne hladový po práci na poli odprisáhnul přenechání svého prvorozenství Jákobovi za chléb a čočku. Jákobovi se později podařilo dostat i pro Ezaua určené požehnání od nevidomého otce Izáka, když se oblékl do bratrových šatů a zakryl si holou kůži kůží kůzlat. Tato lest vedla ke sporu mezi bratry. Jákob potom dlouhou řadu let sloužil u Lábana, když ho k němu rodiče poslali vybrat si nevěstu.⁷ Když Jákob po čtrnácti letech získal vlastní rodinu a stáda, vydal se vyřešit spor se svým bratrem. Podle Bible Jákob nejprve poslal zprávu Ezauovi, ve které ho obeznámil o svém majetku a požádal ho jako svého pána o jeho přízeň. V odpovědi poslušně se dozvěděl, že mu jde Ezau naproti se čtyřmi sty muži, což ho zaskočilo a vydal se mu vstříc s darem na usmířenou: „*dvě stě koz a dvacet kozlů, dvě stě bahnic a dvacet beranů, třicet velbloudic se sajícími mláďaty, čtyřicet krav a deset býků, dvacet oslic a deset oslů.*“ Po setkání a usmíření se Jákob odebírá do Sukót.⁸

Restaurované výjevy představují dvě události v životě bratrů Jáкова a Ezaua. Na výjevu mezi okny prvního patra nejvíce vpravo sedí za stolem s miskou čočky Ezau a rukou přijímá výměnou za prvorozenství chléb, který mu přes stůl podává k diváku zády otočený Jákob. Ezau si na kolena přidrží klobouk a u nohou mu sedí pes, což jsou

⁷ ROYT, Jan. *Slovník biblické ikonografie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0963-0. s. 84–86.

⁸ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 7. přeprac. vyd. (5. vyd. v ČBS). Praha: Česká biblická společnost, 1996, c1985. ISBN 80-85810-11-5.

v tomto případě pravděpodobně symboly odkazující na zemědělskou práci či lov.⁹ Výjev doprovází citace umístěná nad výjevem převzatá z grafické předlohy v tomto znění: „*Genesis 26 Vorbild falscher kirch.*“, což lze přeložit jako „*předobraz nepravé církve*“.¹⁰ Číslování tohoto výjevu však neodpovídá grafické předloze ani Bibli, jelikož se jedná o scénu z 25. kapitoly.¹¹ Většina výjevů na fasádě je rámována rolverkovým dekorem. V řadě s okny prvního patra, však rolverkový dekor u starozákonních výjevů nenajdeme. U okenních otvorů v minulosti sice došlo v rámci stavebních úprav k částečnému posunu jejich umístění, šířka současných oken se však zásadně neliší od dochovaných renesančních oken na sousedním domě čp. 537. Je tedy možné, že figurální výjevy v této řadě nebyly všechny rámované rolverkovým ornamentem ani původně. Nasvědčovala by tomu i fotografie stavu po odkryvu a restaurování (obr. 2). Je však také možné, že se ornament nedochoval.

Druhý z výjevů, *smíření Jákoba s Ezauem*, se na fasádě nachází hned pod výše popisovaným, tedy ve třetí řadě druhý zprava. Je rovněž doprovázen citací, ze stejného zdroje jako zbylé výjevy, ve znění „*Genesis 33 Ca Der den fromen töden Wolt Wird im hold*“, a po stranách je orámováno rolverkovým ornamentem. Jedná se o předposlední zobrazení z První knihy Mojžíšovy na fasádě.

Na výjevu vidíme v pravé části oba bratry v objetí. Podle vojenské helmy lze postavu vpravo určit jako Ezaua a postavu vlevo jako Jákoba. Na pozadí vidíme v pravém horním rohu město na kopci, jinak víceméně opuštěnou krajinu. Původní kresba je zejména po stranách postav dochována fragmentárně. Při srovnání výjevu s grafickou předlohou se v levé části pozadí mohla vyskytovat Jákobova rodina a stáda. V pravé části mohlo být ztvárněno Ezauovo vojsko.

2.1.3 Stručná historie objektu

Roku 1579 byla slavonickou městskou radou se svolením Zachariáše z Hradce zaplácena stavba pivovaru na místě domu z poloviny 16. století. K průběhu stavby nejsou prameny, ale z listiny vyznívá, že se jednalo o novostavbu, která byla hotová nejpozději ke konci roku 1583. Reprezentativní vzhled se sgrafity budova získala ještě před koncem století. Pětিলistá růže v klenáku vstupního portálu, která byla heraldickou figurou pánů z Hradce a je symbolem města Slavonice, připomíná jejich významnou roli při výstavbě pivovaru.¹²

Přesnou dataci snesení atiky neznáme. Na vedutě města Slavonic z roku 1729 je pivovar zachycen ještě s atikou, stejně jako sousední domy.¹³ Z. Míchalová vyslovuje domněnku, že ke snesení atiky mohlo dojít po požáru ve městě, ke kterému došlo v roce 1750.¹⁴ Jiný zdroj spojuje snesení atiky s klasicistní přestavbou v 2. pol. 19. stol., kdy pod nově zvětšená okna s přidaným štukovým rámováním byla zhotovena i kordonová římsa,

⁹ ROYT, Jan a ŠEDINOVÁ, Hana. *Slovník symbolů: kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Praha: Mladá fronta, 1998. ISBN 80-204-0740-5.

¹⁰ MÍCHALOVÁ, Zdeňka. *Měšťané, umělci, řemeslníci: výtvarná kultura v Telči a Slavonicích v době renesance*. Maturandum. Brno: Books & Pipes, 2020. ISBN 978-80-7485-214-5. s. 91.

¹¹ K přečíslování došlo během restaurování v roce 1998. Podrobněji viz kapitola 2.1.4 *Předlohy a analogie díla*.

¹² MÍCHALOVÁ 2020 (pozn. 10), s. 36, 60, 89, 90.

¹³ Veduta města Slavonice z roku 1729 uložena v: Archiv města Brna, V 3 – Knihovna Mitrovského 1400–1900 (1956), sbírka vedut D. J. I. Hoffera; Sign. A 260, inv. č. 40/127.

¹⁴ MÍCHALOVÁ 2020 (pozn. 10), s. 90.

v důsledku čehož došlo k rozsáhlým ztrátám renesančního sgrafita. Původní střechu nahradila mansardová.¹⁵

V 60. letech 20. století byla z fasády městského domu tehdy čp. 108 odstraněna většina klasicistních úprav, zejména kordonová římsa, okenní šambrány a souvrství omítek a nátěrů zakrývající původní renesanční fasádu. Od odkryvu proběhly na fasádě nejméně dva další restaurátorské zásahy, ke kterým existují písemné podklady (v roce 1989 a v letech 1998–1999). Dne 6. 6. 2020 zasáhlo Slavonice krupobití, které zasáhlo sgrafitové průčelí domu a poškodilo některé druhotné doplňky, což podnítilo další zásah (viz kapitola *Předchozí restaurátorské zásahy a průzkumy*).

2.1.4 Předlohy a analogie díla

Sgrafitová výzdoba průčelí slavonických domů čp. 538, 537, 536, 520 a 453 je datována do poslední třetiny 16. století.¹⁶ Výzdoba zmíněných domů je pravděpodobně prací stejné skupiny sgrafitářů, stavební dílny působící v jižních Čechách a v Dolních Rakousích. Typově podobná sgrafita můžeme u nás kromě ve Slavonicích najít také na fasádě domu čp. 138 v Jindřichově Hradci¹⁷. V Dolních Rakousích se jedná o domy Hauptplatz čp. 15 v Retzu, Rathausplatz čp. 4 ve Weitře, Stadtplatz čp. 33 v Gmündu a Kirchenplatz čp. 3 v Hornu. Šedá sgrafita probarvená dřevěným uhlím jsou na fasádách rozvržena ve vodorovných pásech. Pro čtvercové nebo obdélníkové výjevy je pak typické rolverkové rámování a doprovázející nápis. Zdrojem grafických předloh pro výjevy výše zmíněných domů, případně i citované nápisy nebo rolverkové rámování, byly často ilustrované knihy obsahující grafické práce autorů jako Virgil Solis, Jost Amman nebo Tobias Stimmer.¹⁸ Používání grafických předloh pro dekorativní umění bylo od doby jejich masové distribuce, související s vynálezem knihtisku, téměř samozřejmostí. Správné určení grafické předlohy je jedním ze základních předpokladů kvalifikovaného restaurátorského zásahu. Přiřazení předlohy, která dílu sloužila jako přímý vzor nebo inspirace pro kompozici či zpracování námětu, pomohlo v minulosti rozklíčovat náměty, které by jinak nebylo možné přečíst.¹⁹ Špatně určená předloha může vést v případě fragmentárně dochovaného díla k chybnému pochopení motivu a vzdálení se původní myšlenky autora, zejména pokud je přistoupeno k rekonstrukcím. V případech, kdy je dílo dobře zachované a předloha slouží spíše jako volnější inspirace, riziko dezinterpretace není tak velké. Přesto je však přiřazené předlohy nutné ověřovat, nejlépe ve všech dostupných zdrojích. Seznam zmiňovaných zdrojů předloh je s odkazy na digitalizované kopie uveden v online zdrojích.

¹⁵ Emanuel Poche ed., *Umělecké památky Čech 3*. Praha 1980, s.356.

¹⁶ MÍČHALOVÁ 2020 (pozn. 10).

¹⁷ Na fasádách domu čp. 138 v Jindřichově Hradci a domu čp. 538 ve Slavonicích lze dokonce pozorovat stejný výjev *Abraham obětuje Izáka* podle předlohy od Tobiasi Stimmera.

¹⁸ WAISSER, Pavel. *Renesanční figurální sgrafito na průčelích moravských městských domů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4305-8. str.23, 24.

¹⁹ LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, Milada. Grafická předloha a její význam při restaurování maleb a sgrafit. *Památková péče*. 1971, 31 (1), 4-16. ISSN 0231-7966. Str.4.

Dům čp. 538

Dříve čp. 108, bývalý městský pivovar zobrazuje 21 chronologicky seřazených starozákonních motivů z První knihy Mojžíšovy (Genesis) od *Potopy světa s Noemovou archou* po *Jákovovy syny mstící pohanu své sestry*, a ještě dvě zobrazení Samsona ze starozákonní knihy Soudců. Na fasádě jsou dochované následující výjevy: *Potopa světa s Archou Noemovou archou* (č. 6), *Opilý Noe* (č.9), *Stavba Babylonské věže* (č. 11), *Abraham a Melkisedech* (č.14), *Abrahamova oběť a víra (Oběť Abrahámová)* (č. 15), *Sára vyhnání Hagar* (č. 16), *Andělé u Abraháma* (č. 18), *Lot a jeho dcery* (č. 19), *Anděl utěšuje Hagar a Ismaela na poušti* (č. 21), *Abraham obětuje Izáka* (č. 22), *Rebeka u studny* (č. 24), *Abrahámův pohřeb* (č. 25), *Ezau prodává Jákovovi prvorozenství* (č. 26), *Izák žehná Jákovovi* (č. 27), *Jákovův sen o nebeském žebříku (Jákovův žebřík)* (č. 28), *Jákov a Ráchel* (č. 29), *Jákov třídí Lábanova stáda* (č. 30), *Lábanova zášť* (č. 31), *Jákovův zápas s andělem* (č. 32), *Jákovovo smíření s Ezauem* (č.33), *Simeon a Lévi mstí pohanu své sestry Diny* (č. 34), *Samson trhá lva, Samson nesoucí vrata z města Gázy*.²⁰ Podle číslování lze předpokládat, že nedochovaná atika byla rovněž zdobena starozákonními výjevy.

Dohledávání grafických předloh pro výzdobu průčelí domu čp. 538 se spolu se sousedními domy čp. 537 a 536 věnovala jako první historička umění Milada Lejsková-Matyášová. V souvislosti s odkryvem fasády byla v 60. letech 20. století rozpoznána starozákonní ikonografie. Výjevům byly přiřazeny předlohy podle knihy Tobiasa Stimmera s doplněním o díla Virgila Solise *Lot a jeho dcery* (č. 19), *Jákovův zápas s andělem* (č. 32) a Josta Ammana *Samson trhající lva*.^{21, 22} Druhému výjevu z knihy Soudců *Samson nesoucí vrata z města Gázy* historička předlohu nepřiradila.²³ Výjev č. 33 *Smíření Jákoba s Ezauem* byl po odkryvu restaurován podle předlohy ze základního souboru od Tobiasa Stimmera. V základním souboru předloh od Tobiasa Stimmera prvnímú dochovanému motivu *Potopě světa* předchází ještě 7 výjevů, včetně nefigurálního *Zvířata vstupují do archy* (kap. 6). Zbýlých 6 figurálních motivů považovala M. Lejsková-Matyášová za původní nedochovanou výzdobu atiky, než byla sejmuta. Těmito motivy jsou: *Stvoření světa* (kap. 1), *Stvoření Evy z Adamova žebra* (kap. 2), *První hřích* (kap. 3), *Vyhnání z ráje* (kap. 3), *Adam a Eva pracují a pečují o děti (Trest i milost)* (kap. 3)²⁴, *Kain a Abel* (kap. 4).²⁵

V restaurátorské dokumentaci z roku 1998 od Václava Špaleho se můžeme dočíst, že „původní předlohy od Tobiasa Stimmera byly znovu dohledány a byly doplněny o čtyři přesnější předlohy jiných autorů (2 od Virgila Solise, 1 od Josta Ammana a 1 od neidentifikovaného autora).“ Jako základní soubor byl tedy použit soubor předloh

²⁰ Seznam je uveden např. v článku LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ 1970, 18(4) (pozn. 25), v restaurátorské dokumentaci z roku 1998, nebo v diplomové práci Jany Waisserové (2002).

²¹ V. Solis, *Biblische Figuren des Alten und Newen Testaments ganz künstlich gerissen. Durch den weitberühmpten Vergilium Solis zu Nürnberg*. Dostupné ve dvou vydáních z let 1560 a 1565.

²² J. Amman, *Neuwe biblische Figuren dess Alten und Newen Testaments, geordnet und gestellt durch... Johan Bockspersgern von Saltzburg, den jüngern, und nachgerissen mit sonderm Fleiss durch... Joss Amman von Zurich*. Dostupné ve vydáních z let 1564, 1565 a 1569.

²³ Ibidem, s. 391.

²⁴ První název použitý v LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ 1970, 18(4) (pozn. 25) a v ŠPALE 1998 (pozn. 3), Druhý název v závorce použitý J. Waisserovou 2002; Předloha dostupná online: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb11424064?page=20,21>.

²⁵ LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, Milada. K ikonografii a restituci sgrafitového reliéfu tří renesančních domů ve Slavonicích. *Umění*.: Art. Praha: Ústav dějin umění Akademie věd České republiky. 1970, 18(4), 383-394.

Tobiase Stimmera, včetně výjevu *Samson nesoucí vrata z města Gázy*, kterému předloha původně nebyla přiřazena. Pro následující 4 výjevy byla přiřazena díla jiných autorů. Výjevům č. 19 *Lot a jeho dcery* a výjev č. 32 *Jakobův zápas s andělem* byly opět přiřazeny předlohy od Virgila Solise. Výjevu č. 33 *Jakobovo smíření s Ezauem* byla přiřazena nová předloha, jejíž autor však v té době nebyl určen. Jost Amman je také znovu zmíněn jako autor předlohy pro výjev *Samson trhá lva*.²⁶ Ve zprávě o restaurování vyjadřuje k předloze výjevu č. 33 *Smíření Jakoba s Ezauem* V. Špale myšlenku, že autorem předlohy mohl být V. Solis. Jako důvod pro tuto domněnku uvádí, že pokud sgrafitář pracoval podle překreslených záznamů předloh, mohlo dojít ke zkreslení, a proto sgrafito nemusí přesně odpovídat původním Solisovým.²⁷

Další, kdo se tomuto tématu věnoval, byla Jana Waissarová ve své diplomové práci, ve které se zabývá problematikou renesančních slavných sgrafit.²⁸ Předchozí informace doplňuje o zdroj předlohy pro výjev č. 33. *Setkání Jakoba s Ezauem*, který je „dle Virgila Solise, ze souboru *Emblemata Nicolase Reusnera, vytištěných v roce 1581 Jeremiášem Reusnerem ve Frankfurtu nad Mohanem*.“²⁹ Takto určené grafické předlohy pro výjevy byly opět dohledávány a použity při restaurování v letech 2020, 2022 a 2023 J. Waissarovou a jejím týmem, zejména za použití digitálních zdrojů.³⁰

Nově také v rámci své diplomové práce věnuje pozornost architektuře a rolverkovovému rámování výjevů. „*Ornament vychází ze Solisových rolverkových bordur, avšak je zde s ním nakládáno volně.*“ Jako možný zdroj inspirace pro nefigurální obdélná pole s architekturou zmiňuje architektonické traktáty, zejména Serliův. *Architektura v pozadí jednotlivých výjevů pak mohla být „vedutami konkrétních soudobých měst nebo jen motivy přejímanými ze soudobé grafiky.*“ Pozadí měst však mohla být pouze volně inspirovaná i použitými grafickými listy nebo jinými výjevy od stejných autorů, aniž by jim sgrafita přesně odpovídala. „*Architekturu v pozadí ve svých grafikách uplatňuje Solis (Biblische figuren), Amman (viz Samson trhá lva).*“ Je tedy možné, že konkrétní grafické listy nebyly pro ornament ani architekturu použity.

Dům čp. 537

Nejbližší analogii ke sgrafitům najdeme hned na fasádě vedlejšího domu čp. 537. Kromě přibližné datace a pravděpodobného autora sdílí výzdoba průčelí také starozákonní ikonografii. Zatímco na fasádě bývalého pivovaru najdeme motivy zejména z První knihy Mojžíšovy a dva výjevy Samsonova příběhu z knihy Soudců, na vedlejším domě je vyobrazeno na celkem 17 polích působení velkých a malých proroků a jedno vyobrazení krále Davida. Rolverky rámovaná figurální pole s nápisovými pásky jsou opět uspořádána do čtyř vodorovných řad. Základním zdrojem grafických předloh byl dříve zmíněný soubor ilustrací *Neue Künstliche Figuren Biblischer Historien* Tobiase Stimmera a některé předlohy mohly být stejně jako na sousedním domě nahrazeny

²⁶ ŠPALE 1998 (pozn. 3).

²⁷ ŠPALE, Václav. *Zpráva o restaurování sgrafitové výzdoby fasády domu čp. 538 na Horním náměstí ve Slavonicích*. Restaurátorská zpráva. Praha, 2003. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 3648.

²⁸ WAISSEROVÁ 2002 (pozn. 15).

²⁹ *Emblemata Nicolai Reusneri IC. Partim Ethica, Et Physica: Partim vero Historica, & Hieroglyphica, sed ad virtutis, morum[ue] doctrinam omnia ingeniose traducta: & in quatuor libros diogesta, cum Symbolis & inscriptionibus illustrium & clarorum virorum*. 1581.

³⁰ Dohledané grafické předlohy nám byly poskytnuty jako volné listy k restaurování během druhé etapy.

pracemi Virgila Solise a Josta Ammana. Jedná se o předlohy pro výjevy č. 2, 12, 14, 15, 16.³¹

Pro informace o grafických předlohách pro vyobrazení působení proroků i zachycení krále Davida na fasádě domu čp. 537 byly použity podobné zdroje, jako výše zmíněné. Historička umění M. Lejsková-Matyášová přiřadila výjevům jako základní soubor grafických předloh opět knihu Tobiase Stimmera *Neue Künstliche Figuren Biblichen Historien*. Jako výjevy podle předloh převzatých z jiného zdroje označila předposlední dva výjevy proroků *Zachariáš* (č. 15) a *Malachiáš* (č. 16). V článku přiložené snímky dřevorytů od Josta Ammana z roku 1571 mohly být převzaty z *Bibliorum Vtriusque Testamenti Icones*.^{32, 33}

Ve své diplomové práci Jana Waisserová³⁴ přisuzuje předlohy pro výjevy *Jeremiáš* (č. 2) a *Aggeáš* (č. 14) Virgilu Solisovi z knihy „*Biblische Figuren des Alten Testaments*“ vydaných ve Frankfurtu nad Mohanem ve Fayrabendově tiskárně v roce 1565. Naopak výjevy č. 15 a 16 ponechává bez předlohy a za neodpovídající označuje i předlohu pro výjev *Habakuk* (č. 12).

V letech 2017 až 2020 se pak ještě grafickým předlohám v souvislosti s restaurováním fasády věnoval tým restaurátorů pod vedením Jany Waisserové a Zuzany Wichterlové. V podrobné dokumentaci zásahu jsou ke každému z výjevů přiřazeny použité grafické předlohy.³⁵ Použité předlohy jsou z většiny podle Tobiase Stimmera. Ve třech případech byly použity předlohy Virgila Solise, a to pro výjevy *Jeremiáš* (č. 2), *Habakuk* (č. 12) a *Aggeáš* (č. 14). Výjevy *Zachariáš* (č. 15) a *Malachiáš* (č. 16) byly restaurovány podle předloh Tobiase Stimmera, přestože dřevoryty Josta Ammana odpovídají výjevům více.

Nová zjištění

Při zkoumání předloh pro dům čp. 537 byla mezi dřevoryty Josta Ammana v *Bibliorum Vtriusque Testamenti Icones* z roku 1571 nalezena také předloha k výjevu *Smíření Jákoba s Ezauem* z fasády domu čp. 538. Autor předlohy byl původně neznámý a později jím byl určen Virgil Solis. K této záměně mohlo dojít, když byla předloha původně dohledána v souboru grafik, ve kterém byly použity ilustrace obou autorů. Ammanovu autorství předlohy by však, kromě dohledání předlohy ve starším souboru, mohly napovědět také iniciály „I A“ ve spodní části grafické předlohy (obr. 11).

U vyobrazení *Prodej prvorozenství* z fasády domu čp. 538 bylo porovnáním s grafickou předlohou a historickými fotografiemi zjištěno, že došlo k přečíslování výjevu.

³¹ Číslováno od levého horního výjevu po řadách směrem dolů.

³² LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ 1970, 18(4) (pozn. 25), s. 393.

³³ Zdroj: <https://www.nga.gov/content/dam/ngaweb/exhibitions/pdfs/2017/in-library-amman.pdf>.

³⁴ WAISSEROVÁ 2002 (pozn. 15), s. 101-105.

³⁵ WAISSEROVÁ, Jana, WICHTERLOVÁ, Zuzana. *Restaurování originálních omítek s figurálním sgrafitem na fasádě čp. 537, Horní náměstí Slavonice*. Dokumentace restaurátorského zásahu. 2017 - 2020. Archiv autora. V archivu NPÚ v Českých Budějovicích nebyla v době návštěvy (duben 2024) dokumentace restaurátorského zásahu katalogizovaná. Dostupný byl pouze pod stejným názvem katalogizovaný dokument (RZ 6499), který je však záměrem a návrhem postupu prací s názvem *Zajištění ohrožených částí sgrafitové fasády čp. 537, Slavonice 2017* (autor Kateřina Krhánková, dále zpracovaly také Jana Waisserová, Zuzana Wichterlová). Neobsahuje tedy informace o předlohách, zásahu ani o stavu díla po zásahu na rozdíl od dokumentace, která mi byla poskytnuta z archivu autora. V dokumentaci uvedené informace k předlohám neuvádí nové informace. Součástí fotografické dokumentace jsou však grafické předlohy výjevů a nápisů od Tobiase Stimmera, případně Virgila Solise. K předlohám rolverkových dekorů v dokumentaci nejsou informace.

V Bibli, i v grafické předloze, je scéna označena číslem 25, stejně jako předcházející zobrazení Abraháмова pohřbu (č. 25). V grafické předloze stojí: „Genes: XXV. Cap. Vorbild falscher kirch“ (obr. 8). K přepsání na číslo 26 pravděpodobně došlo v roce 1998, příčina není jednoznačná. V dokumentaci tato změna není zmíněna. Fotografie stavu po odstranění pozdějších vrstev zachycuje výjev s číslem 25 (obr. 3).

Závěr

Grafické předlohy použité pro figurální výjevy a textové citace ve výzdobě průčelí domů čp. 537 a 538 byly z většiny určeny a dohledány už během 60. let. minulého století. V té době neexistovaly digitalizované zdroje a předlohy bylo nutné dohledávat podle katalogů prezenčně v knihovnách procházením jednotlivých svazků. Přesto se však historičce umění M. Lejskové-Matyášové k oběma fasádám určit společný základní zdroj předloh pro figurální výjevy a citační pásy. Tím byla kniha *Neue Künstliche Figuren Biblischer Historien* od Tobiase Stimmera dostupná ve vydáních z let 1576 a 1581. Některé z výjevů však neodpovídají předlohám od T. Stimmera a současně s ostatními byly některým z výjevů přiřazeny předlohy od grafiků Virgila Solise nebo Josta Ammana,

V roce 1998 bylo potřeba se k předlohám výzdoby domu čp. 538 vrátit, kvůli nepřesným rekonstrukcím z prvních dvou zásahů, a také protože nebyla přiřazena předloha výjevu *Samson nesoucí vrata z města Gázy*. Předlohy pro výjevy dohledané a použité během tohoto zásahu se shodují s předlohami použitými během posledního zásahu. Výjevu č. 33 *Smíření Jákoba s Ezauem* byla přiřazena nová předloha bez určení autora. Tuto předlohu pak dohledala Jana Waisserová a ve své diplomové práci zmiňuje její zdroj. Dále se také vyjadřuje i k inspiraci pro rolverkový ornament, sgrafitová pole s architekturou a k pozadím výjevů, která nejsou vždy shodná s předlohami. Během zkoumání předloh bylo zjištěno, že autorem předlohy pro výjev č. 33 *Smíření Jákoba s Ezauem* je pravděpodobně Jost Amman.

Na domě čp. 538 byla většina výjevů, jejich pořadí a nápisy provedena podle grafických předloh z ilustrované knihy *Neue Künstliche Figuren Biblischer Historien* od Tobiase Stimmera. Sgrafitář se u pěti výjevů odklonil od základního souboru ilustrací a využil zpracování vybraných motivů jinými autory. Pro motivy *Lot a jeho dcery* (č. 19), *Oběti Abrahamovy* (č. 22) a *Jakobův zápas s andělem* (č. 32) byly použity ilustrace Virgila Solise z knihy *Biblische Figuren des Alten und Newen Testaments*. U výjevu *Smíření Jákoba s Ezauem* (č. 33) mohla být předloha převzata ze souboru *Emblemata Nicolai Revsneri IC. Partim Ethica, Et Physica: Partim vero Historica*, který obsahuje ilustrace Virgila Solise a Josta Ammana, nebo ze souboru grafik Josta Ammana *Bibliorum Vtriusque Testamenti Icones*. Předlohu pro výjev *Samson trhající lva* (předposlední výjev) lze najít v souboru grafik Josta Ammana *Neuwe biblische Figuren dess Alten und Neuwen Testaments*. Nedochované výjevy, které dříve mohly zdobily atiku, pravděpodobně vycházely ze 7 předloh T. Stimmera, které v souboru předcházejí použitým předlohám.

Předlohy pro dům čp. 537 byly z většiny dohledány M. Lejskovou-Matyášovou ze stejných souborů grafik, které byly použity na domě čp. 538. Předlohám, kterým nebyly přiřazeny předlohy pak dohledala předlohy J. Waisserová ve své diplomové práci, ovšem už nezmiňuje dříve dohledané předlohy Josta Ammana pro výjevy *Zachariáš* (č. 15) a *Malachiáš* (č. 16), které nebyly použity ani během posledního restaurování fasády.

	1970	1998	2002	2022–2023
<i>Lot a jeho dcery</i> (č. 19)	V. Solis	V. Solis	V. Solis	V. Solis
<i>Jákobův zápas s andělem</i> (č. 32)	V. Solis	V. Solis	V. Solis	V. Solis
<i>Jákobovo smíření s Ezauem</i> (č. 33)	T. Stimmer	Předloha dohledána, autor neznámý)	V. Solis, ze souboru <i>Emblemata Nicolase Reusnera</i>	J. Amman, <i>Bibliorum Vtriusque</i>
<i>Samson trhá lva</i>	J. Amman	J. Amman	J. Amman	J. Amman
<i>Samson nesoucí vrata z města Gázy</i>	Předloha nepřirážena	T. Stimmer	T. Stimmer	T. Stimmer

Tabulka 1: V následující tabulce jsou vypsány výjevy výzdoby domu čp. 538, jejichž autorem není Tobias Stimmer, předloha jim po odkryvu nebyla přiřazena, nebo jim byla během pozdějších restaurátorských zásahů přiřazena předloha od jiného autora. Vynechané výjevy byly již po odkryvu restaurovány podle předloh Tobiase Stimmera a později nebyly nahrazeny jinými předlohami. K předlohám pro rolverkový ornament a nefigurální výjevy s architekturou se ve zkoumaných zdrojích vyjadřuje pouze J. Waissarová (2002). Předlohy pro postavy geniů nad vstupním portálem nebyly v žádné z použité literatury zmíněny. Předlohy použité v letech 2022–2023 zmiňují podle používaných předloh během zásahu. Kompletní dokumentaci k zásahu na celé fasádě jsem neměla k dispozici, a je možné, že obsahuje nové informace. Seznam zdrojů grafických předloh je i s odkazy na online databáze uveden v online zdrojích (7.3).

2.1.5 Předchozí restaurátorské zásahy a průzkumy

Z dochovaných písemných dokladů víme o třech předchozích zásazích za uplynulých přibližně 60 let. V letech 1967–1968 byla odkryta renesanční vrstva fasády a odstraněna většina jejích klasicistních úprav. Další dva konzervačně-restaurátorské zásahy proběhly v letech 1989 a 1998–1999. V roce 2020 byla fasáda z důvodu poškození kroupami zajištěna a v návaznosti na to v roce 2022 a 2023 i celkově restaurována. Podrobněji se předchozími restaurátorskými zásahy zabývá Eliška Matoušková v rozšířené kapitole své bakalářské práce.³⁶

Odkryv a restituce v letech 1967–1968

K zásahu v letech 1967 a 1968 se pravděpodobně neodchovala písemná či fotografická dokumentace zásahu,³⁷ jako hlavní zdroje následujících informací byly použity soudobé úřední dokumenty uložené v Národním archivu (zpráva z prohlídky

³⁶ MATOUŠKOVÁ, Eliška. *Restaurování šedého stínovaného sgrafita „Lot a jeho dcery“ (č. 19) a „Šimon a Lévi zachraňují svou sestru Dinu“ (č. 34) na fasádě domu čp. 538 na Horním náměstí ve Slavonicích*. Bakalářská práce. Litomyšl: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování, 2023.

³⁷ V Zpráva o prohlídce restaurátorského díla 1968 (pozn. 1) je zmíněno zajištění dokumentačního materiálu, v LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ 1970, 18(4) (pozn. 25) několik málo fotografií stavu po odkryvu případně i restaurování (obr. 2).

restaurovaného díla³⁸ a hospodářská smlouva³⁹) a článek historičky umění Milady Lejskové-Matyášové.⁴⁰ O zásahu se v něm můžeme dočíst následující.

V letech 1967 a 1968 z fasády odstranili druhotně přidané římsy a vrstvy omítek a vápenných nátěrů a následně sgrafita rehabilitovali restaurátoři Dušan Křička a Miroslav Kolář.⁴¹ Odkryv odhalil napekované souvislé pásy těžko čitelných figurálních sgrafit s nápisy, na jejichž základě se však podařilo rozluštit ikonografické náměty a dohledat většinu grafických předloh.⁴² Ve zprávě stojí, že na díle došlo k „předběžnému zpevnění, vyčištění, dalšímu zpevnění, vytmelení, celkové evokaci reliéfu tzv. rekorozní metodou,⁴³ obnovení bílé vápenné vrstvy, a celkovému restaurování s doplněním rekonstrukcí podle předloh od V. Solise a Ammana.“ V rozpočtu hospodářské smlouvy je dále zmíněno “vyřešení a provedení spodní části fasád, celková její výtvarná úprava, konzervace a hydrofobizace. Použité materiály v dokumentech nejsou zaznamenány. Václav Špale v dokumentaci následujícího zásahu o těchto tmelech uvádí, že probarvené intonako bylo při tomto zásahu probarveno dřevěným uhlím nebo šedým cementem.⁴⁴ Předpokládáme, že velká část tmelů a rekonstrukcí vzniklých během tohoto zásahu byla odstraněna nejpozději během restaurování v letech 1998 a 1999. Podle odlišného charakteru struktury okenních ostění je možné předpokládat, že okenní ostění jsou z prvního nebo nejpozději druhého zásahu (gra. 1). Fotografie z prvního zásahu (obr. 2) ve srovnání se současným stavem (obr. 12) napovídá, že některá ostění by mohou být z prvního zásahu.

Druhý evidovaný zásah proběhl v roce 1989, byl provedený stejnou skupinou restaurátorů a v tomto případě bylo k zásahu možné dohledat dokumentaci, ve které však chybí informace o použitých materiálech. Fotografickou dokumentaci se dohledat nepodařilo.

Zásah v roce 1989

Podle restaurátorské zprávy z roku 1989 došlo vlivem zatékání „odpadových vod“⁴⁵ k narušení vrstvy sgrafita, které místy vedlo k oddělování sgrafita od podkladu nebo dokonce ztrátě. Druhým zmíněným problémem byla atmosférickými vlivy zašlá barevnost bílé vápenné vrstvy. Během zásahu došlo k celoplošnému očištění, zpevnění, injektáží a „konstruktivnímu zajištění“, doplnění v hmotě probarvené vrstvy i bílé vápenné vrstvy a „provedení sgrafita se zřetelem na původní kompozici a kresebnost“.

³⁸ Národní archiv. Český fond výtvarných umělců. Dílo. Nezpracovaný fond. Zpráva o prohlídce restaurátorského díla ze dne 23.5.1968, Slavonice, dům čp. 108.

³⁹ Národní archiv. Český fond výtvarných umělců. Dílo. Nezpracovaný fond. Hospodářská smlouva č. 20/67 na práce a výkony, Slavonice, dům čp. 108.

⁴⁰ LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ 1970, 18(4) (pozn. 25), s. 389.

⁴¹ KOLÁŘ 1989 (pozn. 2).

⁴² LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ 1970, 18(4) (pozn. 25), s. 389.

⁴³ Vysvětlení pojmu: WICHTERLOVÁ, Zuzana: *Současné a minulé přístupy k retuši a rekonstrukci renesančních sgrafit. "Rekorozní metoda" retuše sgrafit versus metoda "evokace štětcem"*. [2021, In: *Obnova památek 2021: Sgrafito*. Praha, 2021, p. 53-62. ISBN 978-80-906762-2-0. Online: <https://www.academia.edu/61638782/>.

⁴⁴ ŠPALE, Václav. *Zpráva o restaurování sgrafitové výzdoby fasády domu čp. 538 na Horním náměstí ve Slavonicích*. Restaurátorská zpráva. Praha, 2003. Dostupné z archivu NPÚ UOP v Českých Budějovicích, RZ 3648. s. 1.

⁴⁵ Pravděpodobně zatékající dešťová voda, kterou zmiňuje i materiálový průzkum z roku 2023 (kap. 3.3 nebo příloha 1).

Nakonec bylo sgrafito zakonzervováno. Materiálově není postup blíže specifikován. V závěru je doporučena konzervační fixáž po 4-5 letech.⁴⁶

Další informace o zásahu lze vyčíst z dokumentace následujícího restaurování, kde je popsán mimo jiné i stav druhotných doplňků z prvních dvou zásahů a součástí dokumentace jsou i fotografie stavu před restaurováním.⁴⁷ Starším zásahům vytýká Václav Špale ve své dokumentaci zejména vrstvení nového materiálu různého složení na nedostatečně zpevněný originál. Dalším problémem byla nevhodně zvolená fixáž, která vedla ke změně fyzikálních vlastností jednotlivých vrstev, a následně k jejich vzájemnému oddělování. Rozmanitost použitých materiálů v tmelech přibližuje jejich výčtem: probarvení omítky dřevěným uhlím, šedým cementem nebo použití neprobarvených tmelů v pecích. O rekonstrukcích píše, že nerespektovaly stav originálu, restaurátoři nevycházeli z grafických předloh důsledně, nebo byly výjevy restaurovány podle neodpovídajících předloh, již dříve špatně přiřazených.⁴⁸

Zásah v letech 1998–1999

Během 3. evidovaného zásahu v letech 1998 a 1999 bylo sgrafito ve velmi špatném stavu, který Václav Špale přisuzoval předchozím zásahům. Mezi problémy zmiňuje: vypoukliny, dutiny, praskliny, ztráty materiálu a překrytí původní ryté kresby. Ke částečnému zakrytí ryté kresby došlo během předchozích restaurátorských zásahů, kdy byla povrchová vrstva sgrafita obnovována tzv. rekorozní metodou. Na obnovenou vrstvu jemné vápenné malty byla překrytá rytá kresba retušována barvou. Původní probarvená vrstva byla retuší plošně ztmavována.⁴⁹ Cílem zásahu bylo originál zakonzervovat, oslabit druhotné vrstvy a odstranit technicky i esteticky nevyhovující doplňky a nahradit je novými. Nové rekonstrukce byly provedeny podle zrevidovaných a doplněných předloh a měly více respektovat originál.

Dutiny byly injektáží strukturálně zpevněny a vyplněny injektážním prostředkem Teraco z laboratoře Státního ústavu památkové péče. Povrch byl zpevněn plošným nátěrem v několika vrstvách organokřemičitanem Porosil Z 30. Po zpevnění byly ze sgrafit mechanicky zredukovány nánosy druhotných vrstev probarvených omítek a bílých vápenných vrstev. Nakonec byly defekty vytmeleny tmelem probarveným dřevěným uhlím a byly provedeny rekonstrukce. Retuš byla prováděna evokací plněným nátěrem porokalk podle znovu dohledaných grafických předloh. Použit byl základní soubor od Tobiase Stimmera a 4 předlohy od jiných autorů, z nichž 2 byly dohledány nově.⁵⁰ K zásahu byla pořízena fotodokumentace stavu před restaurováním, v průběhu i po zásahu.⁵¹

Zásah ve letech 2020 a 2022

V červnu roku 2020 město zasáhlo náhlé krupobití, které narušilo integritu fasády domu č.p. 538 a způsobilo povrchové defekty v podobě důlků a odhalených krajů oddělených vrstev. V reakci na vzniklé poškození proběhlo na fasádě akutní zajištění

⁴⁶ KOLÁŘ 1989 (pozn 2).

⁴⁷ ŠPALE 2003 (pozn. 28), s. 1-4.

⁴⁸ ŠPALE, Václav. Problémy restaurování restaurovaných sgrafit na příkladech figurálních sgrafit ve Slavonicích. In: Vladislava Říhová (ed.), *Sgrafito 16.–20. století. Výzkum a restaurování*, Litomyšl – Pardubice 2009, 139–147. s. 141.

⁴⁹ ŠPALE 1998 (pozn. 3).

⁵⁰ Blíže upřesněno v kapitole 2.1.4 *Předlohy a analogie díla*.

⁵¹ ŠPALE 1998 (pozn 3).

rizikových defektů. Zásah spočíval ve strukturálním zpevnění (CaLoSil), vyplnění dutin injektáží (Ledan) a zajištění odhalených krajů vápenným tmelem.⁵² Současně byl zrevidován stav fasády, kdy byly odhaleny dutiny a celkově špatný stav souvrství. V roce 2022 pak na zajištění navázala I. etapa restaurátorského zásahu, věnující se zejména levé části.⁵³ Následovala II. etapa v roce 2023, zabývající se pravou částí a závěrečným sjednocením, jejíž součástí je i mnou provedený zásah. Materiály a postup prací lze najít v kapitole *Dokumentace restaurátorského zásahu*.

2.2 Restaurátorský průzkum

2.2.1 Vizuální průzkum v rozptýleném denním světle

Původní technika díla

Na vápennou jádrovou omítku byla nanesena jemnější vrstva šedě probarveného uhlového intonaco o síle do půl centimetru. Složením bylo probarvené intonaco z vápna, písku, uhlí a karbonátových částic. Místy lze pozorovat i příměs cihly, může se ale jednat pouze o náhodnou příměs (obr. 15). Probarvené intonaco bylo nanášeno v horizontálních denních dílech (obr. 16), svislé dělení nebylo pozorováno. Vrstva vápenného nátěru se dochovala pouze lokálně a stínování sgrafita prokletem, prokázané v jiné části fasády, nebylo možné na výjevech 26 a 33 identifikovat.^{54, 55} V nápisové pásce výjevu 26 bylo možné pozorovat protlačené horizontální rovné linie, které sloužily jako přípravné linky pro nasazení textu (obr. 17). Sgrafito je do struktury barevné vrstvy místy odryto hlouběji, místy mělce a síla linky se mění (obr. 18).

Druhotné zásahy

Z pozůstatků po předchozích stavebních úpravách lze pozorovat husté pekování v celé ploše, okenní ostění a tmely kolem nich a tmely v místech po kordonové římse. Z předchozích restaurátorských zásahů můžeme pozorovat dva druhy tmelů. První, velmi hladký, typ lze vidět na ostěních. Druhým typem tmelu, který je probarvený uhlím a cihlou a má hrubší strukturu, jsou doplněny ztráty omítky v rekonstrukcích a v pecích. V porovnání se stavem originálu je tmel světlejší. V neodškrábnutých plochách se tmely liší strukturou, která je buď velmi hladká (v pecích) nebo s jemnější frakcí plniva (rekonstrukce v ostění a v páscech po římsách). Dále se odlišují charakterem šrafury, síly linky, která je často jemnější a hustší oproti originálu. V odškrábnutých plochách se doplňky liší strukturou plniva a barevností, která je oproti originálu nažloutlá (může se jednat o nevhodně obarvené tmely nebo o změnu barvy v důsledku degradace). Bílá vápenná vrstva je v různé míře zažloutlá, ale kompaktní. Síla bílé vápenné vrstvy se podle míry zachování mění. Ojediněle lze vidět i štětcem malované retuše a rekonstrukce.

⁵² WAISSEROVÁ 2020 (pozn. 4).

⁵³ WAISSEROVÁ, HORÁKOVÁ 2022 (pozn. 5).

⁵⁴ Původní stínování prokletem bylo pozorováno na figurách v rozích vstupního portálu (příloha č. 1, str. 3, 4).

⁵⁵ WICHTERLOVÁ, Zuzana. Technika stínování renesančních sgrafit_Shading technique of Renaissance sgraffito. 2017, In: Restaurování a ochrana uměleckých děl, Konzervace a restaurování malby a polychromie: Konference sdružení pro ochranu památek Arte-fakt 30. November 2017 in GASK Kutná Hora. Litomyšl: Arte-fakt, 2017, s. 130-139. ISBN 978-80-905924-3-8. (online: <https://www.academia.edu/37639136>).

Stav originálu

Plocha celé fasády je napekovaná. Další ztrátu původního materiálu můžeme pozorovat u výjevu č. 26 podél ostění. Výjev byl pravděpodobně z levé strany zúžen. Z výjevu č. 33 se dochovalo přibližně 50 % plochy původního sgrafita. Uhlím a karbonátovými částicemi probarvená vrstva probarvené omítky je soudržná. Původní bílá vápenná vrstva se dochovala pouze lokálně. Pozadí výjevu č. 33 v průběhu let degradovalo natolik, že se původní kresba dochovala ve fragmentech a stala se špatně čitelnou.

Stav druhotných doplňků

Druhotné tmely jsou na povrchu kompaktní, u značné části z nich došlo k odprasknutí okraje a následně částečné ztrátě materiálu. U bílých vápenných vrstev došlo patrně působením atmosférických vlivů ke změně barevnosti do žluta, pokud se nejedná o původní barevnost druhotných nátěrů. V silnějších bílých vápenných vrstvách ze starších restaurátorských zásahů lze vidět primární praskliny (obr. 21). Na doplňcích a rekonstrukcích z posledního zásahu v letech 1998 a 1999 je druhotná bílá vrstva tenčí než starší druhotné nátěry (obr. 25).

2.2.2 Vizualní průzkum v ostrém bočním nasvícení

Ve snaze rozklíčovat původní kresbu v levé části pozadí výjevu č. 33 bylo dílo zkoumáno i v ostrém bočním nasvícení. V ostrém bočním nasvícení se zvýraznila odlišnost struktury hrubého povrchu originálu a hladší struktura druhotných doplňků. Původní kresbu se však na základě průzkumu v bočním nasvícení ani v kombinaci s grafickou předlohou nepodařilo rozeznat (obr. 27, 10).

2.2.3 Perkusní průzkum (poklepem)

Stav souvrství byl zkoumán poklepem. Průzkum vedl ke zjištění, že je jádro částečně nesoudržné a ve struktuře pod probarvenou omítkou se objevují problémy s přilnavostí vrstev. Výskyt a rozsah dutin jsou zakresleny v *Grafické dokumentaci* v příloze č. 2.

2.3 Přírodovědný (chemicko-technologický) průzkum⁵⁶

2.3.1 Konkrétní cíle průzkumu

V rámci projektu, který se zabývá technologiemi restaurování renesančních sgrafitových omítek, byly na fasádě odebrány vzorky pro materiálovou analýzu sgrafitového souvrství.⁵⁷

Dohromady 5 vzorků bylo odebráno v místech pod okapovým svodem vycházející z předpokladu nejmenší míry degradace v těchto místech. Zkoumány byly dva vzorky souvrství (nátěr, probarvené intonaco a jádrová omítka), dále dva vzorky jádrové omítky (odebrány ze stejného místa) a jeden vzorek kusu vápence v jádrové omítce.⁵⁸ Odběr vzorků a jejich průzkum byl průběžně fotograficky dokumentován.

⁵⁶ VÁLEK, Jan et al. *Materiálová analýza sgrafitového souvrství: Uliční fasáda domu čp. 538, Horní náměstí, Slavonice*. Výzkumná zpráva projektu NAKI 019. Praha: Akademie věd České republiky, Ústav teoretické a aplikované mechaniky, 2023. Příloha č. 1.

⁵⁷ Projekt: „Technologie restaurování renesančních sgrafitových omítek – tradice a metamorfóza“ (NAKI III. DH23P03OVV019).

⁵⁸ Druhý vzorek jádrové omítky byl odebrán z důvodu potřeby navýšení množství vzorku pro síťovou analýzu.

Vzorky souvrství byly podle potřeby zkoumány následujícími metodami: optickou mikroskopií (výbrusy, nábrus), SEM + EDS (skenovací elektronovou mikroskopií v kombinaci s elektronově disperzním spektrometrem). Z vybraných vzorků byly odebrány frakcí <0,063 mm, které byly zkoumány následujícími metodami: silikátová analýza na mokré cestě u vzorků omítky probarvené i jádrové, dále metody termická analýza (TA) a rentgenová difraktometrie (XRD). U vzorku kusu vápence byla ještě zkoumána přítomnost izotopů ^{13}C a ^{18}O . Těmito metodami bylo zkoumáno nejen prvkové složení vrstev, ale také frakce jednotlivých materiálů, poměr složek malt, napojení vrstev mezi sebou, stav degradace a její možné příčiny.

2.3.2 Výsledky přírodovědného průzkumu

Na základě mineralogie a granulometrie z průzkumu vyplynulo, že použitý převážně křemenný písek s příměsími typickými pro rulové podloží, pocházel z místních zdrojů. Pravděpodobně ze Slavonické pískovny. Také kalcitický mramor (krystalický vápence), použitý pro výrobu vápna byl lokální surovinou. Vápno lze označit jako vzdušné, ale obsahuje nekarbonátové příměsi, kvůli kterým nelze vyloučit slabé hydraulické vlastnosti. V mramoru byl také zjištěn obsah silikátových minerálů. Na základě výskytu „nedopalků“ v omítce lze předpokládat, že bylo vápno hašeno na hydrát či kaši a nebylo uskladněno v jámách. Organické příměsi nebyly stanoveny, ale jejich možnou přítomnost naznačuje průběh termického rozkladu, takže ji nelze ani vyloučit.

Vrstva vápenného nátěru obsahuje síru původem nejspíše z ovzduší. Síra ve zvýšené koncentraci v ovzduší znečištěného spalováním fosilních paliv prostoupila přes praskliny ve vrstvě nátěru do hloubky, kde zreagovala na sádrovec.

Průzkum dále určil poměry použitých materiálů uvedených v objemových dílech suchého písku a vápenného hydrátu. Pro jádrovou omítku byl poměr vápna ku plnivu 1 : 2 a pro probarvené intonaco 1 díl vápna : 0,7 dílu písku : 0,6 dílu uhlí. Tedy poměr písku a uhlí byl v probarvené omítce přibližně 1 : 1.

Tloušťka jádrové omítky na cihlovém zdivu je v centimetrech proměnlivá a obsahuje frakce plniva do velikosti cca 10 mm a pojivových částic do 1 mm. Tloušťka probarvené omítky je přibližně 0,5 cm a obsahuje frakce písku do velikosti 2 mm a frakce pojivových částic do velikosti 2 mm. Množství jemných částic je v obou typech omítky relativně nízké, okolo 5 hm. % v jádrové omítce, v probarvené omítce je procento vyšší z důvodu obsahu uhelného prachu. Černé částice uhlí v probarvené omítce kontrastují s v poměru menšími bílými částicemi vápna a spolu s drobnými částicemi uhlí zabarvují omítku do šeda. Jednovrstvý vápenný nátěr přibližně o tloušťce 0,25 mm nebyl zachován dostatečně pro bližší informace. Během druhotných úprav byly na tyto vrstvy přidány další vrstvy nátěrů.

Jako činitele degradace původní vrstvy byly průzkumem vyhodnoceny vlasové trhliny související se vznikem díla, vystavení díla zvýšené vlhkosti (např. nesprávně fungující systém odvádějící dešťovou vodu), nebo obsah síry (a tedy i sádry) v omítce.

2.4 Komplexní vyhodnocení průzkumu

- Popis a historický vývoj objektu

Budova byla vystavěna jako městský pivovar v druhé polovině 16. století. Sgrafitová výzdoba průčelí je datována přibližně do poslední třetiny 16. století. V polovině 18.

století prošel dům klasicistní úpravou, kdy byla přidána kordonová římsa, pozměněno umístění a velikost oken a nejspíš v této době i sejmuta atika a přidána mansardová střecha. V 60. letech 20. století byla z fasády domu sejmuta většina pozdějších úprav a byla odhalena sgrafita.

- Popis díla a jeho námět (ikonografie)

Restaurovanou část díla najdeme v pravé části sgrafitové fasády měšťanského domu čp. 538 ve Slavonicích. Výjevy č. 26 a č. 33 zobrazují náměty Jákoba s Ezauem. Výjev č. 26 zobrazuje Ezaua prodávajícího Jákobovi prvorozenství za misku čočky a chléb. Číslování tohoto výjevu neodpovídá grafické předloze od Tobiaše Stimmera (obr. 8), jedná se o výjev z 25. kapitoly Genesis. K přečíslování z neznámého důvodu patrně došlo během posledního restaurování. Druhý výjev s číslem 33 zobrazuje opětovné setkání bratrů a jejich usmíření po rozepři, která začala u misky s čočkou. Grafickou předlohou pro tento výjev byla práce Josta Ammana (obr. 10).

- Historický vývoj díla

Původní technika díla (restaurované vrstvy)

Na cihlovou zeď nanesená jádrová omítka je ze vzdušného vápna a křemenného písku a v poměru 1 : 2. Frakce písku pro jádrovou omítku byla do 10 mm a pojivových částic do 1 mm. Síla vrstvy je v centimetrech proměnlivá. Následně byla v horizontálních denních dílech, tzv. pontati, nanášena shora dolů probarvená omítka o síle přibližně půl centimetru. Vodorovná rozhraní denních dílů jsou patrná v neodrytých páscích mezi výjevy (obr. 16). Původní probarvená omítka byla namíchána z 1 dílu vzdušného vápna, 0,7 dílu křemenného písku a 0,6 dílu dřevěného uhlí. Frakce křemenného písku a pojivových částic je v probarvené vrstvě do 2 milimetrů (obr. 15).⁵⁹ Na povrchu je lokálně možné pozorovat také drobné kousky cihly, může se však jednat o náhodnou příměs. Na povrch upravený jednou vrstvou neplněného vápenného nátěru o přibližné tloušťce 0,25 mm byla rozvržena kompozice. V nápisových páskách lze vidět rovné ryté linky (obr. 17). Následně bylo provedeno stínování kletováním špachtlí, které však nelze doložit v oblasti restaurovaného úseku. Autentické stínování se dochovalo na figurách u vstupního portálu (příloha č. 1, str. 3, 4). Linie a plochy byly odrývány mělce. Šířka ryté kresby je variabilní, některé tenké linie jsou pouze vtlačeny, nikoli odryty (obr. 18).

Druhotné (následující) vrstvy

Přesnou dataci konkrétních stavebních úprav průčelí neznáme. Sejmutím atiky pravděpodobně někdy v průběhu 18. nebo 19. století došlo k ztrátě výjevů představujících úvodní kapitoly Starého zákona. Podle souboru grafických předloh předpokládáme, že jich bylo 6. V souvislosti se snížením atiky budova pravděpodobně také získala mansardovou střechu, přičemž došlo k snížení horního pásu výjevů. Mezi další stavební úpravy, jejichž vlivem došlo ke značné ztrátě v ploše sgrafitových výjevů, patří zakrytí průčelí druhotnými vrstvami omítek a nátěrů. V souvislosti s tím došlo k plošnému napekování fasády. Do fasády byla v rámci její klasicistní úpravy vsazena kordonová římsa. Velká část výjevů přišla o téměř polovinu své plochy. Rozměry výjevů v prvním

⁵⁹ Způsob výpočtu objemové hmotnosti jednotlivých materiálů je uvedený v Materiálové analýze (pozn. 61; příloha č. 1, s. 22, 38).

patře byly částečně zúženy, když došlo k výměně renesančních oken za klasicistní. Jedno z oken v přízemí bylo nahrazeno dveřmi. Úprava soklu se nedochovala.

Od poloviny 20. století prošlo sgrafito třemi restaurátorskými zásahy. Nejprve v 60. letech, kdy bylo sgrafito objeveno a odkryto týmem M. Koláře. Z fasády byly odstraněny kordonová římsa a druhotné vrstvy omítek a nátěrů a pravděpodobně i klasicistní ostění. V rámci zásahu došlo ke zpevnění a injektáži omítek. Originál byl retušován tzv. rekorozní metodou. Nedochované části byly doplněny rekonstrukcemi na základě předloh dohledaných M. Lejskovou-Matyášovou. Z tohoto zásahu by mohla být ostění oken. Další zásah proběhl v roce 1989 stejnou skupinou a sgrafito bylo konsolidováno a retušováno opět tzv. rekorozní metodou.

V rámci restaurování v roce 1998 bylo sgrafito zpevněno, většina druhotných doplňků z 60. a 80. let odstraněna kvůli technicky špatnému nebo esteticky nevhodnému stavu. Rekonstrukce byly provedeny podle znovu dohledaných předloh. Pro některé výjevy byly dohledány a použity nové předlohy. Na závěr bylo sgrafito retušováno evokací plněným nátěrem.

- **Stav díla (poškození) a jeho příčiny**

Značná část originálu se nedochovala vlivem předchozích stavebních úprav (odstranění atiky, vsazení kordonové římsy, úprava a změna umístění oken, plošné napekování). Ze starozákonního cyklu výjevů chybí 6 úvodních výjevů, které se pravděpodobně nacházely na atice. Horní pás výjevů je střechou snižen na polovinu. Úprava soklu se nedochovala. Míra dochování se liší ještě v nejnižším páse, kde se dochovala spíše fragmentárně. Fragmenty dvou nejméně dochovaných vyobrazení (ze Samsonova cyklu) v levé části pásu byly v rámci zásahu v roce 2022 překryty novými rekonstrukcemi.

V souvrství došlo přirozenou degradací ke snížení míry koheze a adheze, ke které přispělo i krupobití v roce 2020. Lokálně byla u jádrové omítky zjištěna částečná ztráta koheze nebo ztráta adheze v souvrství, které vedly ke vzniku dutin. Probarvená omítka je na povrchu soudržná. U druhotných tmelů došlo často ke vzniku prasklin na rozhraní s originálem. Původní bílý nátěr je dochovaný pouze lokálně, většinou chybí. Více dochované jsou druhotné bílé nátěry na částech originálu. Některé druhotné bílé nátěry mají tmavší barevnost, která mohla být způsobena atmosférickými vlivy nebo původním tónováním barvy. V těchto vrstvách bílého nátěru je možné pozorovat primární praskliny. Bílý nátěr na rekonstrukcích je tenčí a lazurnější oproti druhotným nátěrům dochovaným na částech originálu. V ostění lze lokálně pozorovat statické praskliny.

3 Zkoušky technologií a materiálů

V průběhu předchozí etapy v roce 2022 byly vybrány technologické postupy a materiály, včetně jejich poměrů pro konsolidaci, injektáž, tmelení i retuše. Během časového odstupu nevyvstal důvod, proč by postupy a použité materiály bylo třeba měnit, a tedy nebylo třeba dělat nové zkoušky. Většina technik a materiálů byla převzata bez zkoušek, pouze u retuše byl postup ověřen.

4 Návrh restaurátorského zákroku

4.1 Koncepce restaurování

Koncepce restaurování v rámci II. etapy měla v zásadě navazovat na předchozí zásahy: restaurování v letech 1998 a 1999, akutní zajištění (2020) a I. etapu restaurování po krupobití (2022). Z druhotných tmelů měly být odstraněny ty, které byly vyhodnoceny jako nevyhovující z technického nebo estetického hlediska. Používaný tmel byl stejný jako v první etapě. Tmel byl složením uzpůsobený tak, aby složením, strukturou i povrchem co nejvíce připodobňoval originál. Barevnost byla upravena retuší povrchu.

V rekonstrukcích byla snaha o přesnější připodobnění grafickým předlohám. Na výjevu *Ezau prodává prvorozenství Jákobovi* bude poupravena psí hlava, na výjevu *Smíření Jákoba s Ezauem* bude nahrazena figurální část rekonstrukcí v tmelu po kordonové římse. Proběhla diskuse i o možné rekonstrukci pozadí na výjevu č. 33, protože výjev takto působí neúplně a se znalostí ikonografie a s grafickou předlohou by mohla být šance ve fragmentech původní kresbu najít. Přestože po delším zkoumání snad bylo možné ve fragmentech tušit podobnost s grafickou předlohou (obr. 6, 10, 27), nepodařilo se vymyslet napojení rekonstrukce mezi originálem a napekovanou oblastí, proto se od této myšlenky odstoupilo.

Významnou změnou v koncepci byl přístup ke sgrafitu v retuších. V rámci posledního průzkumu byl na sgrafitu prokázán proklet, konkrétně nad vstupním portálem v pravé postavě držící erb (příloha 1, strany 3, 4). Stínování tímto způsobem nebylo v předchozích průzkumech, dokumentacích ani zprávách popsáno nebo prokázáno, včetně průzkumu původní techniky sgrafita, kterou se ve své diplomové práci z roku 2014 zabývala Zuzana Wichterlová.⁶⁰ K retuši tedy bylo přistupováno s cílem se přiblížit původní technice stínovaného sgrafita. Retuše byly prováděné synteticky, bez záměru odlišovat druhotně doplněná sgrafita.

⁶⁰ WICHTERLOVÁ, Zuzana. *Průzkum techniky renesančního sgrafita*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-930-2.

4.2 Návrh postupu restaurátorských prací

Postup restaurátorských prací II. etapy opakuje postup I. etapy zásahu. Ani u jednoho z popisovaných výjevů nebylo potřeba žádné části zajistit proti odpadnutí gázou nebo narovnávat tzv. prakováním, ani plošně zpevňovat odhalené části omítky, které by bylo třeba hned na začátku zpevnit, jako tomu bylo na jiných částech fasády, proto nejsou v postupu zmíněny.

- **Injektáž**

Od spodních odtržené omítkové vrstvy, u kterých došlo ke ztrátě adheze, budou strukturálně zpevněny vápennou nanosuspenzí a zajištěny injektážní maltovinou.

- **Návrhy na rekonstrukce**

Rekonstrukce budou provedeny za účelem opravy starších rekonstrukcí vyhodnocených jako nevhodně provedené se záměrem připodobnit dílo více grafickým předlohám.

- **Odstranění nevhodných tmelů**

Druhotné zásahy vyhodnocené jako nevhodné technicky, které by pro originál mohly představovat riziko, a tmely nevhodné esteticky, s odlišnou (hladkou, nerovnou) strukturou, barvou, nebo podle předloh méně přesné, budou odstraněny a později nahrazeny

- **Čištění**

Povrch bude opatrně očištěn vodou a měkkými kartáči od usazených nečistot a prachu po vytloukání.

- **Zpevnění**

Odhalené části omítkových vrstev budou před tmelením zpevněny organokřemičitanem a následující den vápennou nanosuspenzí (ethylsilikátem). Po tomto kroku bude následovat technologická pauza.

- **Tmelení a rekonstrukce**

Zpevněné odhalené okraje omítkových vrstev a defektů v povrchu budou zajištěny vápenným tmelem. Probarvený vápenný tmel z jemné frakce písku bude strukturou připodobněn originálu přidáním dřevěného uhlí a karbonátových částic

- **Retuš**

Po vytmelení bude následovat retuš bílé vápenné vrstvy dvěma odstíny bílé vápenné barvy. Jako lokálním tón bude použit vápenný nátěr tónovaný minerálními pigmenty a pojený v nízké koncentraci akrylátovou disperzí. Pro světle bude použitý vápenný nátěr. Použitím dvou odstínů by měla být imitována původní technika stínování prokletem.

5 Dokumentace restaurátorského zásahu

5.1 Postup restaurátorských prací

Injektáž

Zásadním problémem, který bylo potřeba řešit, byly dutiny. Oblasti oddělených omítkových vrstev byly identifikovány průzkumem poklepem. Dutě znějící a na dotek vibrující bylo potřeba zajistit. Hlubkově byla tato místa zpevněna vápennou nanosuspenzí CaLoSil ředěnou lihem v poměru 1 : 4. Dutiny byly vyplněny injektážní směsí na hydraulické bázi Ledan TC1 ve směsi s vápencovou moučkou v poměru 2 : 1 obj. d.

Návrh na rekonstrukce

Před odstraňováním druhotných doplňků byla rytá kresba překreslena na pauzy a podle grafických předloh byly na pauzy zhotoveny i návrhy na rekonstrukce. U výjevu č. 26 se jednalo o úpravu rekonstrukce psí hlavy provedenou v doplňcích v pecích. Na výjevu č. 33 nové návrhy nahrazovaly figurální rekonstrukce ve tmelu po kordonové římse, tedy Ezauovu tvář a ramena, paže a pláště obou postav.

Odstranění vybraných doplňků

Tomuto kroku předcházelo vyhodnocení stavu druhotných doplňků a vyhotovení pauz. Jako technicky nevyhovující byly vybrány tmely nesoudržné a s prasklinami u krajů. Za esteticky nevyhovující byly považovány tmely nenavazující v rekonstrukcích na originál nebo na grafickou předlohu. Vybrané tmely byly odstraněny restaurátorským kladívkem. Tmely s hladkým povrchem bez poškození byly částečně redukovány skalpelem.

Čištění

Po odstranění nevhodných tmelů byla plocha fasády rozvázně očištěna od usazeného prachu a nečistot proudem vzduchu z kompresoru. Byl brán zřetel na sílu proudu vzduchu a možné riziko poškození. Následně byla fasáda opatrně omyta vodou a měkkými kartáči. Redukovali jsme uvolněné nečistoty a druhotné zásahy včetně nevhodných tmavých retuší nahrazujících odryté linky.

Zpevnění

Suchá očištěná fasáda byla v místech defektů (po odstraněných tmelech a po krupobití) zpevněna ředěným ethylsilikátem Remmers KSE 100 nanášeným štětcem ve dvou vrstvách.⁶¹ Následující den byla na ta stejná místa aplikována ještě vápenná nanosuspenze CaLoSil ředěná s lihem 1 : 4 z důvodu dalšího zpevnění a rychlejšího „ústupu“ hydrofobity povrchu. Vápenná nanosuspenze CaLoSil byla rovněž nanášena štětcem a místa následně navlhčena vodou pro lepší a hlubší penetraci prostředku. Po zpevnění následovala technologická pauza trvající 6 dní. Podle potřeby byla na hydrofobních místech aplikace nanosuspenze opakována.

⁶¹ Tzv. wet to wet, ethylsilikát byl nanášen návazně na částečně vlhkou, ale ne mokrou plochu

Tmelení a rekonstrukce

Hlubší defekty byly dorovnány jádrovou omítkou z písku a vápenného hydrátu v poměru 1 : 1 přibližně 0,5 cm pod úroveň originálu. Na jádrovou omítku byla nanesena probarvená omítka ve dvou vrstvách a následně byl povrch upraven houbou odtupováním vápenné kůže, aby se vizuálně přiblížil okolní struktuře. Na částečně zavadlý povrch byla pomocí pauly přenesena kresba a vyryta rekonstrukce. Bílé vápenné vrstvy byly u rekonstrukcí, na rozdíl od původní techniky, provedeny retuší na suchý vyrytý povrch. Tímto postupem bylo možné lépe napodobit povrch degradovaného originálu.

Retuš

Retušovalo se 3 barvami. Pro sjednocení ploch bílých vápenných vrstev byl použit střední tón ze směsi vápenné kaše, minerálních pigmentů a roztoku akrylátové disperze K9 ředěné vodou v poměru 1 : 19 obj. d. (obj. koncentrace 2,5 %). Pro největší světla, která měla imitovat původní techniku stínovaného sgrafita, se uplatnil řídký netónovaný vápenný nátěr s roztokem akrylátové disperze K9 ve stejné 2,5% obj. koncentraci jako střední tón. Barvy byly nanášeny evokací štětcem.⁶² Tmely v probarvené ploše byly ztmavovány barvou z minerálních pigmentů pojených disperzí K9 ředěnou s vodou 1 : 30 obj. d. (obj. koncentrace 1,613 %).

5.2 Použité materiály

Zpevňování a injektáž

- *CaLoSil E 25*, vápenná nanosuspenze, výrobce IBZ–Salzchemie GmbH Freiberg; 1 : 4 obj. d. s lihem, před použitím injektážní směsi
- Technický líh (dodavatel Drogerie Netolice)
- *Ledan TC 1 PLUS*, injektážní směs na hydraulické bázi, výrobce Tecno Edile Toscana; 2 : 1 obj. d. s vápencovou moučkou 5VA
- *Omyocarb 5 VA*, vápencová moučka, distributor: Aqua Bárta, ČR
- Remmers KSE 100, organokřemičitan, distributor: Remmers CZ s.r.o. 5 : 1 : 4 obj. d. s *CaLoSil E 25* a líh, strukturální konsolidace 2× aplikovaná

Mytí

Voda z vodovodního řádu

Tmelení

Probarvená omítka: 18 : 3 : 3 : 6 : 1 obj. d. v uvedeném pořadí:

- Vápenný hydrát
- Písek Tasovice frakce 0-2 mm
- Lesní písek frakce 0-2 mm⁶³

⁶² Evokací je míněno povalování polosuchého štětce po povrchu

⁶³ Lokalizace místního lomu je uvedena v: VÁLEK, Jan; SKRUŽNÁ, Olga; WICHTERLOVÁ, Zuzana; WAISSEROVÁ, Jana; MAŘÍKOVÁ-KUBKOVÁ, Jana et al. *Podle starého vzoru: rekonstrukce malt, sgrafit a štuků*. Praha: Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, 2021, s. 114, obr. 13. ISBN 978-80-86246-95-6.

- Dřevěné uhlí frakce 0-3 mm, výrobce: EKOGRILL s.r.o. (web: www.lamiaceae.cz)
- Karbonátové částice
+ 150 ml dřevěného uhlí na 5 fanek směsi (úprava receptury)

Jádrová omítka: 1 : 1

- Vápenný hydrát, přírodně hydraulické vápno NHL5
- Písek Tasovice frakce 0-2 mm

Retuš

Lomený střední tón:

1 : 19 obj. d. (obj. koncentrace 2,5 %) akrylátová disperze s vodou + vápenný hydrát + pigmenty

Světle

1 : 19 obj. d. (obj. koncentrace 2,5 %) akrylátová disperze s vodou + vápenný hydrát

Tmavá konturovací barva do odškrábnutých probarvených ploch:

1 : 30 obj. d. (obj. koncentrace 1,613 %) akrylátová disperze s vodou + minerální pigmenty

- *Dispersion K9*, 50% akrylátová disperze, od Kremer Pigmente GmbH & Co. KG, Německo
- Demineralizovaná voda
- Minerální pigmenty: umbra přírodní, umbra pálená, sienna pálená, čern, okraj žlutý
- Vápenný hydrát

5.3 Doporučený režim památky (pokyny pro údržbu)

Pro památku je důležitá pravidelná kontrola funkčních prvků za účelem prevence poškození díla. Jedná se tedy o pravidelnou kontrolu prvků odvádějících vodu a zabraňujících zatékání: střešní krytiny, okapů a okapových svodů. V zimě by se v okolí památky mělo zamezit používání posypových solí, jako alternativu lze použít štěrk či písek. Další riziko by pro památku mohlo představovat hnízdění ptactva na budově či biologické napadení, tedy růst mechů, lišejníků, řas, náletových rostlin atd. V neposlední řadě by z preventivního hlediska byla vhodná pravidelná kontrola fasády restaurátorem v řádu několika let.

6 Závěr

Tato bakalářská práce dokumentuje komplexní restaurátorský zásah, který byl proveden na části renesanční sgrafitové fasády bývalého městského pivovaru čp. 538 ve Slavonicích.

V rozšířené kapitole této bakalářské práce je shrnuto předchozí dohledávání grafických předloh pro výzdobu fasády bývalého pivovaru a sousedního domu. Výzdoba obou domů má jednotnou starozákonní tematiku. Fasádu domu čp. 538 zdobí vyobrazení ze začátku Starého zákona, Konkrétně z knihy Mojžíšovy a Samsonova cyklu. Ikonografie domu čp. 537 čerpá inspiraci z knih Proroků, tedy z konce Starého zákona. Jako základní soubor grafických předloh byl pro obě fasády už během jejich odkryvu a restaurování v 60. letech minulého století určen soubor s ilustracemi Tobiae Stimmera *Neue Künstliche Figuren Biblischer Historien*. Na obou fasádách bylo pro několik výjevů použito předloh jiných autorů, Virgila Solise a Josta Ammana. Dohledané předlohy byly během následujících restaurování znovu dohledávány, jejich správnost ověřována a některým z výjevů byly přiřazeny nové předlohy.

Například restaurovaný výjev *Jákob prodávající Ezauovi prvorozenství za miskou čočky* č. 26 byl proveden podle předlohy od Tobiae Stimmera a byl podle ní restaurován od odkryvu. Naproti tomu výjev *Smíření Jákoba s Ezauem* č. 33 byl nejprve restaurován podle grafické předlohy od Tobiae Stimmera, ale během restaurování v roce 1998 mu byla přiřazena nová přesnější předloha, jejíž autor však tehdy nebyl znám. Později byla předloha signovaná IA nalezena ve sbírce s ilustracemi Virgila Solise a Josta Ammana.

Koncepce restaurátorského zásahu v letech 2022–2023 navazuje na předchozí restaurátorský zásah v roce 1998. Odlišný od předchozích let byl však přístup k retuši, protože ke sgrafitu bylo přistupováno jako ke stínovanému. Ke změně v koncepci došlo v důsledku nálezu autentického stínování kletováním kovovou špachtlí v rámci průzkumu projektu NAKI III DH23P03OVV019. Rekonstrukce byly prováděny podle dohledaných předloh, které v rámci 1. etapy restaurování dohledal restaurátorský tým pod vedením Jany Waisserové.

Postup restaurování byl nastaven v rámci restaurování levé části fasády 1. etapy komplexního restaurátorského zásahu. Na základě posouzení stavu díla bylo přistoupeno k jeho restaurování v následujících krocích. Degradované souvrství bylo hloubkově zpevněno vápennou nanosuspenzí CaLoSil zajištěno injektážní směsí na hydraulické bázi Ledan TC1. Po zrevidování druhotných doplňků došlo k odstranění technicky a esteticky nevyhovujících tmelů a rekonstrukcí. Fasáda byla očištěna proudem vzduchu a omyta vodou a měkkými kartáči. Otevřené defekty byly zpevněny ethylsilikátem Remmers KSE 100 a následně vápennou nanosuspenzí CaLoSil. K vytmelení byly použity jádrová omítka a probarvená omítka z vápna, písku, dřevěného uhlí a karbonátových částic. Povrch sgrafita byl sjednocen retuší ve 3 tónech barev z vápna nebo minerálních pigmentů pojených akrylátovou disperzí K9.

7 Seznam literatury, pramenů (a použitých zkratk)

7.1 Seznam literatury

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. 7. přeprac. vyd. (5. vyd. v ČBS). Praha: Česká biblická společnost, 1996, c1985. ISBN 80-85810-11-5.

KRČÁLOVÁ, Jarmila. Grafika a naše renesanční nástěnná malba. *Umění.: Art*. Praha: Ústav dějin umění Akademie věd České republiky. 1962, **10**(3), 276-281. ISSN 0049-5123.

Dostupné také z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:4a79f376-447c-428e-84ee-69b114a6384e> (vyhledáno 17.12.2023)

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Díl 6 Pro-S. Praha: Libri, 2008. ISBN 80-85983-12-5.

LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, Milada. K ikonografii a restituci sgrafitového reliéfu tří renesančních domů ve Slavonicích. *Umění.: Art*. Praha: Ústav dějin umění Akademie věd České republiky. 1970, **18**(4), 383-394. ISSN 0049-5123. Dostupné také z:

<https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:fd872551-582d-4569-9a0c-24cccb4d33e1>

(vyhledáno: 17.12.2023)

LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, Milada. Figurální sgrafito ve Slavonicích a jeho restaurování. *Památková péče*. 1970, **30**(3), 144-160. ISSN 0231-7966

LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, Milada. Grafická předloha a její význam při restaurování maleb a sgrafit. *Památková péče*. 1971, 31 (1), 4-16. ISSN 0231-7966

MÍCHALOVÁ, Zdeňka. *Měšťané, umělci, řemeslníci: výtvarná kultura v Telči a Slavonicích v době renesance*. Maturandum. Brno: Books & Pipes, 2020. ISBN 978-80-7485-214-5.

ROYT, Jan a ŠEDINOVÁ, Hana. *Slovník symbolů: kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Praha: Mladá fronta, 1998. ISBN 80-204-0740-5.

ROYT, Jan. *Slovník biblické ikonografie*. Ilustroval Dagmar JUNEK HAMSÍKOVÁ. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0963-0. s. 84–86.

ŠPALE, Václav. Problémy restaurování restaurovaných sgrafit na příkladech figurálních sgrafit ve Slavonicích. In: Vladislava Říhová (ed.), *Sgrafito 16.–20. století. Výzkum a restaurování*, Litomyšl – Pardubice 2009, 139–147.

VÁLEK, Jan; SKRUŽNÁ, Olga; WICHTERLOVÁ, Zuzana; WAISSEROVÁ, Jana; MAŘÍKOVÁ-KUBKOVÁ, Jana et al. *Podle starého vzoru: rekonstrukce malt, sgrafit a štuků*. Praha: Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, 2021. ISBN 978-80-86246-95-6.

WAISSER, Pavel. *Renesanční figurální sgrafito na průčelích moravských městských domů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4305-8.

WICHTERLOVÁ, Zuzana. *Průzkum techniky renesančního sgrafita*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-930-2.

WICHTERLOVÁ, Zuzana. Technika stínování renesančních sgrafit_Shading technique of Renaissance sgraffito. 2017, In: Restaurování a ochrana uměleckých děl, Konzervace a restaurování malby a polychromie: Konference sdružení pro ochranu památek Artefakt 30. November 2017 in GASK Kutná Hora. Litomyšl: Arte-fakt, 2017, s. 130-139. ISBN 978-80-905924-3-8. Online: <https://www.academia.edu/37639136>

WICHTERLOVÁ, Zuzana: *Současné a minulé přístupy k retuši a rekonstrukci renesančních sgrafit. "Rekorozní metoda" retuše sgrafit versus metoda "evokace štětcem"*. | 2021, In: Obnova památek 2021: Sgrafito. Praha, 2021, p. 53-62. ISBN 978-80-906762-2-0. Online: <https://www.academia.edu/61638782/>

7.2 Seznam pramenů

KOLÁŘ, Miroslav. *Slavonice – Sgrafitová výzdoba domu čp. 538/108*. Restaurátorská zpráva. Praha, 1989. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 827. Rozsah 1 strana.

MATOUŠKOVÁ, Eliška. *Restaurování šedého stínovaného sgrafita „Lot a jeho dcery“ (č. 19) a „Šimon a Lévi zachraňují svou sestru Dinu“ (č. 34) na fasádě domu čp. 538 na Horním náměstí ve Slavonicích*. Bakalářská práce. Litomyšl: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování, 2023.

Národní archiv. Český fond výtvarných umělců. Dílo. Nezpracovaný fond. Zpráva o prohlídce restaurátorského díla ze dne 23.5.1968, Slavonice, dům čp. 108.

Národní archiv. Český fond výtvarných umělců. Dílo. Nezpracovaný fond. Hospodářská smlouva č. 20/67 na práce a výkony, Slavonice, dům čp. 108.

ŠPALE, Václav et al. *Restaurátorské práce na sgrafitové fasádě domu č.p. 538*. Dokumentace restaurátorského zásahu. Praha, 1998. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 2989 A, B.

ŠPALE, Václav. *Zpráva o restaurování sgrafitové výzdoby fasády domu čp. 538 na Horním náměstí ve Slavonicích*. Restaurátorská zpráva. Praha, 2003. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 3648.

VÁLEK, Jan et al. *Materiálová analýza sgrafitového souvrství: Uliční fasáda domu čp. 538, Horní náměstí, Slavonice*. Výzkumná zpráva projektu NAKI 019. Praha: Akademie věd České republiky, Ústav teoretické a aplikované mechaniky, 2023. Příloha č. 1.

Veduta města Slavonice z roku 1729 uložena v: Archiv města Brna, V 3 – Knihovna Mitrovského 1400–1900 (1956), sbírka vedut D. J. I. Hoffera; Sign. A 260, inv. č. 40/127.

WAISSEROVÁ, Jana. *Figurální sgrafito 16.–17. století ve Slavonicích*. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta filozofická, 2002.

WAISSEROVÁ, Jana, WICHTERLOVÁ, Zuzana. *Restaurování originálních omítek s figurálním sgrafitem na fasádě čp. 537, Horní náměstí Slavonice*. Dokumentace restaurátorského zásahu. 2017–2020. Archiv autora. (pozn. 35)

WAISSEROVÁ, Jana, HORÁKOVÁ, Oldřiška. *Akutní zajištění sgrafitové fasády čp. 538, Horní náměstí ve Slavonicích poničené krupobitím dne 6. 6. 2020*. Dokumentace restaurátorského zásahu. 2020. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 6499.

WAISSEROVÁ, Jana, HORÁKOVÁ, Oldřiška. *1. etapa restaurování renesanční sgrafitové fasády poničené krupobitím. Bývalý pivovar, dům čp. 538, Horní náměstí Slavonice*. Restaurátorská dokumentace. Zahořany, 2022. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, RZ 6765.

WAISSEROVÁ, Jana, WICHTERLOVÁ, Zuzana, HORÁKOVÁ, Oldřiška. *2. etapa obnovy a restaurování sgrafitové fasády čp. 538 Horní Náměstí ve Slavonicích poničené krupobitím*. Restaurátorský záměr. Zahořany, 2022. Dostupné z archivu NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, 12947/2022, RZ 6598/1.

7.3 Databáze a internetové zdroje

<https://www.nga.gov/content/dam/ngaweb/exhibitions/pdfs/2017/in-library-amman.pdf>

Online zdroje grafických předloh: (všechny zdroje dostupné ke dni 18.6. 2024)

STIMMER, Tobias. *Neue Künstliche Figuren Biblischer Historien.*
Bamberg,

- Vydání: 1576 (a podle něho později znovu vydané v roce 1881)
<https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb11424064?page=,1>
<https://hdl.loc.gov/loc.rbc/Rosenwald.0913>
<https://archive.org/details/neuekunstlichefi00fisc/mode/2up>
<https://doi.org/10.11588/diglit.57592>
<https://www.e-rara.ch/doi/10.3931/e-rara-431>
<https://books.google.cz/books?id=TZ9ZAAAAYAAJ&hl>
<https://books.google.cz/books?id=ddGxSeBjXgC&hl>

AMMAN, Jost.

Neuwe biblische Figuren dess Alten und Neuwen Testaments , geordnet und gestellt durch... Johan Bockspergern von Saltzburg, den jüngern, und nachgerissen mit sonderm Fleiss durch... Joss Amman von Zurich.

- Vydání: 1564
<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b105511026/f51.item>
<http://digital.wlb-stuttgart.de/purl/bsz517872749>
<https://diglib.hab.de/drucke/764-2-theol/start.htm>
<https://sammlungen.ub.uni-frankfurt.de/inc/content/titleinfo/8866902?lang=en>
- Vydání: 1565
<https://bildsuche.digitale-sammlungen.de/index.html?c=viewer&bandnummer=bsb00083442>
- Vydání: 1569
<http://digital.wlb-stuttgart.de/purl/bsz353299499>

AMMAN, Jost.

Bibliorum Vtriusque Testamenti Icones: Summo Artificio Expressae, Historias Sacras Ad Vivum Exhibentes, & oculis summa cum gratia repræsentantes; adeoq̄ doctis & venustis Carminibus exornatæ, vt pius Lector verè sacrorum hîc Emblematum thesaurum possit agnoscere. In omnium, qui pietatis & literarum amantes sunt, gratiam, per candidum Studiosorum fautorem in lucem nunc primùm æditæ.

- Vydání: 1571
Online <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb11116362?page=314,315>

SOLIS, Virgil, AMMAN, Jost.

Emblemata Nicolai Revsneri IC. Partim Ethica, Et Physica: Partim vero Historica, & Hieroglyphica, sed ad virtutis, morum[ue] doctrinam omnia ingeniose traducta: & in quatuor libros diogesta, cum Symbolis & inscriptionibus illustrium & clarorum virorum.

- Vydání: 1581; vydavatel: REUSNER, Nikolaus

<https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb00087671?page=249>

<https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/reusner1581/0406/image.info.thumbs>

<https://books.google.cz/books?id=5TCxmPBnH14C&hl=cs&pg=PA214> s. 214

<https://books.google.cz/books?id=lWc5cgAACAAJ&hl=cs&pg=PA214> s. 214

<https://bildsuche.digitale->

sammlungen.de/index.html?c=band_segmente&bandnummer=bsb00087671&pimage=00

[001&l=en](https://sammlungen.de/index.html?c=band_segmente&bandnummer=bsb00087671&pimage=0001&l=en) s. 249

SOLIS, Virgil.

Biblische Figuren des Alten und Newen Testaments gantz künstlich gerissen. Durch den weitberhümpten Vergilium Solis zu Nürnberg.

- Vydání: 1560

<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k1090369p/f13.item>

https://archive.org/details/gri_33125009484409/

<https://mdz-nbn-resolving.de/details:bsb00024572>

<https://hdl.handle.net/2027/gri.ark:/13960/t70w2w589>

<https://books.google.cz/books?id=rDDGNP-MsAcC&hl>

- Vydání: 1565 – ilustrace jsou rámovány rolverkovým ornamentem

<https://digital.blb-karlsruhe.de/blbihd/content/titleinfo/5685261>

7.4 Seznam použitých zkratk

NPÚ ÚOP	Národní památkový ústav územní odborné pracoviště
č.	číslo
čp.	číslo popisné
MÚ	městský úřad
obj. d.	objemové díly
UPa	Univerzita Pardubice

8 Seznam příloh

Příloha č. 1: Fotografická a obrazová dokumentace

Příloha č. 2: Grafická dokumentace

Příloha č. 3: VÁLEK, Jan et al. *Materiálová analýza sgrafitového souvrství: Uliční fasáda domu čp. 538, Horní náměstí, Slavonice*. Výzkumná zpráva projektu NAKI 019. Praha: Akademie věd České republiky, Ústav teoretické a aplikované mechaniky, 2023.

Příloha č. 4: Závazné stanovisko: Rozhodnutí MÚ Dačice, č. j. OKC /15834/20/2932-2003/URBP ze dne 17.7. 2020

Příloha č. 1: Fotografická a obrazová dokumentace

Seznam fotografických a obrazových příloh

Obr. 1. Fotografie částečně zachycující fasádu bývalého pivovaru před odkryvem. Zdroj: ŠMIDRKAL, Josef. Technická zpráva k fotogrametrickému zaměření 1986. NPÚ v Českých Budějovicích. PB 352.

Obr. 2. Fotografie ze zásahu v letech 1967, 1968 (Autor M. Kolář), převzato ze článku. K ikonografii a restituci sgrafitového reliéfu tří renesančních domů ve Slavonicích (LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, Milada).

Obr. 3. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

Obr. 4. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

Obr. 5. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

Obr. 6. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

Obr. 7. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

Obr. 8. Grafická předloha k výjevu č. 26. Tobias Stimmer, Neue Künstliche Figuren Biblischer Historien. Dostupné online: <https://www.digitale-sammlungen.de/view/bsb11424064?page=36%2C37>.

Obr. 9. Grafická předloha pro nápis u výjevu č. 33. Celá předloha byla použita pro restaurování výjevu v letech 1967, 1968 a 1989. Tobias Stimmer, Neue Künstliche Figuren Biblischer Historien. <https://www.digitale-sammlungen.de/view/bsb11424064?page=42%2C43>.

Obr. 10. Grafická předloha k výjevu č. 33 použitá pro restaurování od roku 1998. Nicolaus Reusner, Emblemata Nicolai Reusneri IC. Partim Ethica, Et Physica: Partim vero Historica, & Hieroglyphica, sed ad virtutis, morumque doctrinam omnia ingeniose traduct

Obr. 11. Domy č.p. 538, 537, 536 (zleva), 2023. Autor fotografie Jana Waisserová.

Obr. 12. Dům č.p. 538 po restaurování 2023, zákres restaurovaného úseku. Autor fotografie Jana Waisserová.

Obr. 13. „Ezau prodává Jákobovi prvorozenství“ (č. 26), celek (spojení 2 fotografií: nápisová páska a výjev), stav před restaurováním. 176 × 120 cm (2,1 m²).

Obr. 14. „Smíření Jákoba s Ezauem“ (č. 33), celek, stav před restaurováním. 167 × 203 cm (3,4 m²).

Obr. 15. Detail původní probarvené omítky ztmavené předchozími restaurátorskými zásahy. Výjev č. 26 před zásahem.

Obr. 16. Rozhraní denního dílu mezi výjevy č. 26 a 33.

Obr. 17. Rovné ryté linky v nápisové pásce výjevu č. 26.

Obr. 18. Sgrafito je odryto mělce nebo hlouběji a šířka linky je proměnlivá. Rozhraní výjevů č. 26 a 33 před zásahem.

Obr. 19. Sgrafito bylo v minulosti hustě napekováno a zakryto dalšími vrstvami. Výjev č. 26 před restaurováním.

- Obr. 20. Jemná šrafura v druhotných tmelech. Výjev č. 33 před restaurováním.
- Obr. 21. Primární praskliny v druhotných bílých vápenných vrstvách. Rozhraní výjevů č. 26 a 33.
- Obr. 22. Prasklina na rozhraní tmelu a originálu. Pravý dolní roh výjevu č. 26 před restaurováním.
- Obr. 23. Odlišná barevnost tmelů v pecích v odryté ploše. Výjev č. 26 před restaurováním.
- Obr. 24. Odprasknuté kraje tmelů. Baldachýn na výjevu č. 26.
- Obr. 25. Bílá vápenná vrstva se na doplňcích z roku 1998 dochovala v menší míře než v oblastech originálu.
- Obr. 26. Pozadí výjevu č. 33 v bočním nasvícení.
- Obr. 27. V bočním nasvícení byla zkoumána míra dochování původní kresby v pozadí výjevu 33.
- Obr. 28. Průběh injektáže. Nápisová páska výjevu č. 26.
- Obr. 29. Pracovní fotografie injektáže.
- Obr. 30. Strukturální konsolidace odhalených okrajů organokřemičitanem a následně vápennou nanosuspenzí.
- Obr. 31. Původní technika stínování prokletem byla v retuši imitována lokálním nanášením netónované velmi řídké vápenné barvy.
- Obr. 32. Pes na výjevu č. 26 po odstranění vybraných tmelů.
- Obr. 33. Pes na výjevu č. 26 po odstranění vybraných tmelů. Zelenou barvou obtažen na pauze originál, modře tmely, červenou barvou rekonstrukce.
- Obr. 34. Odstranění poškozené části okenního ostění.
- Obr. 35. Pozadí výjevu č. 33 po odstranění nevhodných tmelů.
- Obr. 36. Pozadí výjevu č. 26 po vytmelení.
- Obr. 37. Celek výjevu č. 26 po odstranění vybraných tmelů a zpevnění.
- Obr. 38. Celek výjevu č. 33 po odstranění vybraných tmelů a zpevnění.
- Obr. 39. Celek výjevu č. 26 po vytmelení.
- Obr. 40. Celek výjevu č. 33 po vytmelení.
- Obr. 41. Sekvence rekonstrukce ve výjevu č. 33, před zásahem.
- Obr. 42. Sekvence rekonstrukce ve výjevu 33 po odstranění starší rekonstrukce určené k revizi a strukturálním zpevnění okrajů.
- Obr. 43. Sekvence rekonstrukce ve výjevu 33 po vytmelení a úpravě povrchu odmytím vápenné kůže z povrchu.
- Obr. 44. Přiložená pauza použita pro rekonstrukci ve výjevu č. 33.
- Obr. 45. Sekvence rekonstrukce ve výjevu č. 33 po vyrytí.
- Obr. 46. Sekvence rekonstrukce ve výjevu č. 33 po retuši.
- Obr. 47. Výjev č. 33 po vytmelení. Detail suknice.
- Obr. 48. Výjev č. 33. Detail úpravy suknice po retuši.
- Obr. 49. Celek 26 po restaurování spojeno ze dvou fotek – výjev, nápisová páska.
- Obr. 50. Celek 33 po restaurování.

2. POHLED Z NÁMĚSTÍ NA ČP 107 - 106

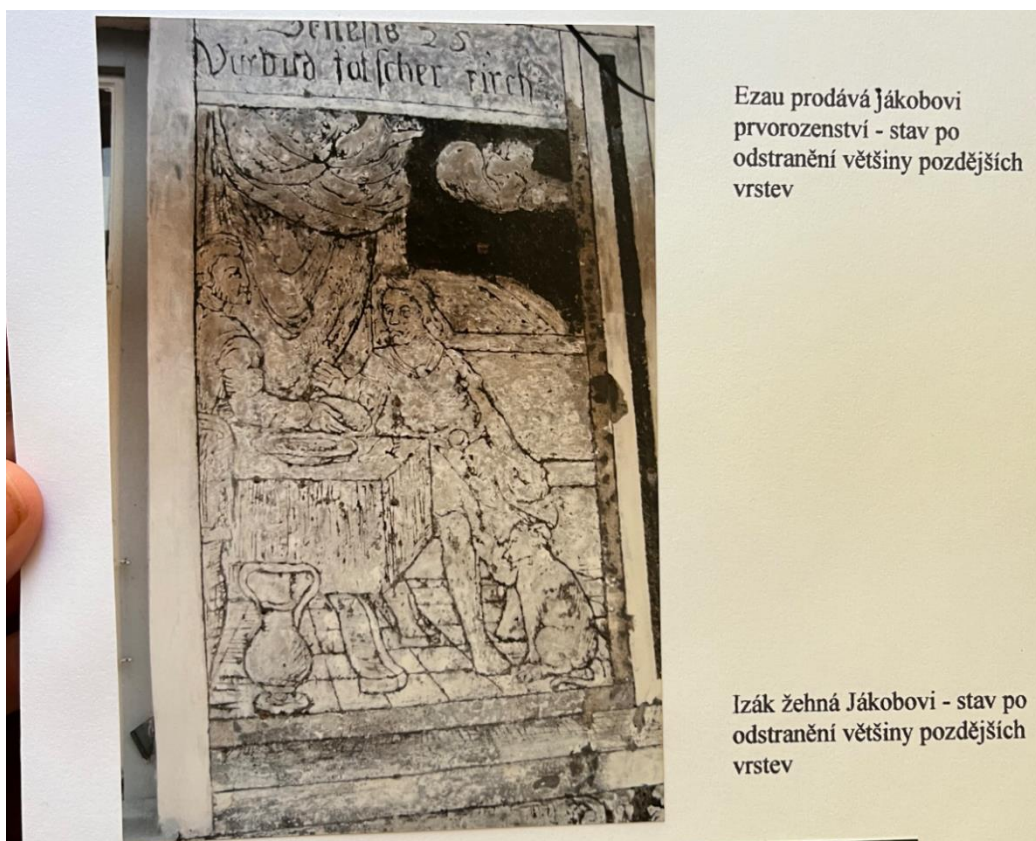

Obr. 1. Fotografie částečně zachycující fasádu bývalého pivovaru před odkryvem. Zdroj: ŠMIDRKAL, Josef. Technická zpráva k fotogrametrickému zaměření 1986. NPÚ v Českých Budějovicích. PB 352.

4 Slavonice, dům čp. 108, detail průčelí po odkrytí a restaurování sgrafitové výzdoby s výjevy z Genese. Sklonek 16. st. Snímek M. Kolář

Obr. 2. Fotografie ze zásahu v letech 1967, 1968 (Autor M. Kolář), převzato ze článku LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ 1970, 18(4).

Ezau prodává Jákobovi
prvorozenství - stav po
odstranění většiny pozdějších
vrstev

Izák žehná Jákobovi - stav po
odstranění většiny pozdějších
vrstev

Obr. 3. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

Jákobovo smíření s Ezauem - stav před zásahem

Obr. 4. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

Jákobovo smíření s Ezauem - stav po odstranění většiny pozdějších vrstev

Obr. 5. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

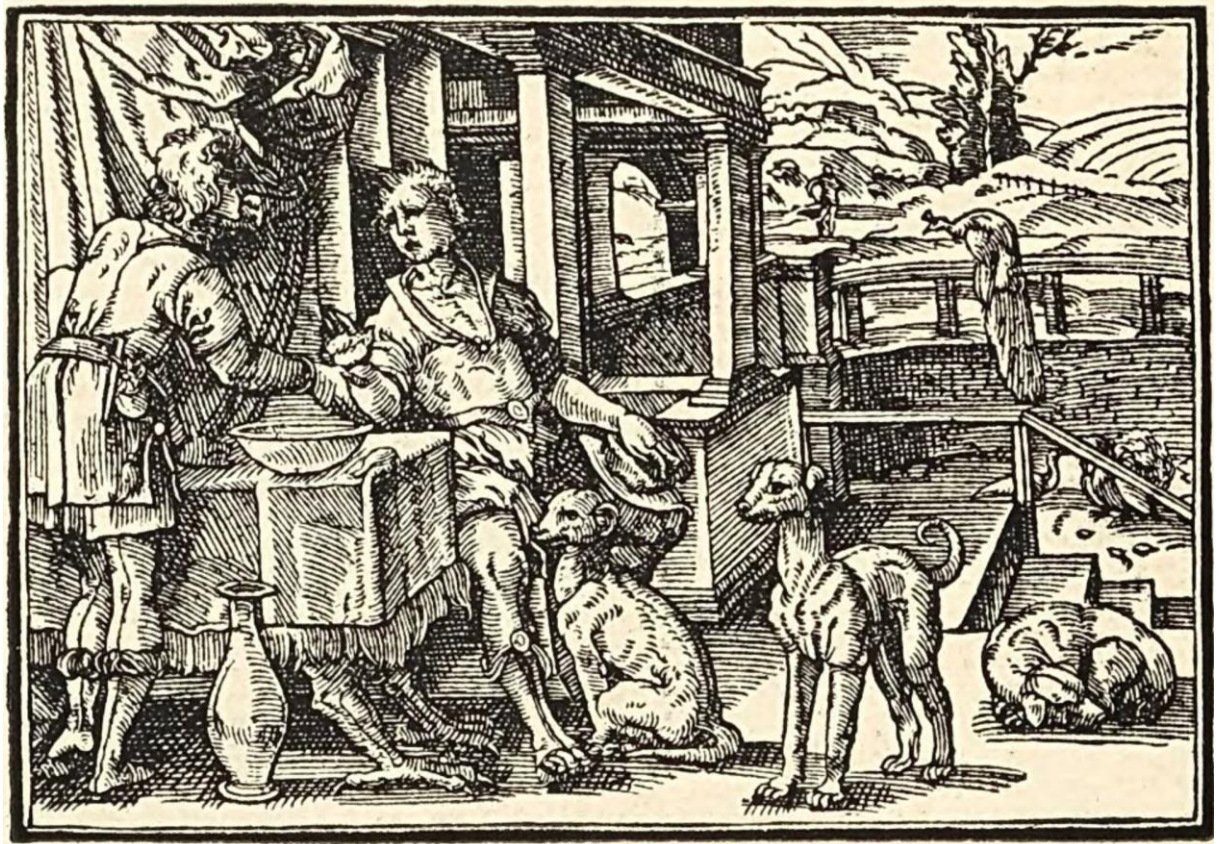
Jákobovo smíření s Ezauem - stav po dalším odstranění pozdějších vrstev a po vytmelení a retuši originálu

Obr. 6. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

Obr. 7. Fotografická dokumentace zásahu v letech 1998-1999, zdroj restaurátorská dokumentace.

Genef: XXV. Cap.
Vorbild falscher Kirch.

Obr. 8. Grafická předloha k výjevu č. 26. Tobias Stimmer, *Neue Künstliche Figuren Biblischer Historien*.
Dostupné online: <https://www.digitale-sammlungen.de/view/bsb11424064?page=36%2C37>.

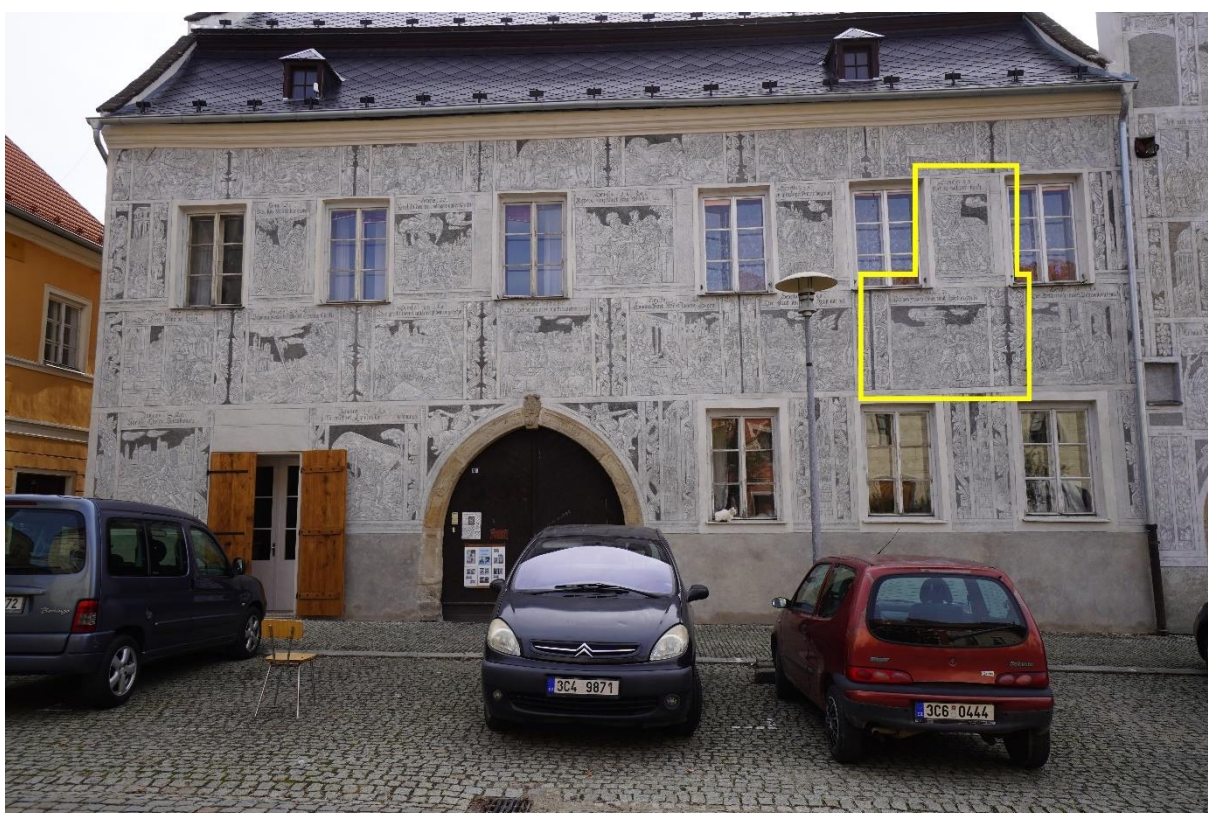
Obr. 9. Grafická předloha pro nápis u výjevu č. 33. Celá předloha byla použita pro restaurování výjevu v letech 1967, 1968 a 1989. Tobias Stimmer, *Neue Künstliche Figuren Biblischer Historien*. Dostupné online: <https://www.digitale-sammlungen.de/view/bsb11424064?page=42%2C43>.

Obr. 10. Grafická předloha k výjevu č. 33 používaná pro restaurování od roku 1998, Jost Amman, *Bibliorum Vtriusque Testamenti Icones: Summo Artificio Expressae* 1571 Dostupná online: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb11116362?page=46,47>. Dostupná také z *Emblemata Nicolai Revsneri IC. Partim Ethica, Et Physica: Partim vero Historica, & Hieroglyphica, sed ad virtutis, morumq[ue] doctrinam omnia ingeniose traduct,* 1581. Dostupné online: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb00087671?page=249>.

Obr. 11. Domy č.p. 538, 537, 536 (zleva), 2023. Autor fotografie Jana Waissarová.

Obr. 12. Dům č.p. 538 po restaurování 2023, zakres restaurovaného úseku. Autor fotografie Jana Waissarová.

Obr. 13. „Ezau prodává Jákobovi prvorozenství“ (č. 26), celek (spojení 2 fotografií: nápisová páska a výjev), stav před restaurováním. 176 × 120 cm (2,1 m²).

Obr. 14. „Smíření Jákoba s Ezauem“ (č. 33), celek, stav před restaurováním. 167 × 203 cm (3,4 m²).

Obr. 15. Na detailu odryté plochy původní probarvené omítky lze pozorovat částice dřevěného uhlí a bílé pojivové částice. Výjev č. 26 před zásahem.

Obr. 16. Rozhraní denního dílu mezi výjevy č. 26 a 33.

Obr. 17. Rovné ryté linky v nápisové pásce výjevu č. 26.

Obr. 18. Zejména v nápisech lze pozorovat proměnlivou šířku mělce odrytých linek. Rozhraní výjevů č. 26 a 33 před zásahem.

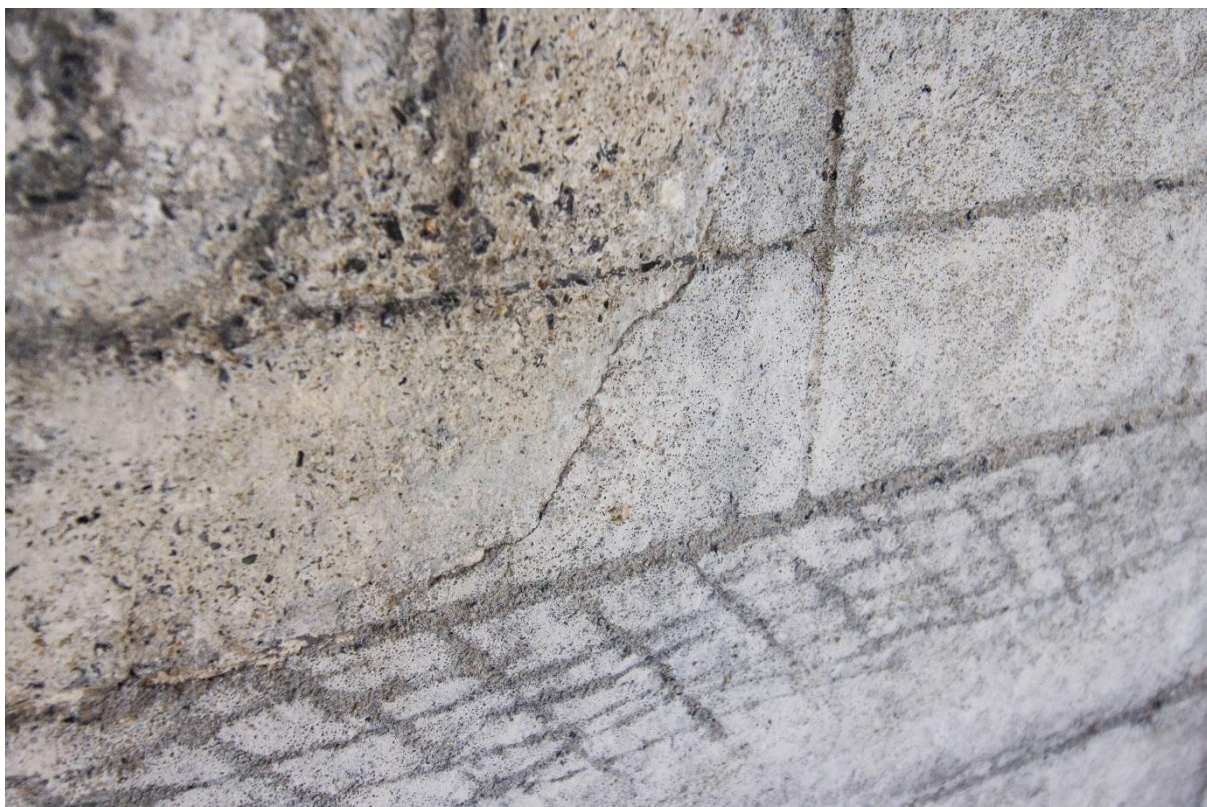
Obr. 19. Sgrafito bylo v minulosti hustě napekováno a zakryto dalšími vrstvami. Výjev č. 26 před restaurováním po navlhčení.

Obr. 20. Hustá šrafura v druhotných tmelech. Výjev č. 33 před restaurováním.

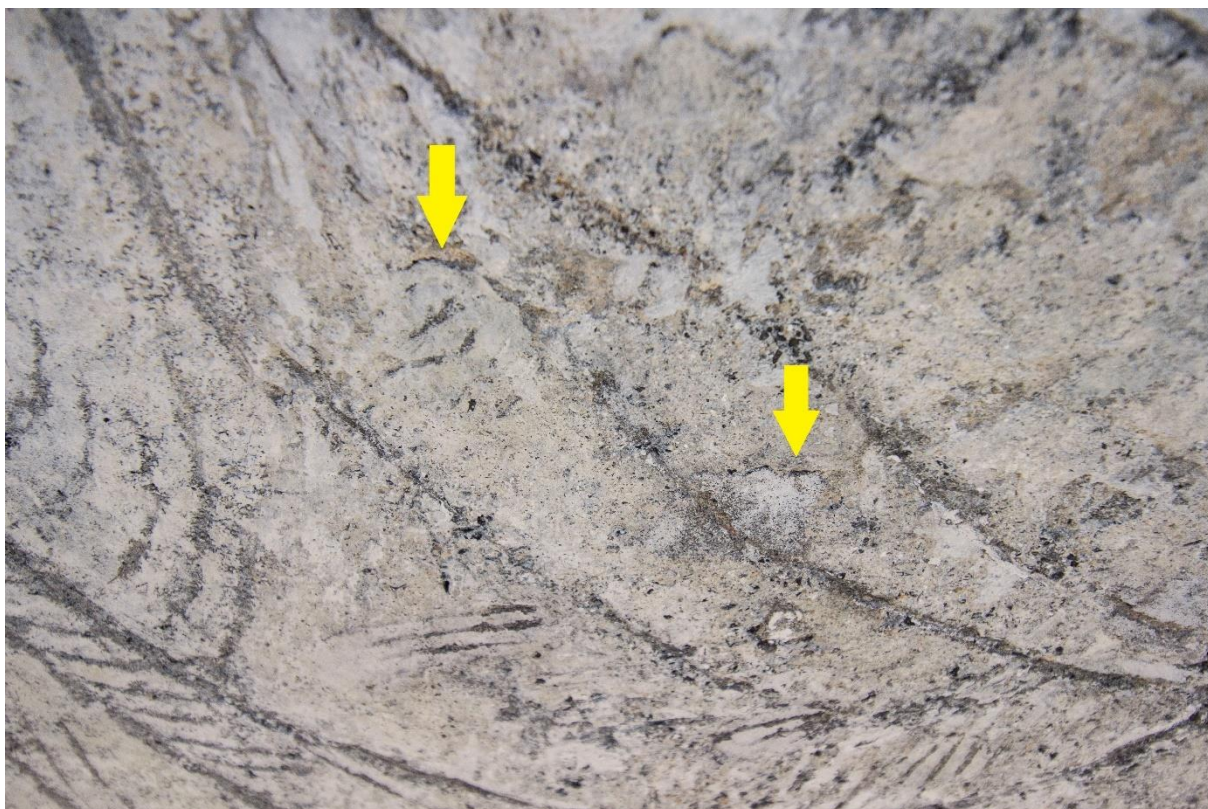
Obr. 21. V bílých vápenných vrstvách lze pozorovat primární praskliny. Na rozhraní výjevů č. 26 a 33 lze také pozorovat rozhraní denních dílů. Podle jejich překryvu lze říci, že byly nanášeny směrem dolů.

Obr. 22. Prasklina na rozhraní tmelu a originálu. Pravý dolní roh výjevu č. 26 před restaurováním.

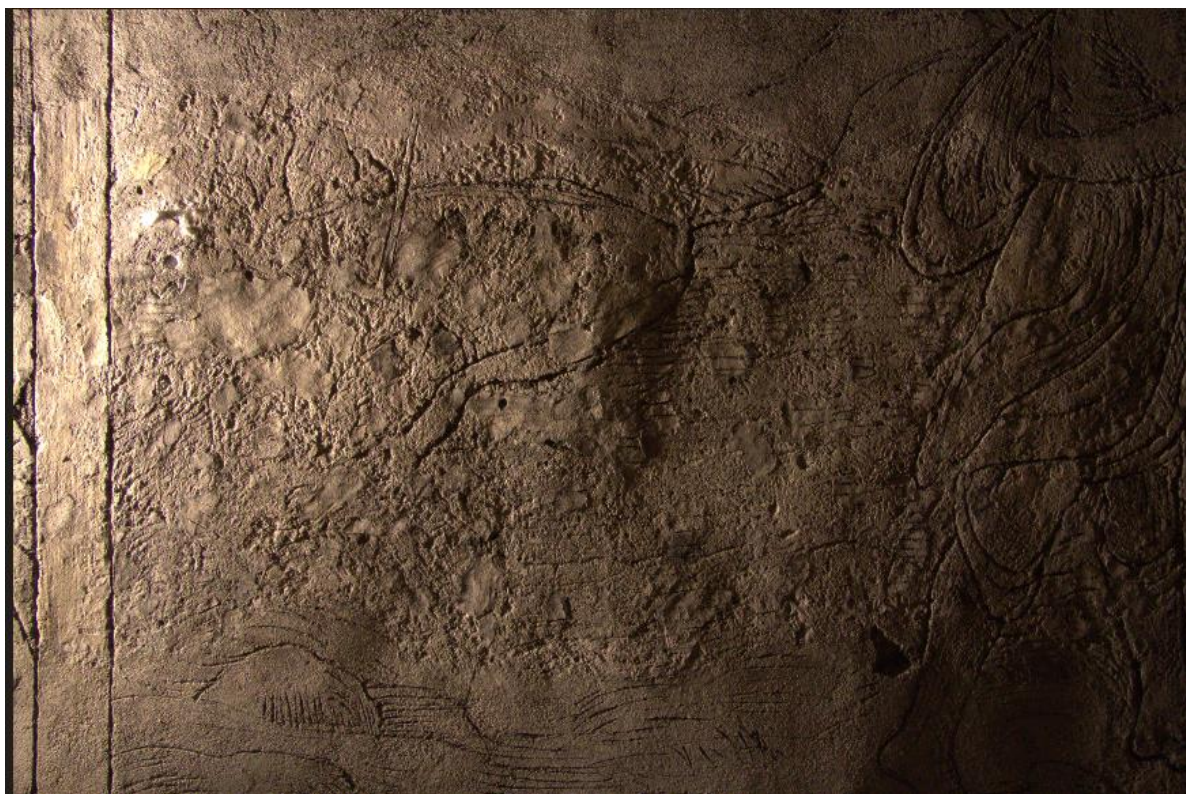
Obr. 23. Odlišná barevnost tmelů v pecích v odryté ploše. Výjev č. 26 před restaurováním.

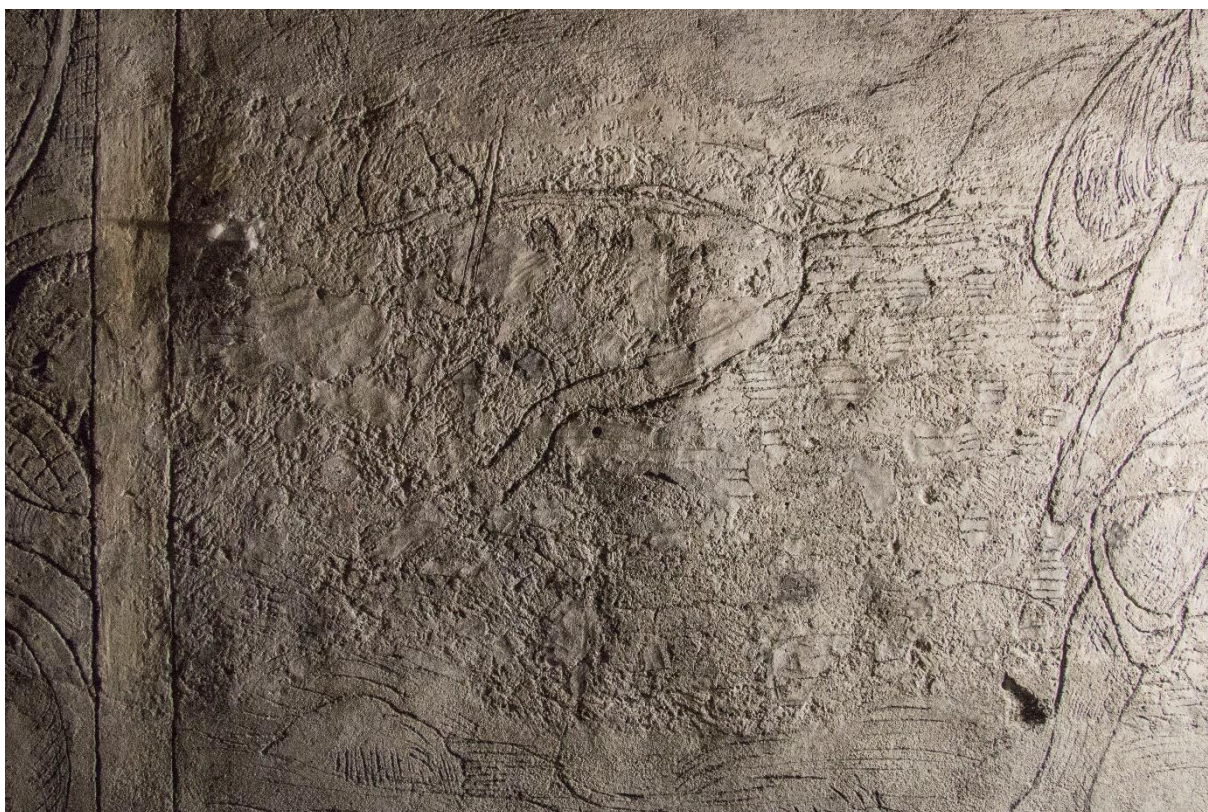
Obr. 24. Odprasknuté kraje tmelů. Baldachýn na výjevu č. 26.

Obr. 25. Bílá vápenná vrstva se na doplňcích z roku 1998 dochovala v menší míře než v oblastech originálu.

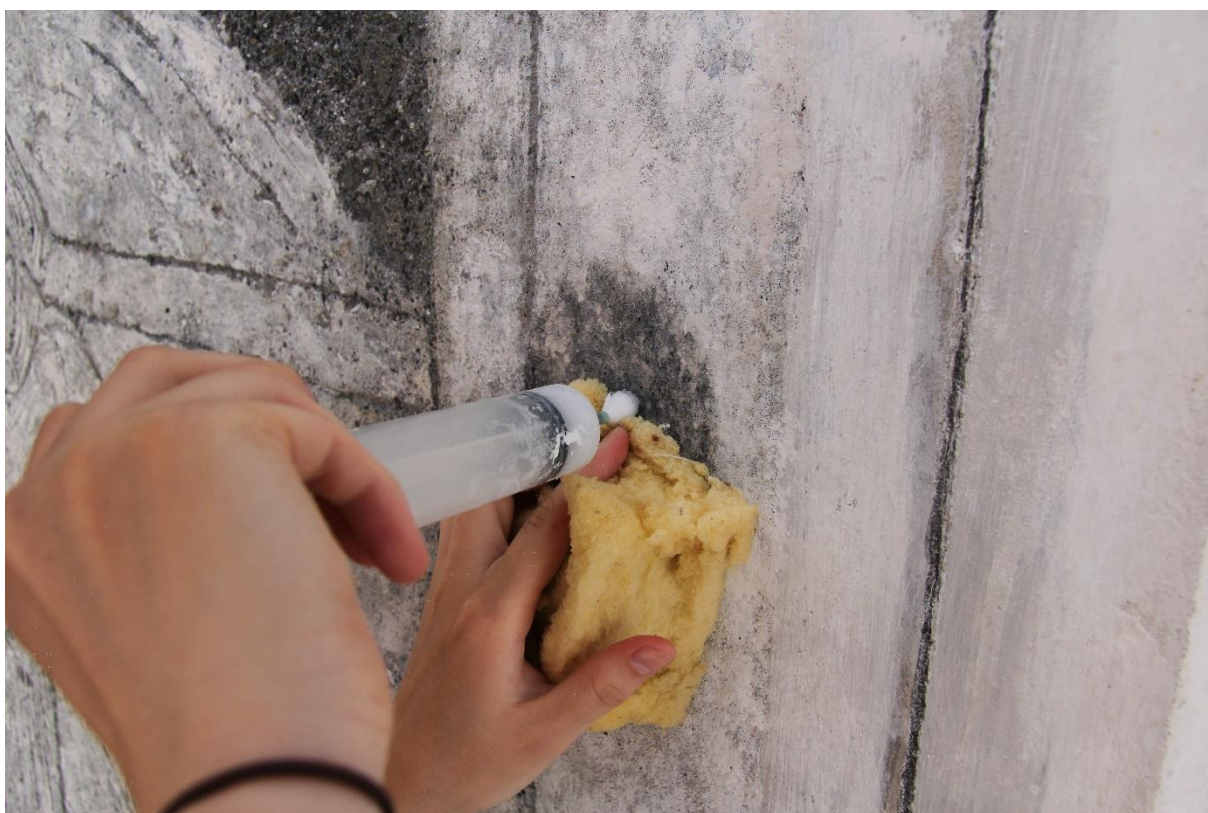
Obr. 26. Pozadí výjevu č. 33 v bočním nasvícení.

Obr. 27. V bočním nasvícení byla zkoumána míra dochování původní kresby v pozadí výjevu 33.

Obr. 28. Průběh injektáže. Nápisová páska výjevu č. 26.

Obr. 29. Pracovní fotografie injektáže.

Obr. 30. Strukturální konsolidace odhalených okrajů organokřemičitanem a následně vápennou nanosuspenzí.

Obr. 31. Původní technika stínování prokletem byla v retuši imitována lokálním nanášením netónované velmi řídké vápenné barvy.

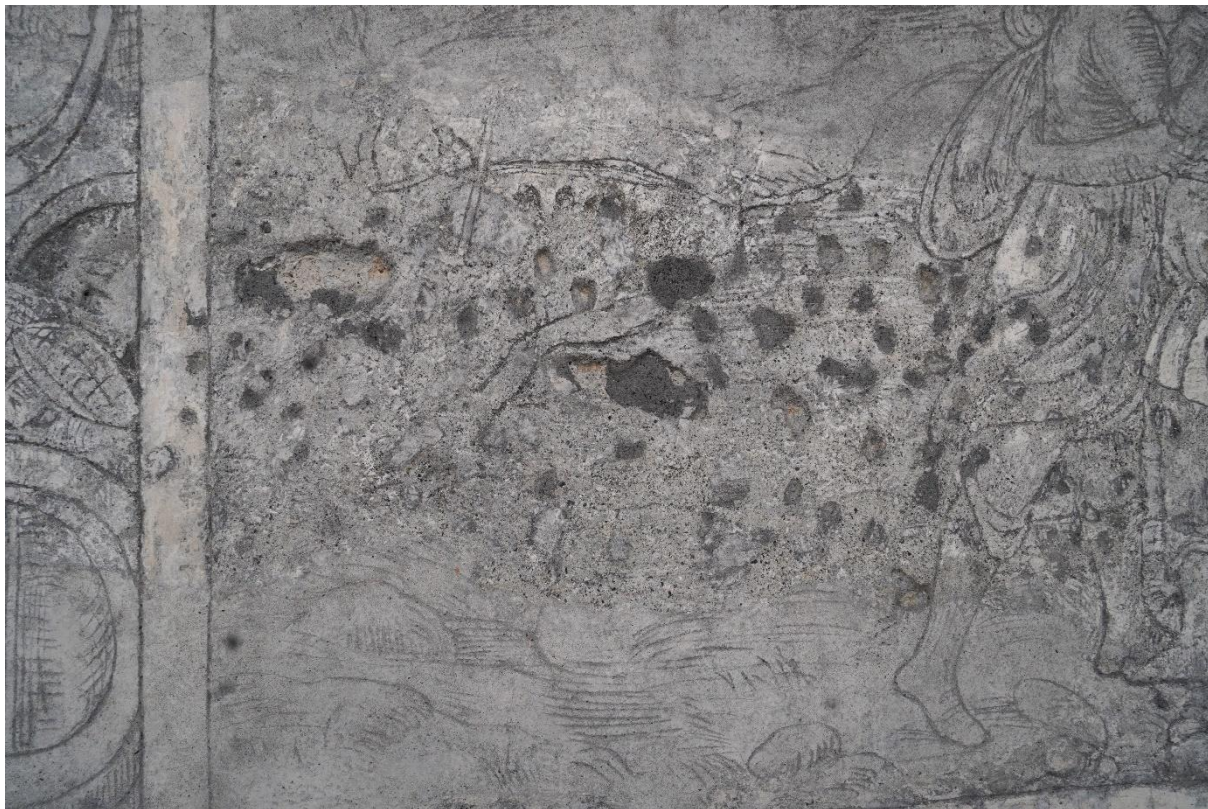
Obr. 32. Pes na výjevu č. 26 po odstranění vybraných tmelů.

Obr. 33. Pes na výjevu č. 26 po odstranění vybraných tmelů. Zelenou barvou obtažen na pauze originál, modře tmely, červenou barvou rekonstrukce.

Obr. 34. Odstranění poškozené části okenního ostění.

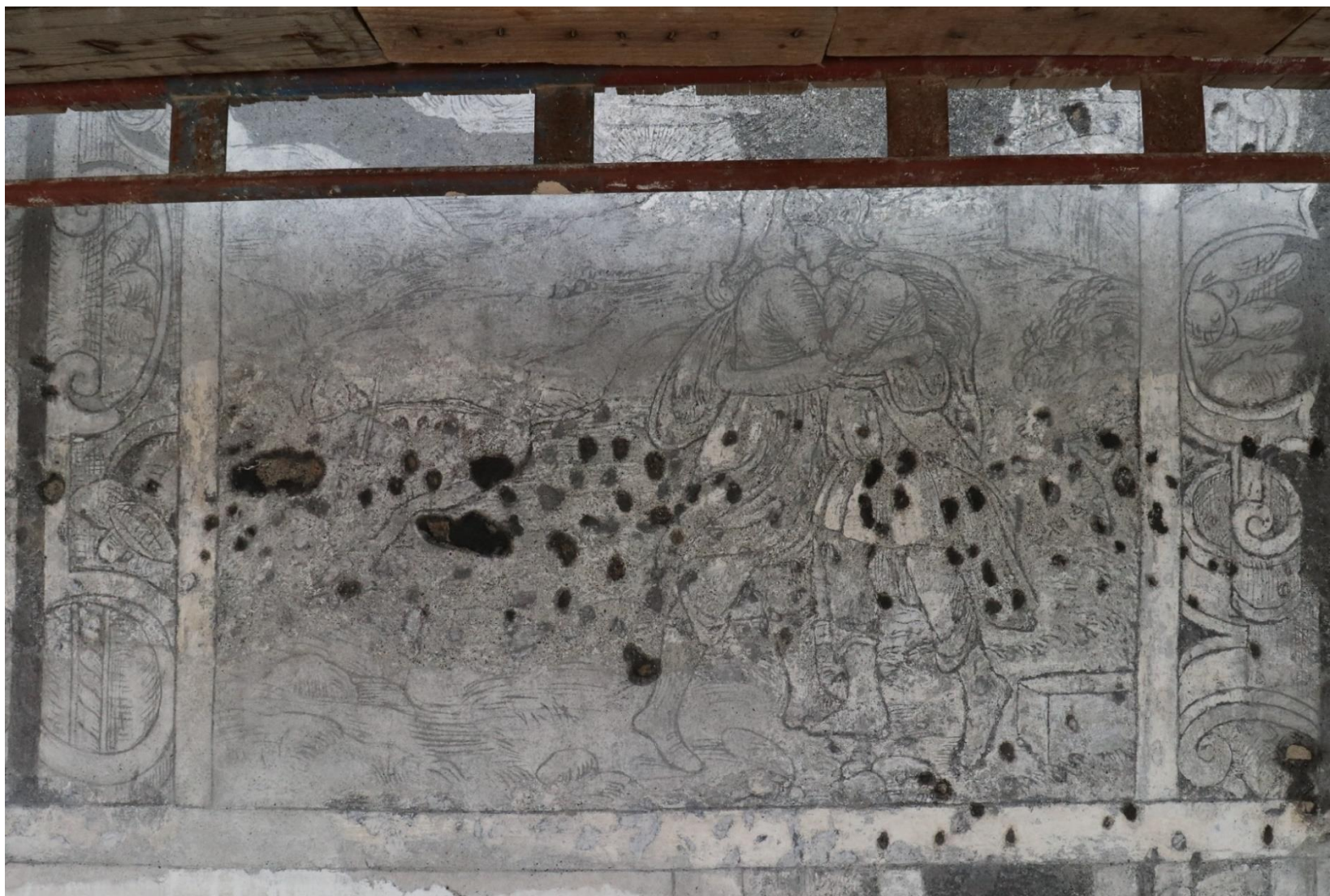
Obr. 35. Pozadí výjevu č. 33 po odstranění nevhodných tmelů.

Obr. 36. Pozadí výjevu č. 26 po vytmelení.

Obr. 37. Celek výjevu č. 26 po odstranění vybraných tmelů a zpevnění.

Obr. 38. Celek výjevu č. 33 po odstranění vybraných tmelů a zpevnění.

Obr. 39. Celek výjevu č. 26 po vytmelení.

Obr. 40. Celek výjevu č. 33 po vytmelení.

Obr. 41. Sekvence rekonstrukce ve výjevu č. 33, před zásahem.

Obr. 42. Sekvence rekonstrukce ve výjevu 33 po odstranění starší rekonstrukce určené k revizi a strukturálním zpevnění okrajů.

Obr. 43. Sekvence rekonstrukce ve výjevu 33 po vytmelení a úpravě povrchu odmytím vápenné kůže z povrchu.

Obr. 44. Detail předlohy použité pro rekonstrukci. Převzato z *Emblemata Nicolai Revsneri IC. Partim Ethica, Et Physica: Partim vero Historica, & Hieroglyphica, sed ad virtutis, morum[ue] doctrinam omnia ingeniose traduct*, 1581. Dostupné online: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb00087671?page=249>.

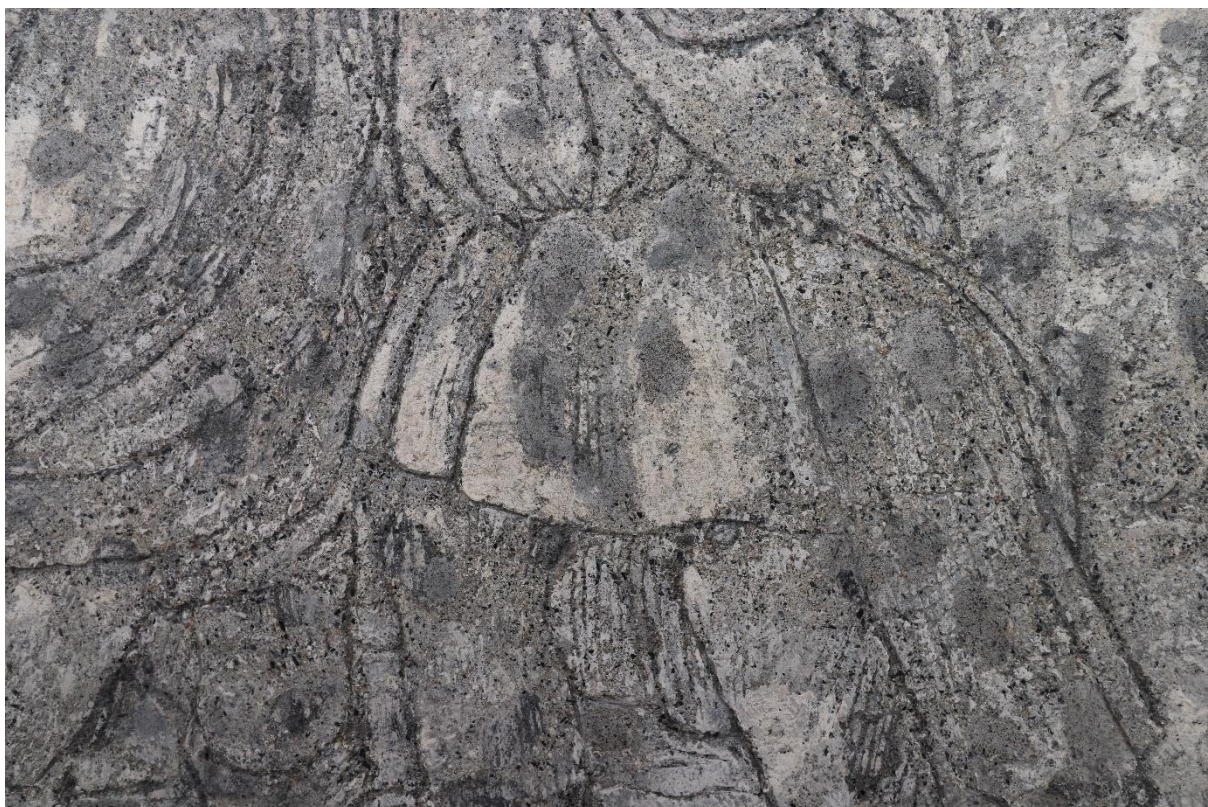
Obr. 45. Přiložená pauza použitá pro rekonstrukci ve výjevu č. 33.

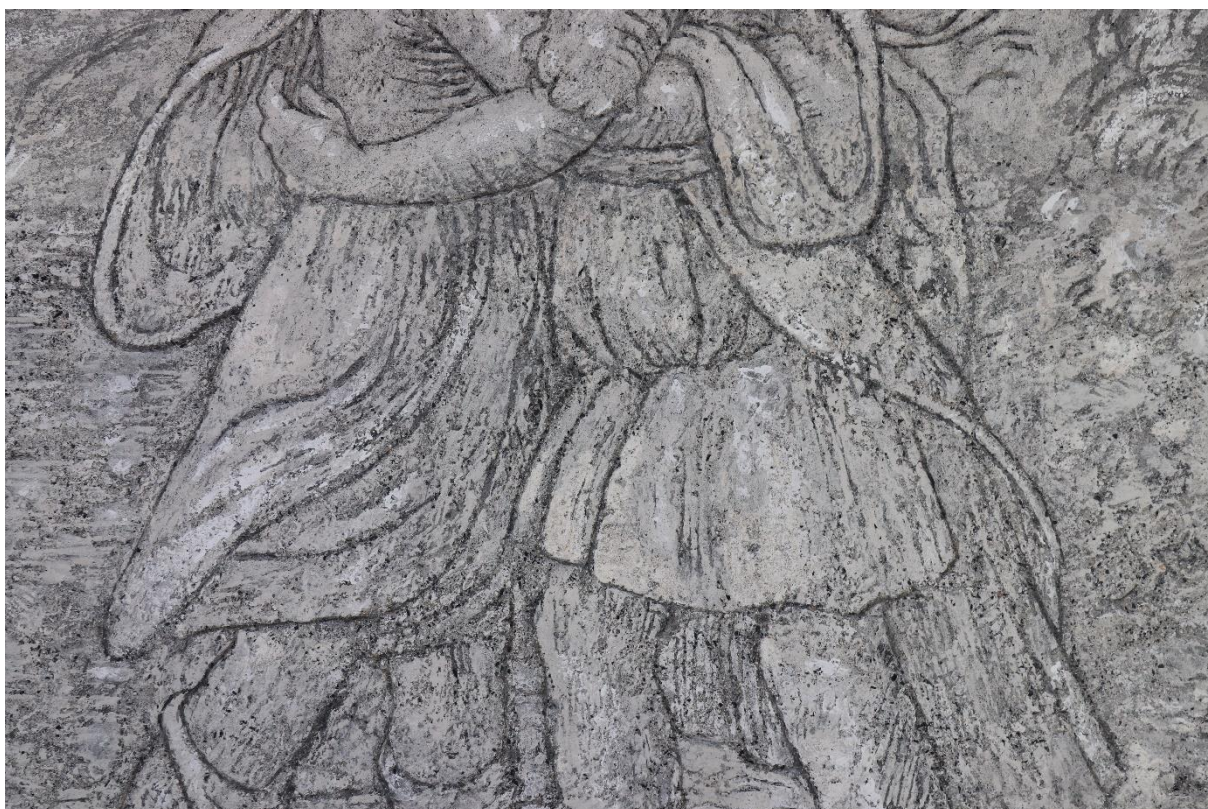
Obr. 46. Sekvence rekonstrukce ve výjevu č. 33 po vyrytí.

Obr. 47. Sekvence rekonstrukce ve výjevu č. 33 po retuši.

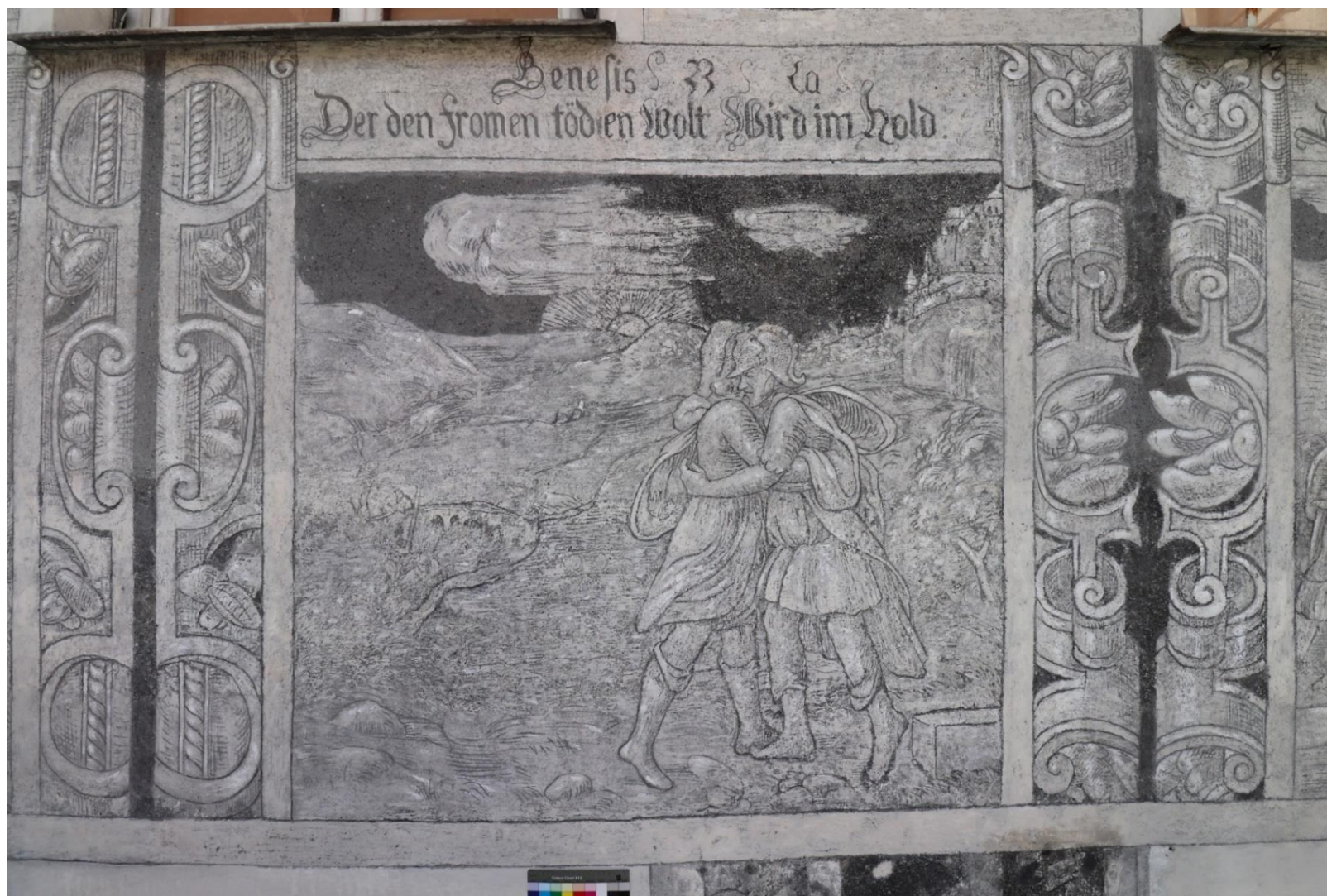
Obr. 48. Výjev č. 33 po vytmelení. Detail suknice.

Obr. 49. Výjev č. 33. Detail úpravy suknice po retuši.

Obr. 50. Celek 26 po restaurování spojeno ze dvou fotek – výjev, nápisová páska.

Obr. 51. Celek 33 po restaurování.

Příloha č. 2: Grafická dokumentace

Seznam grafických zakresů

Gra. 1. Výjev č. 26. Zákres původní techniky a předchozích druhotných zásahů.

Gra. 2. Výjev č. 26. Zákres poškození.

Gra. 3. Výjev č. 26. Zákres restaurátorského zásahu I.

Gra. 4. Výjev č. 26. Zákres restaurátorského zásahu II.

Gra. 5. Výjev č. 33. Zákres původní techniky a předchozích druhotných zásahů.

Gra. 6. Výjev č. 33. Zákres poškození.

Gra. 7. Výjev č. 33. Zákres restaurátorského zásahu I.

Gra. 8. Výjev č. 33. Zákres restaurátorského zásahu II.

	celek	2.105 m ²	100.00%
	Druhotné doplňky (nejpozději zásah 1989)	0.353 m ²	16.77%
	Druhotné doplňky (zásah 1998-99)	0.389 m ²	18.48%
	Oblast originálu s pekováním	1.362 m ²	64.70%

Gra. 1. Výjev č. 26. Zákres původní techniky a předchozích druhotných zásahů.

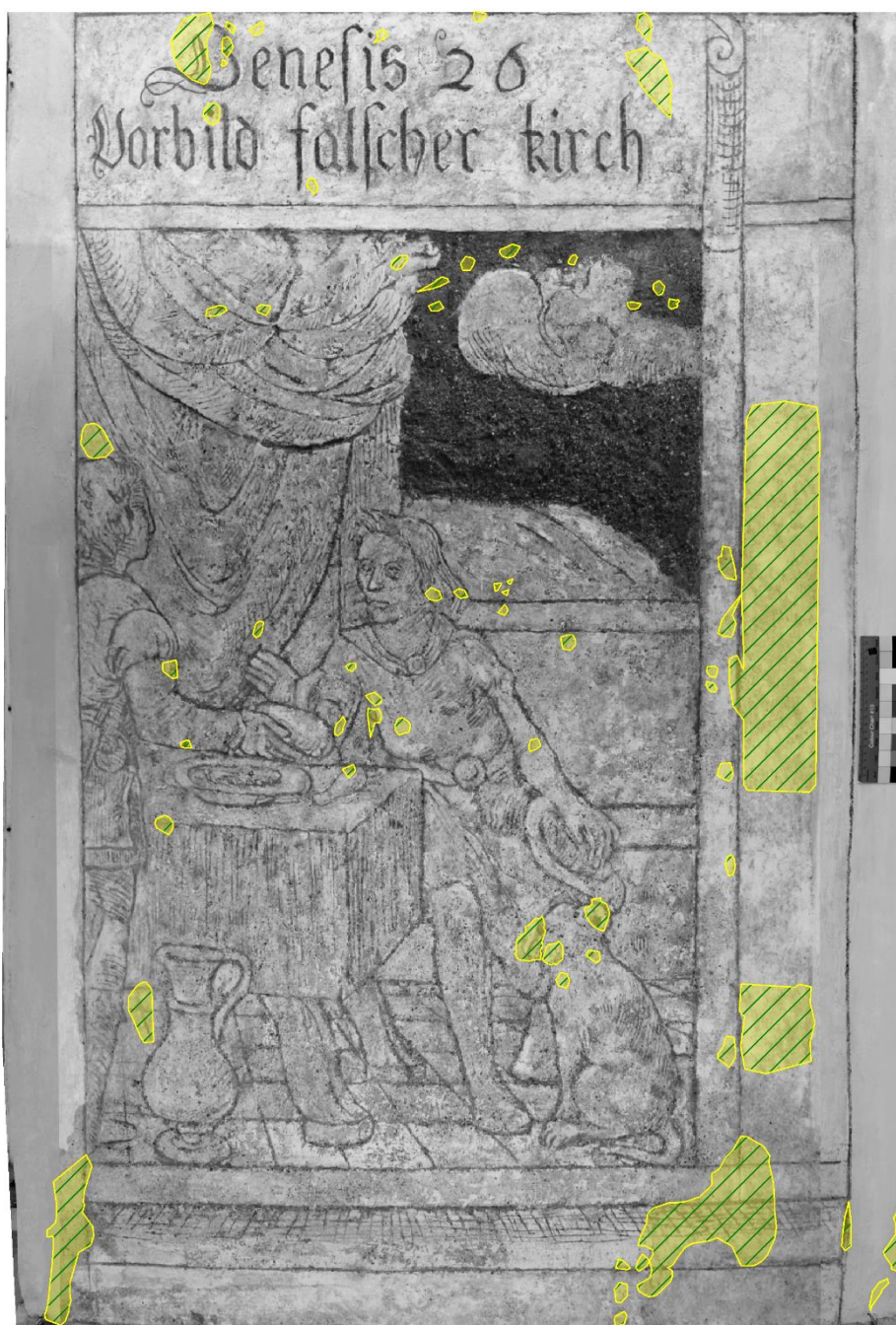
	celek	2.105 m ²	100.00%
	Dutiny	0.133 m ²	6.32%
	Praskliny a trhliny	0.453 m	-

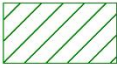
Gra. 2. Výjev č. 26. Zákres poškození.

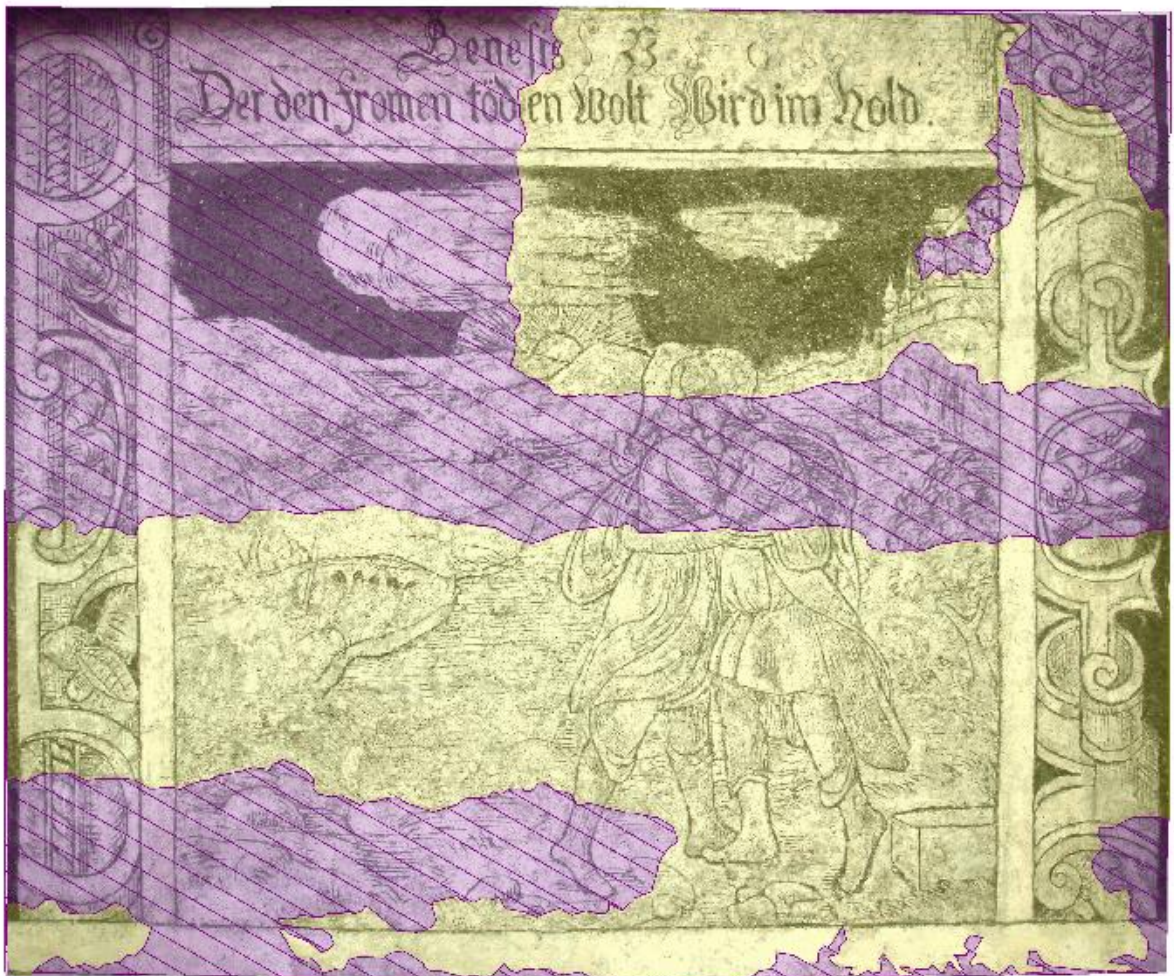
	celek	2.105 m ²	100.00%
	Injektážní vrty	0.001 m ²	0.05%
	Injektáž	0.043 m ²	2.04%

Gra. 3. Výjev č. 26. Zákres restaurátorského zásahu I.

	celek	2.105 m ²	100.00%
	Strukturální konsolidace (kombinace CaLoSil E25 a KSE 100)	0.118 m ²	5.61%
	Odstraněné a nově doplněné tmely s retušemi	0.118 m ²	5.61%

Gra. 4. Výjev č. 26. Zákres restaurátorského zásahu II.

	celek	3.413 m ²	100.00%
	Druhotné doplňky (nejpozději zásah 1989)	0.000 m ²	0.00%
	Druhotné doplňky (zásah 1998-99)	1.497 m ²	43.86%
	Oblast originálu s pekováním	1.918 m ²	56.20%

Gra. 5. Výjev č. 33. Zákres původní techniky a předchozích druhotných zásahů.

	celek	3.413 m ²	100.00%
	Dutiny	0.155 m ²	4.54%
	Praskliny a trhliny	0.218 m	-

Gra. 6. Výjev č. 33. Zákres poškození.

celek	3.413 m ²	100.00%
 Injektážní vrty	0.002 m ²	0.06%
 Injektáž	0.058 m ²	1.70%

Gra. 7. Výjev č. 33. Zákres restaurátorského zásahu I.

calek		3.413 m ²	100.00%
	Strukturální konsolidace (napouštění kombinace prostředků Cal. oŠil E25 a KSE 1)	0.205 m ²	6.01%
	Odstraněné a nově doplněné tmely s retušemi	0.205 m ²	6.01%

Gra. 8. Výjev č. 33. Zákres restaurátorského zásahu II.

Materiálová analýza sgrafitového souvrství

Uliční fasáda domu č.p. 538

SLAVONICE „PIVOVAR“

Horní náměstí 538, Slavonice

Výzkumná zpráva projektu NAKI 019

Slavonice „pivovar“ – pohled na dům a sgrafita (DSC_6049)

**Jan Válek¹, Petr Kozlovce¹, Kristýna Kotková¹, Dita Frankeová², Radek Ševčík²
Anna Fialová¹, Sylwia Svorová Pawełkowicz¹**

¹Oddělení vápenných technologií

²Oddělení materiálového výzkumu

Spolupráce: Jana Waisserová, Zuzana Wichterlová, Karolína Marčíková

Praha 2023

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	2023
DH23P03OVV019	JV, PK, KK, JW, ZW, KM	Úvod – vzorky

Projekt:	Technologie restaurování renesančních sgrafitových omítek - tradice a metamorfóza“ (NAKI III. DH23P03OVV019)		
Datum odběru:	21. června 2023		
Odebral:	JV, PK, KK, JW, ZW		
Počet odebraných vzorků:	5	Značení:	SPIV 1 - SPIV 5
Druh odebraných vzorků:	Sgrafitové omítky, povrchové vrstvy		

Vzorky

SPIV 1	Slavonice 538 pivovar. Uhelné sgrafito. Místo pod okapovým svodem. Vzorek: souvrství nátěr, uhelné intonaco a jádro (není celé).
SPIV 2	Slavonice 538 pivovar. Uhelné sgrafito. Místo pod svodem. Vzorek: jádrová omítka.
SPIV 3	Slavonice 538 pivovar. Uhelné sgrafito. Místo pod svodem. Vzorek: kus vápence v jádrové omítce.
SPIV 4	Slavonice 538 pivovar. Uhelné sgrafito. Místo pod svodem. Vzorek: souvrství nátěr, uhelné intonaco a jádro (není celé).
SPIV 5	Slavonice 538 pivovar. Uhelné sgrafito. Místo pod svodem. Vzorek: jádrová omítka.

Sgrafito na pivovaru **DSC_6055**

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	2023
DH23P03OVV019	JV, PK, KK, JW, ZW, KM	Úvod – vzorky

Sgrafito na pivovaru DSC_6092

Autentické prvky

Vrstva probarvená dřevěným uhlím; bílý vápenný nátěr; ryté kontury, světla – bílý nátěr; stínování kletováním a šrafováním, pozadí odryto do struktury barevné vrstvy.

DSC_6058

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	2023
DH23P03OVV019	JV, PK, KK, JW, ZW, KM	Úvod – vzorky

Boční světlo **DSC_6069**

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

SPIV 1

Umístění vzorku **SPIV 1** (DSC_6093)

Vzorek: souvrství - jádro, intonaco, nátěr

Záměr: materiálová analýza souvrství, napojení jádro – intonaco – nátěr (degradace?)

Postup

- Vzorek nafocen a zdokumentován
- Vyhotoven výbrus a dodatečně i nábrus pro upřesnění povrchových vrstev
- SEM + EDS – složení matrice pojiva vrstev a nátěru

Metody

- Makroskopický popis – fotodokumentace
- OM mikroskopie příčného řezu
- SEM EDS

Výsledky SPIV 1

Hodnocení při odběru vzorku

Jádrová omítka – vápenopísková, tl. proměnlivá v cm.

Probarvená sgrafitová vrstva – vápenouhelná, tl. kolem 5 mm, uhlíky i kamenivo cca do 2 mm (delší strana)

Nátěr – degradovaný, novější nátěry? biodegradace

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

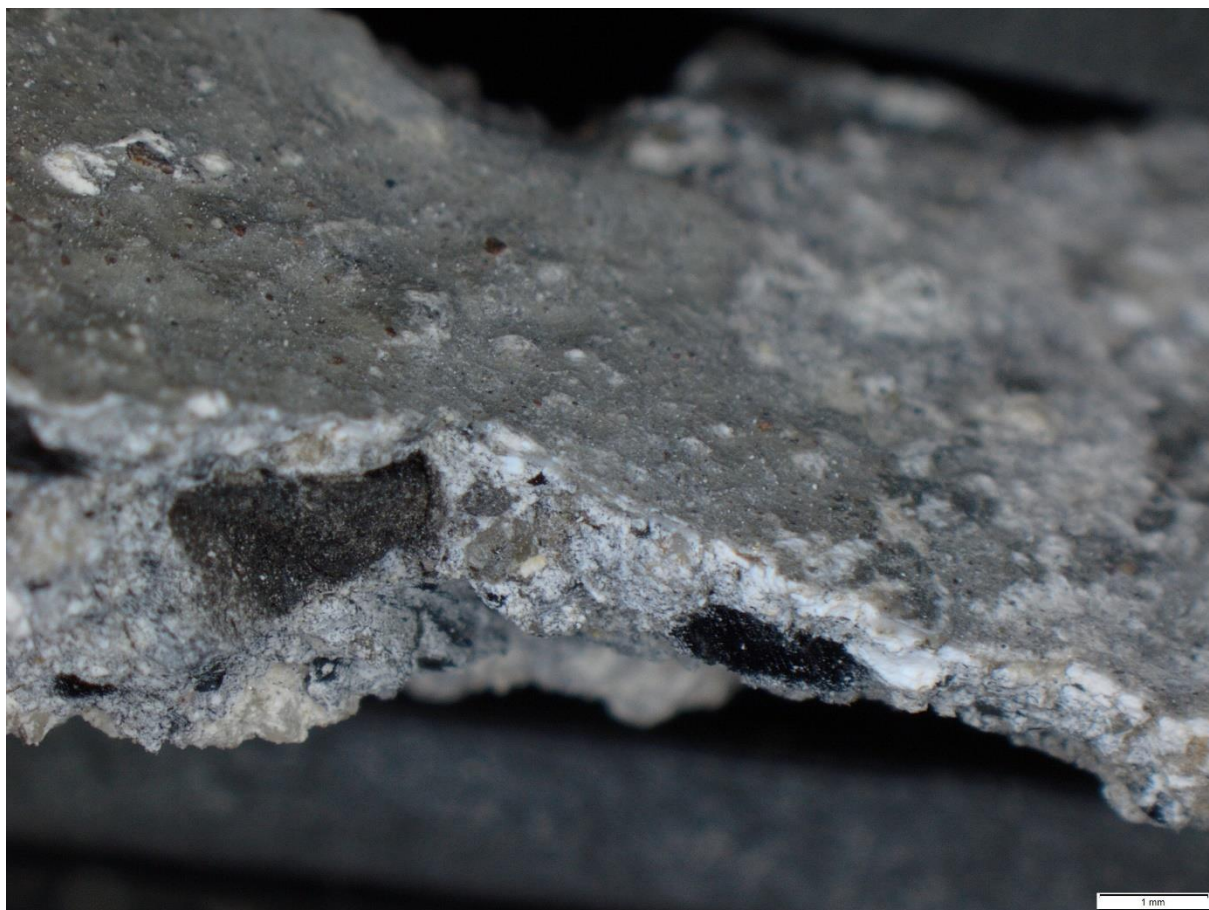
Vzorek SPIV 1 DSC_6658

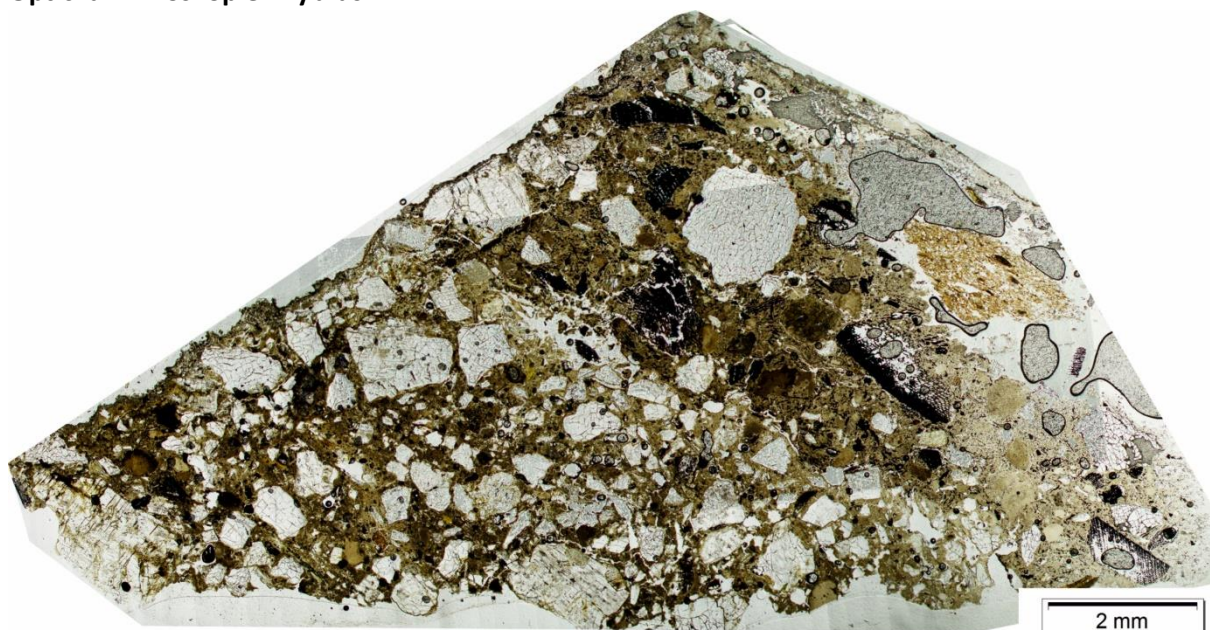
NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

Optická mikroskopie - výbrus

Výbrus zachycuje vzorek souvrství od jádrové malty přes probarvenou vrstvu až po vápenný nátěr. Popis vzorku je tak nutné rozdělit po jednotlivých vrstvách.

Jádrová malta

Pojivo: kompaktní vápenné jemnozrné pojivo, místy výskyt prasklin, výskyt pórů jen minimální. Občasný výskyt pojivových shluků (pojivové částice).

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

Plnivo: jádrová malta je bohatá na klasty plniva. Zrna mají nepravidelný ostrohranný tvar, jedná se převážně o *křemenné* klasty, méně se vyskytují *živce*, akcesoricky pak *slídy* (*muskovit*, *biotit*), *chlority* (*klinochlor*) a opakní minerály.

Velikost klastů na výbrusu: různorodá, od malých úlomků po větší klasty křemene do 1,5 mm.

Poměr pojivo/plnivo: 1:1

Probarvená vrstva

Pojivo: stejný typ pojiva, jako v případě jádrové malty. Kompaktní vápenné jemnozrnné pojivo, místy výskyt prasklin, výskyt pórů jen minimální. Pojivové částice mají četnější výskyt oproti jádrové maltě.

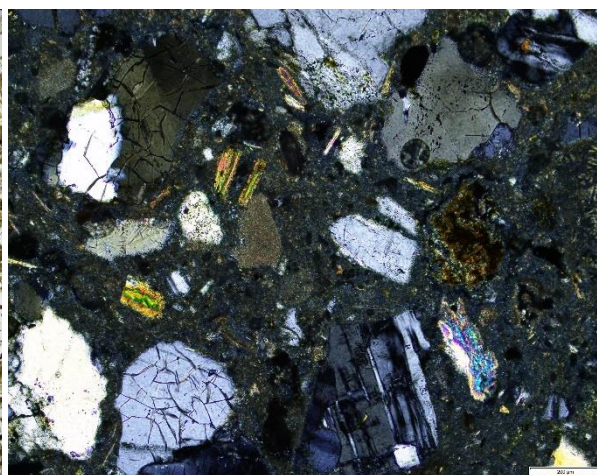
Plnivo: vrstva obsahuje uhelné částice a menší množství klastů (převážně křemen a živce, úlomky ruly). Velikost uhelných částic na výbrusu: od malých částic do 2 mm. Velikost klastů plniva je opět různorodá do 1,6 mm. Poměr pojivo/plnivo: 3:1

Nátěrová vrstva

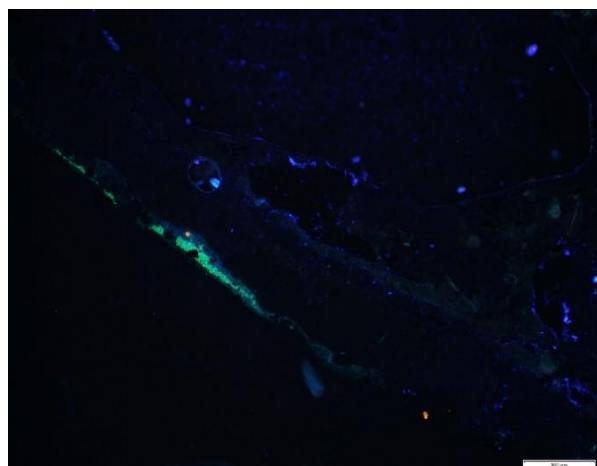
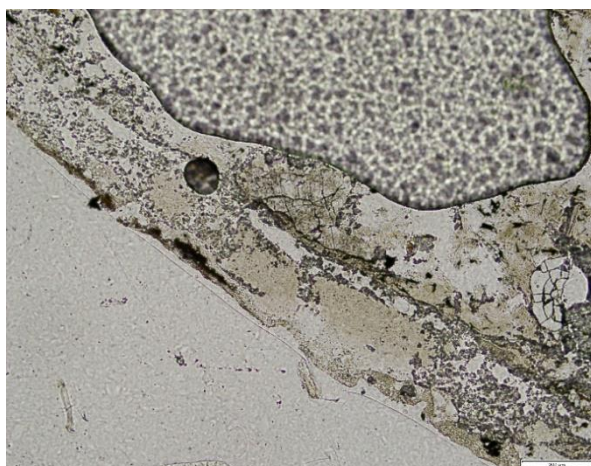
Povrchová vrstva je vápnitý nátěr bez výskytu dalších částic o tloušťce kolem 250 μm . Na původním vápenném nátěru jsou rozpoznatelné další dvě pozdější nátěrové vrstvy.

Jednotlivé vrstvy zachycené ve výbrusu: jádrová malta (spodní vrstva), probarvená vrstva s výskytem uhelných částic (střední vrstva) a nátěrová vrstva (na povrchu), pozorováno v procházejícím světle. Měřítka: 0,5 mm.

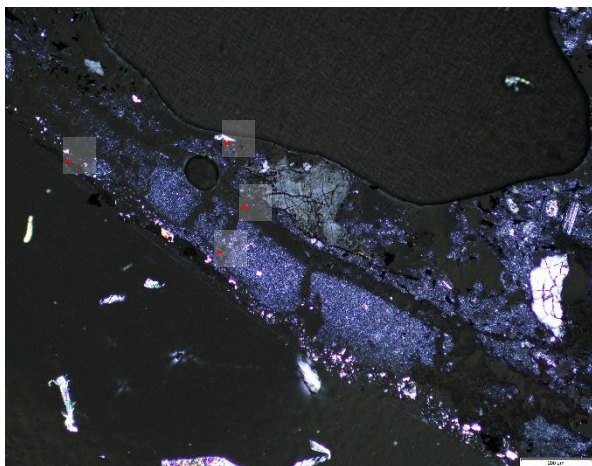
Detail jádrové malty s hojným výskytem křemenných klastů (velká zrna), živců (menší porušené klasty), slíd (žluto-zelené interferenční barvy) a klinochloru (modro-fialové interferenční barvy) v základní karbonátové hmotě, pozorováno ve zkřížených nikolech. Měřítka: 0,2 mm.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

Povrchová vrstva – nátěr, pozorováno v procházejícím světle. Měřítka 0,2 mm.

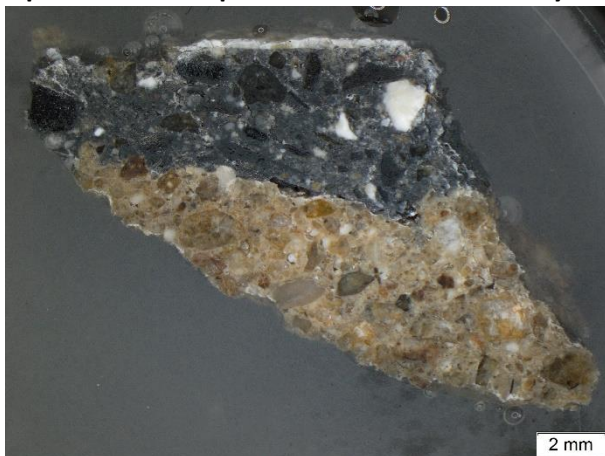
Nátěrová vrstva se zeleně luminiskujícím povrchem, pozorováno v UV světle. Měřítka 0,2 mm.

0 – sgrafito, intonaco; 1 – sgrafito, vápenný nátěr; 2 – oprava, nátěr, znečištění?; 3 – oprava, lum. nátěr. Pozorováno ve zkřížených nikolech. Měřítka: 0,2 mm.

- Trhliny na rozhraní probarvené vrstvy na jádrové omítky.
- Původní vápenný nátěr sgrafita je porušen – trhlinka podél vrstvy, část nátěru je spojena s podkladem.

Optická mikroskopie – nábrus nátěrové vrstvy

Vzorek souvrství – nábrus. Odražené světlo.

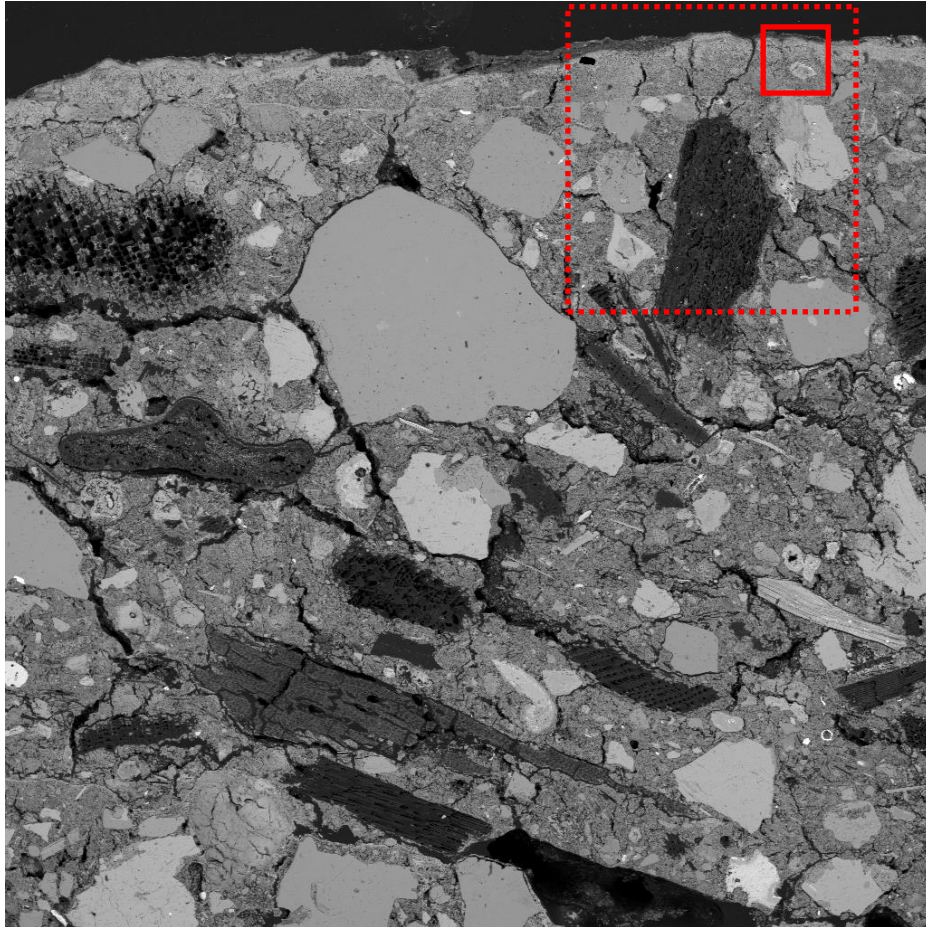

Nátěrová vrstva v odraženém polarizovaném světle – RPL.

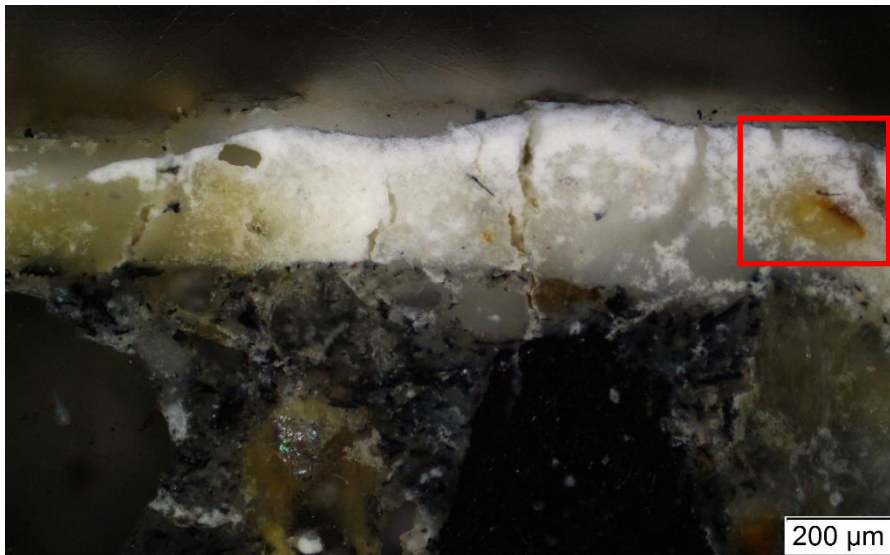
- Nátěr v rozmezí 0,15–0,3 mm je narušený četným smršťovacími trhlinkami kolnými na podklad.
- Nátěr je místy nesoudržný, jsou zde porušení zpevněná zalévací hmotou.
- Tloušťka uhelné vrstvy je mezi 3-5 mm. Uhlé i vápenné klasty jsou zde o velikosti do ca 1-1,5 mm.
- Podkladová jádrová omítka má hrubý, nehlazený povrch - vyčnívající zrna písku. Na styku vrstev jsou místy vzduchové dutinky.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

SEM EDS

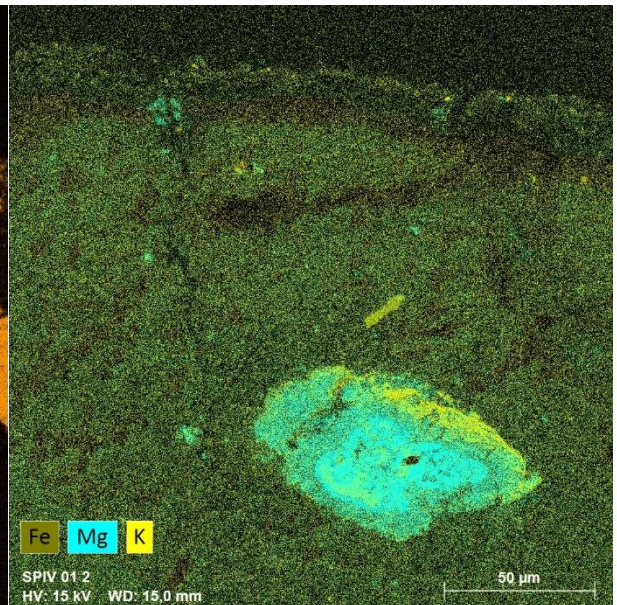
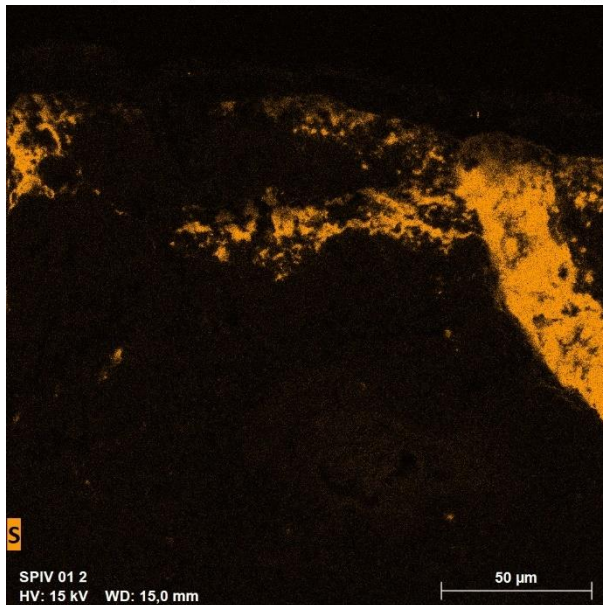
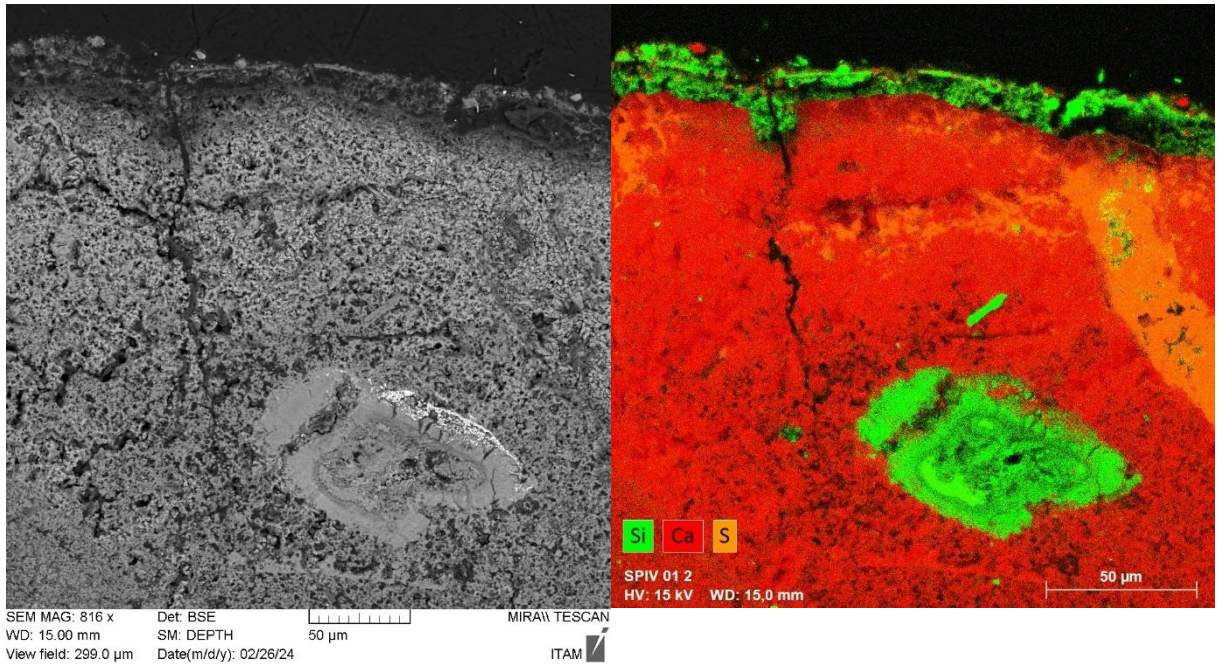

SEM MAG: 52 x Det: BSE
 WD: 15.00 mm SM: FIELD
 View field: 4.73 mm Date(m/d/y): 02/26/24
 1 mm MIRAM TESCAN
 ITAM

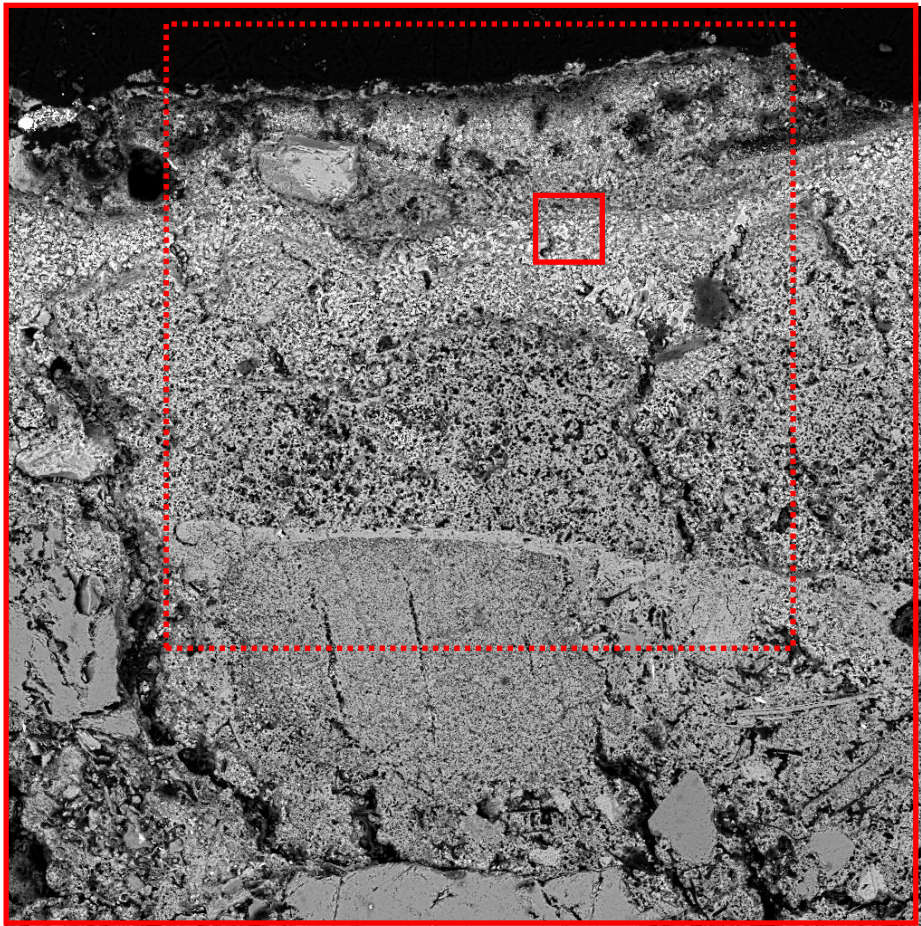
Intonaco s vápenným nátěrem. Výřezy — mapa, --- bodová analýza.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

Vápenný nátěr je na povrchu zvětralý. Prasklinami a porézní strukturou do něj proniká síra pocházející z lokálního znečištění atmosféry saplováním fosilních paliv. Svrchní vrstva bohatá a SiO_2 odpovídá pozdějším restaurátorským zásahům. V primárním sgrafitovém nátěru se nachází technologická částice Fe-Mg-K-Na-Si-Zn.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

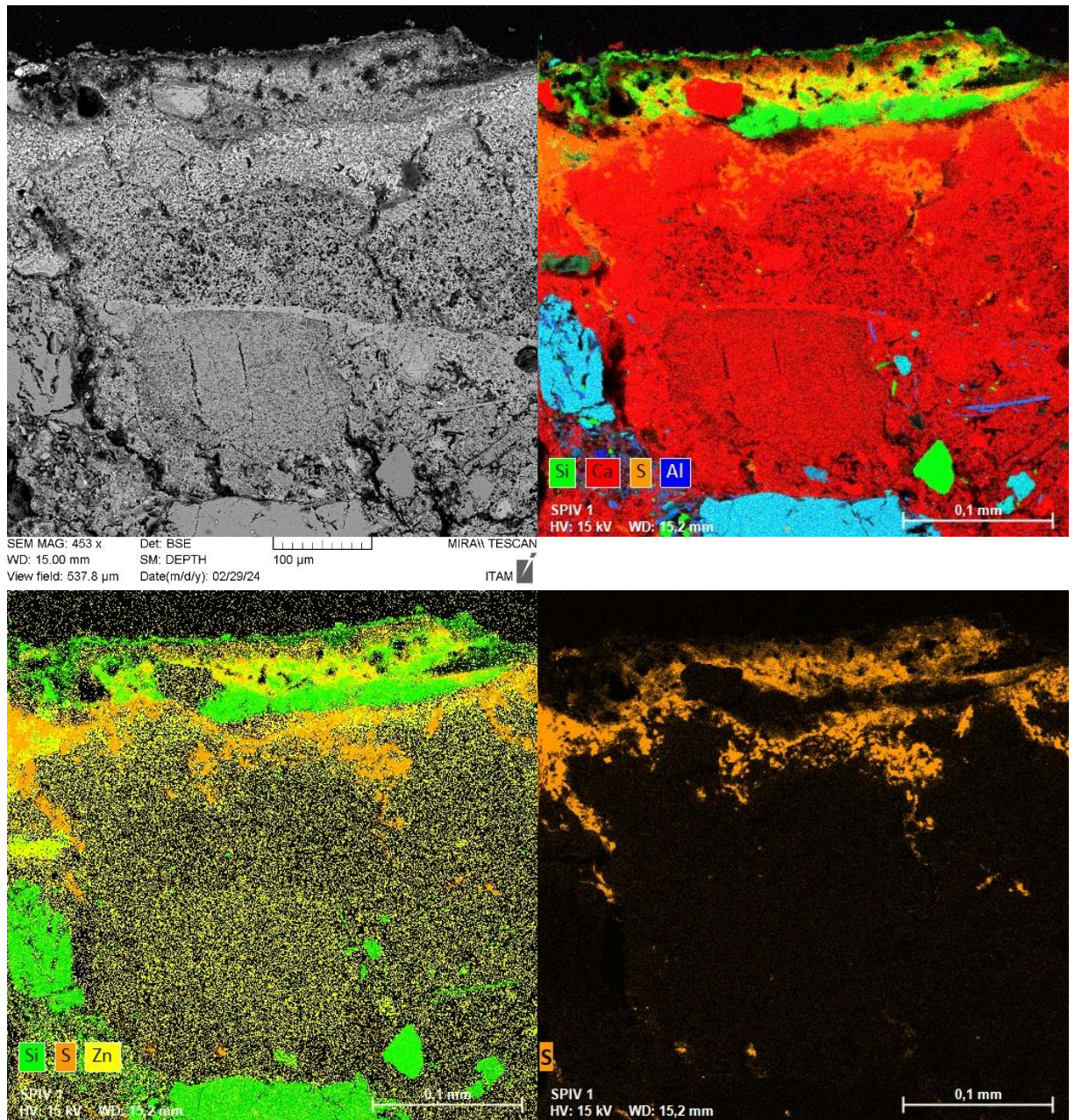

SEM MAG: 453 x Det: BSE
 WD: 15.00 mm SM: DEPTH 100 µm
 View field: 537.8 µm Date(m/d/y): 02/29/24
 MIRAX TESCAN
 ITAM

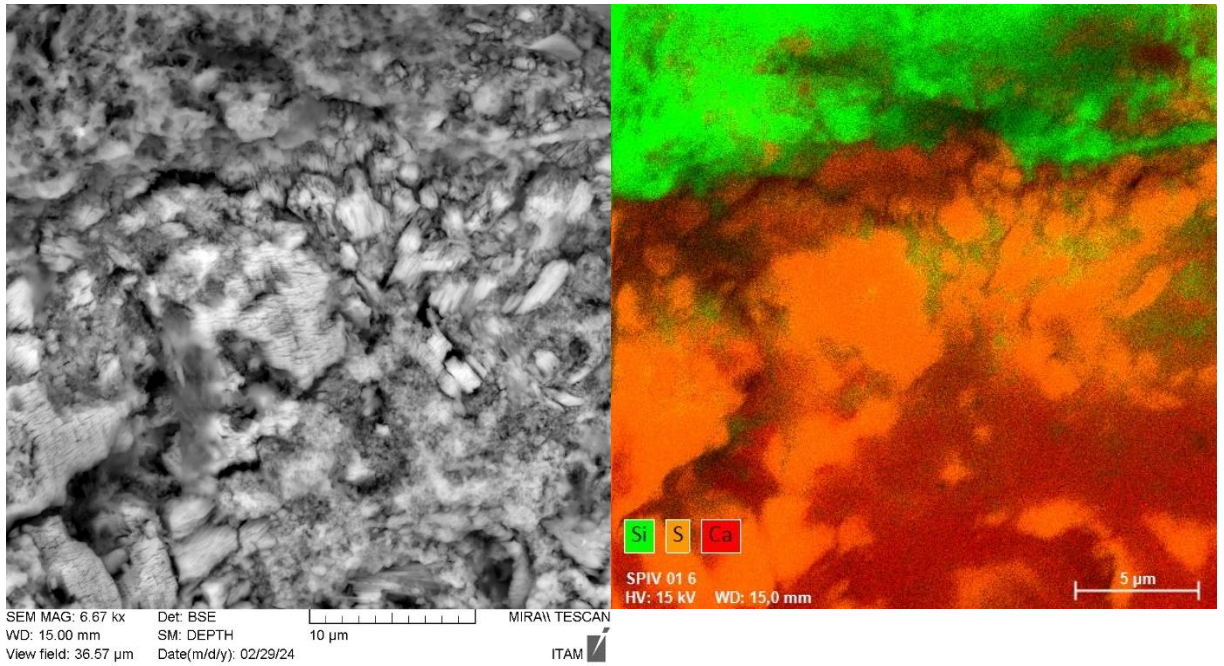
Intonaco s vápenným nátěrem. Výřezy — mapa, --- bodová analýza.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

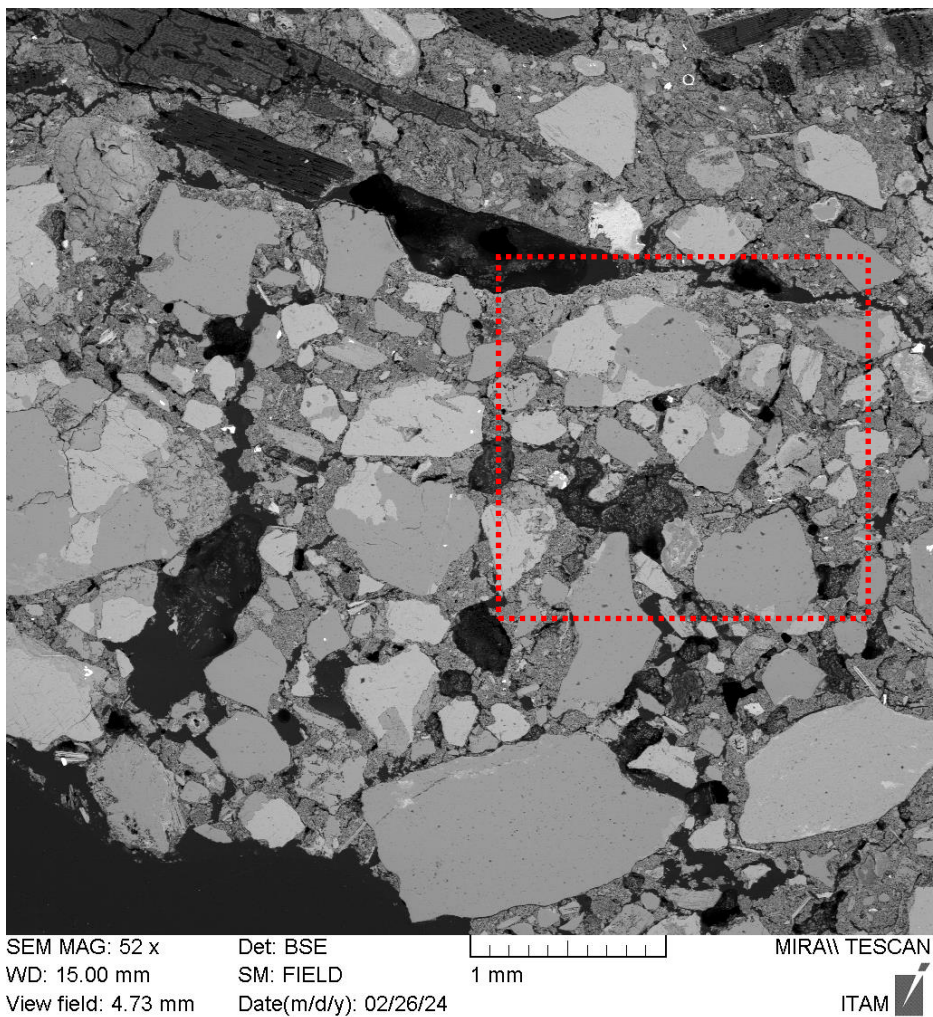

Detail vápenného nátěru na intonacu plněném dř. uhlím. Svrchní Si a Zn vrstvy odpovídají restaurátorským zásahům. V místě je vidět pronikání síry z venkovního prostředí strukturou nátěru.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

Detail rozhraní vápenného nátěru se sádrovcem na který je nanesen silikátový nátěr.

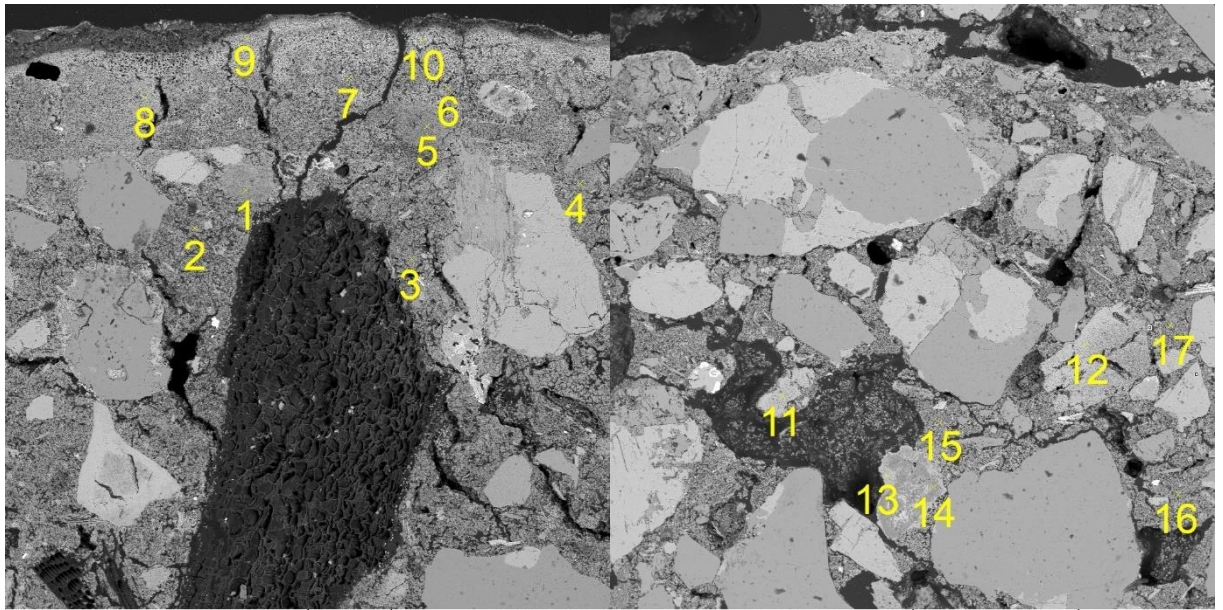

Jádrová omítka s intonacem. Výřez --- bodová analýza.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

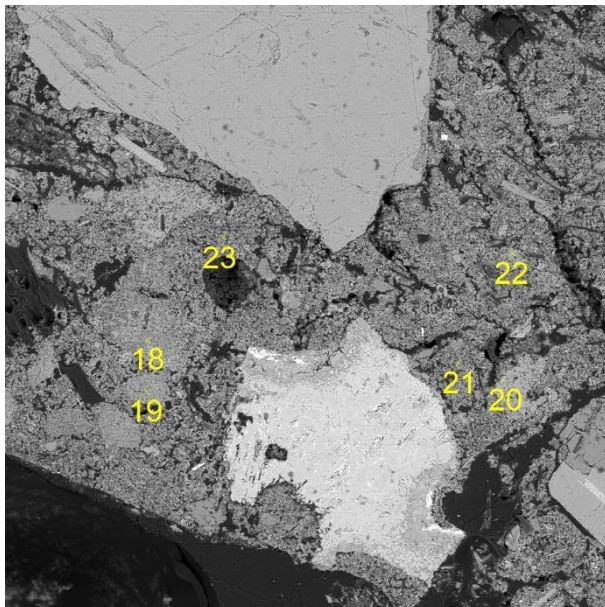
	CaO	MgO	SiO2	Al2O3	Fe2O3	Na2O	SO3	P2O5	ZnO	Cl	c.i.	povrch
38	51,6		38,7	1,9	1,2	0,7	5,2	0,8				Znečištění?
37	4,7		90,3	0,6		0,6	1,6	1,4		1,0 F		Znečištění?
36	38,5		9,2				51,7	0,6				Matrice
35	48,0		2,6				49,4					Matrice
34	22,2		70,2	1,1		0,9	4,5	1,0				Matrice
33	5,5	0,7	82,7	3,3	1,6	0,8	1,6	1,5	2,3			Matrice
+ sádrovec	32	42,2		3,6				54,1				Matrice
	31	44,2		3,5		0,7	51,6					Matrice
	30	42,0		1,1				56,9				Matrice
	29	94,8	1,4	1,9					1,9			Matrice
	28	42,8		1,2				56,0				Matrice
	27	46,8		1,5				51,7				Matrice
	26	94,8	2,2	2,3			0,7					Matrice
Nátěr	25	91,7	3,5	2,9		1,1	0,8					Matrice
	24	94,7	2,1	1,6		0,8	0,8					Matrice
	10	91,0	1,6	2,3		0,7	4,4			0,2		Matrice
	9	89,8	1,4	4,0			1,2	0,8	2,5		0,12	Matrice
	8	93,5	2,9	2,3		0,7	0,6				0,07	Matrice
	7	94,8	2,1	2,2			1,0			0,3	0,06	Matrice
	6	91,5	3,1	2,9		0,7	0,8	0,7		0,3	0,08	Matrice
	5	90,3	3,4	2,7				0,6	2,7	0,3	0,08	BRP
průměr	91,8	2,4	2,7									
sigma	1,9	0,8	0,7									
Intonaco	23	89,9	4,2	2,7	0,9				2,3		0,09	Matrice
	22	92,7	3,7	1,7	0,5	0,8	0,6			0,5	0,05	Matrice
	21	88,5	3,6	2,5	0,8				1,3	2,7	0,09	Matrice
	20	90,2	5,5	1,7	0,5	0,8	0,7	0,6			0,05	BRP
	19	94,4	3,5	1,5		0,7					0,04	BRP
	18	88,5	4,5	3,7	0,7	2,6				0,3	0,12	Matrice
	4	91,6	2,6	3,1					2,4	0,4	0,09	Matrice
	3	95,2	1,7	2,1				0,7		0,3	0,06	Matrice
	2	94,5	2,3	2,2			0,7				0,06	Matrice
1	71,9	7,5	10,5	1,0	0,9		0,7		7,5	0,38	BRP	
průměr	89,7	3,9	3,2	0,7								
sigma	6,7	1,7	2,7	0,2								
Jádro	17	72,2	10,4	6,8	2,3			1,2	6,8	0,3	0,25	Matrice
	16	89,9	7,5	1,4		0,9					0,04	Matrice
	15	86,9	10,4	0,7		0,8	1,3				0,02	Matrice
	14	8,7	22,6	62,1	5,7	0,9						BRP
	13	91,2	5,7	1,6	0,7			0,8				BRP
	12	94,5	4,3	0,8			0,5				0,02	BRP
	11	95,1	3,4	1,5							0,04	BRP

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

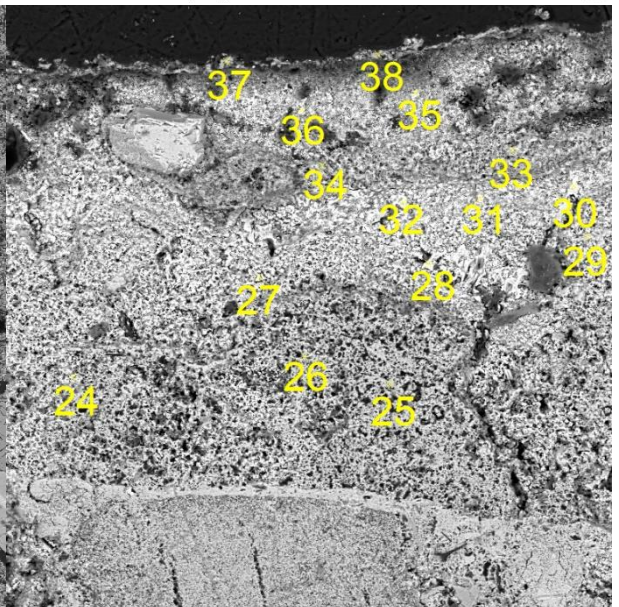

SEM MAG: 168 x Det: BSE
 WD: 15.00 mm SM: DEPTH
 View field: 1.45 mm Date(m/d/y): 02/26/24
 200 µm

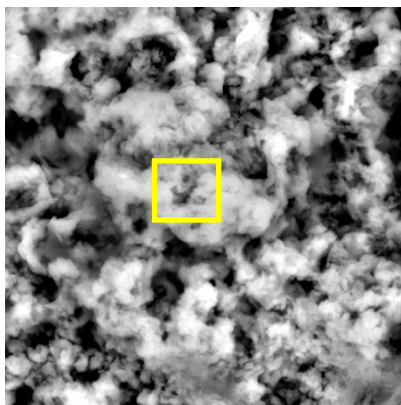
MIRAI\ TESCAN SEM MAG: 133 x Det: BSE
 WD: 15.00 mm SM: DEPTH
 View field: 1.83 mm Date(m/d/y): 02/26/24
 500 µm

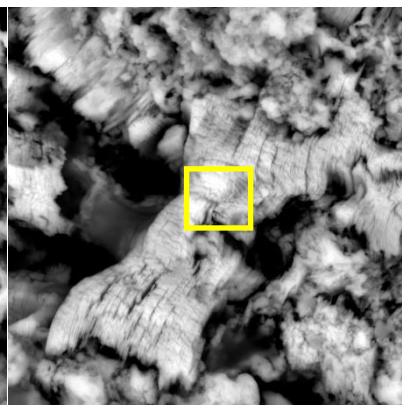
SEM MAG: 333 x Det: BSE
 WD: 15.00 mm SM: DEPTH
 View field: 731.4 µm Date(m/d/y): 02/27/24
 200 µm

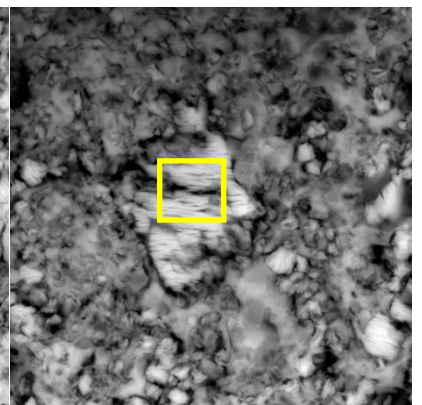
MIRAI\ TESCAN SEM MAG: 500 x Det: BSE
 WD: 15.00 mm SM: DEPTH
 View field: 365.7 µm Date(m/d/y): 02/29/24
 100 µm

SEM MAG: 13.33 kx Det: BSE
 WD: 15.00 mm SM: DEPTH
 View field: 19.29 µm Date(m/d/y): 02/29/24
 5 µm

MIRAI\ TESCAN SEM MAG: 13.33 kx Det: BSE
 WD: 15.01 mm SM: DEPTH
 View field: 19.29 µm Date(m/d/y): 02/29/24
 5 µm

MIRAI\ TESCAN SEM MAG: 13.33 kx Det: BSE
 WD: 15.00 mm SM: DEPTH
 View field: 19.29 µm Date(m/d/y): 02/29/24
 5 µm

Bod 24: 94,7 % CaO, 0,8 % SO3

Bod 28: 42,8 % CaO, 56 % SO3

Bod 35: 48,0 % CaO, 49,4 % SO3

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 1

Hlavní složkou pojiva je kalcitické vápno o poměrně vysokém obsahu CaO a proměnlivým podílem MgO. Heterogenitě suroviny pro výrobu vápna odpovídá i složení pojiva. Kromě menších pojivových částic s různým obsahem MgO se v menším měřítku vyskytují i částice, které mají zvýšený obsah SiO₂ a mohou obsahovat hydraulické fáze. V intonacu i nátěru se vyskytují tzv. technologické částice, tj. na jejich složení a charakter měla vliv technologie zpracování, konkrétně výpalu. Složení je určeno charakterem znečištění suroviny, ale za zvýšených teplot dochází k reakcím a morfologickým změnám. Typické prvky asociované s těmito částicemi jsou Mg, Fe, Zr, Si, Al, K, Na, (P, Ti)

NAKI sgrafito DH23P03OVV019	Slavonice Pivovar	
		SPIV 2

SPIV 2

Umístění vzorku **SPIV 2** (DSC_6095)

Vzorek: jádrová omítka pod **SPIV 1**, podobný materiál jako **SPIV 5**.

Záměr: materiálová analýza jádrové omítky

Postup

- Vzorek nafocen a zdokumentován
- Část vzorku rozdrcena a z frakce <0,063mm byly odebrány vzorky pro TA a XRD. Zbytek vzorku byl spojen se vzorkem 5 a podroben rozpouštění v HCl, pro specifikaci použitého písku (SPIV 2+5).

Metody

- Makroskopický popis - fotodokumentace
- TA a XRD - podsítná frakce 63 μ
- Poměr pojiva ku kamenivu, mineralogie a frakční rozdělení písku – rozpouštění v 10% roztoku HCl, síťová analýza, optická mikroskopie písku
- Stanovení objemové hmotnosti písku

Výsledky SPIV 2

Hodnocení při odběru vzorku

Jádrová omítka – vápenopísková, tl. proměnlivá v cm. Odebráno po menších kusech.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 2

DSC_6659

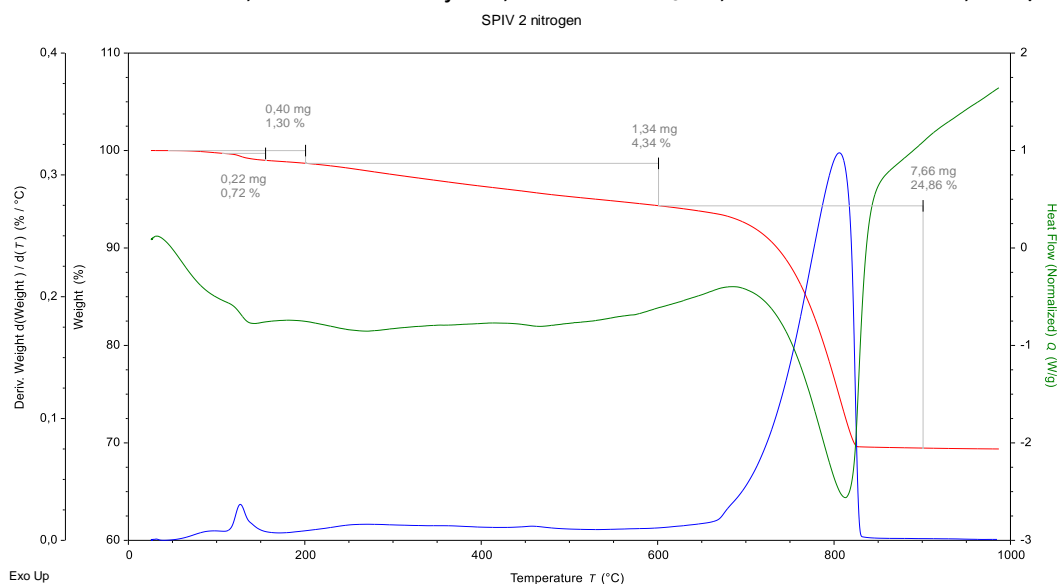
NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 2

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 2

Termická analýza (TA) a prášková difrakce (XRD)

TA: vzorek frakce <0,063 mm obsahuje 56,5 hm.% CaCO₃ a 3,4 hm.% CaSO₄·2H₂O, CO₂/H₂O = 5,7.

XRD-QPA

Pojivo: kalcit 51,8 hm.%;

Plnivo: křemen 9,4 hm.%; živec (albit) 6,9 hm.%, (mikroklin) 0,7 hm.%; muskovit 2,9 hm.%;
klinochlor 2,9 hm.%

Ostatní: amorfni složka 22 hm.%; sádra 2 hm.%

- Hlavní pojivo jádrové malty je kalcitické vápno.
- Obě (TA i XRD) analýzy potvrdily výskyt sádry, v průměru je poměr CaSO₄·2H₂O ku CaCO₃ ca 1:20.
- Postupný úbytek hmotnosti vzorku při teplotách od 200 do 600 °C je spojen s úbytkem vody (měřeno v N₂ atmosféře). Může souviset s amorfni složkou, muskovitem a klinochlorem? Nelze ani vyloučit organické příměsi.
- V podsítné složce je nezvykle vysoké procento plniva. Možným vysvětlením je, že použitý písek se postupně rozpadá na jemné částice, které obohatily jemnou frakci.
- Amorfni složka z části zahrnuje CaCO₃, ale skládá se i z dalších fází, které nebyly identifikovány.

Poměr složek jádrové omítky a jejich orientační přepočítání na dávkování surovin

SPIV 2+5

Jádrová omítka

Rozpustný podíl (hm. %) 23,1

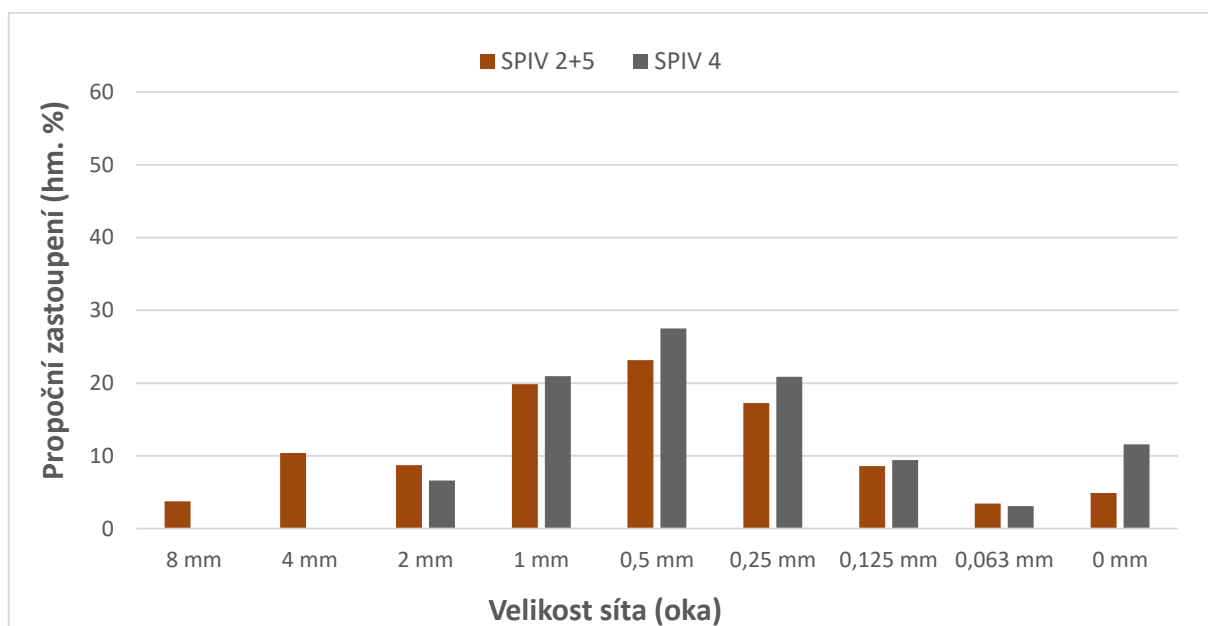
Ner rozpustný podíl (hm. %) 76,9

	kaše		práškový hydrát	
	kg	l	kg	l
Vápno	1	1	1	1
Písek	2,0	1,7	4,5	2,1

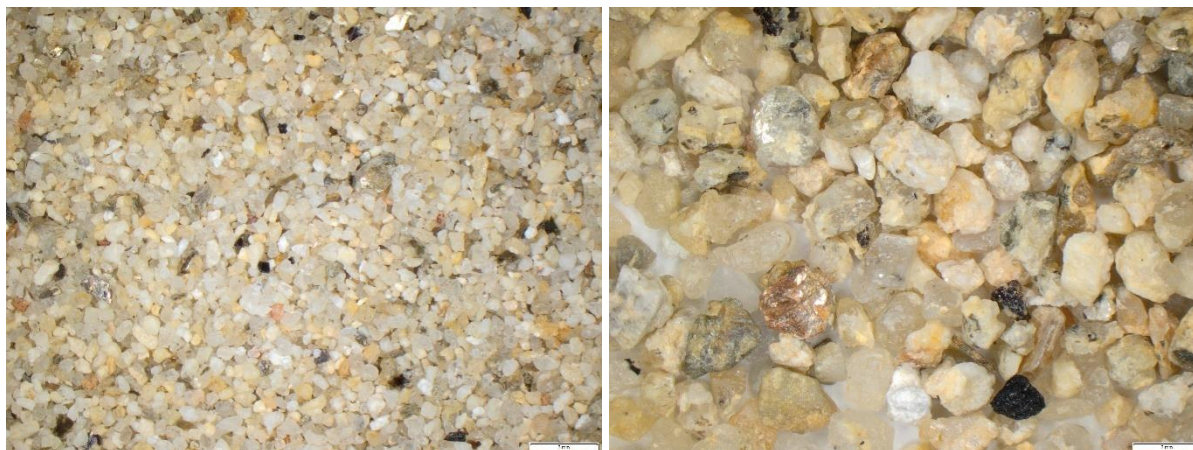
Pro přepočítání byly použity objemové/sypné hmotnosti: vápenná kaše 1300 kg/m³ (sušina 0,45 hm.%), vápenný hydrát hašený na prach 740 kg/m³, písek 1555 kg/m³. Přídavek sádry není uvažován.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 2

Nerozpustný podíl – síťová analýza, mineralogické složení

Jedná se o písek vzniklý eluviálním zvětráváním metamorfovaných hornin (ruly). Tvar zrn je nepravidelný, ostrohranný, bez známek vyššího vytřídění a delšího transportu. Pravděpodobně natěžen přímo na místě vzniku (na zvětralém povrchu rulového masivu). Největší klasty písku použité v jádrové omítce mají velikost 8–10 mm. Podíl jemných částic pod 63 μm je ca 5 hm. %.

Mikrofotografie jednotlivých frakcí písku: frakce 0,25-0,5 mm (vlevo) a frakce 1-2 mm (vpravo). Jasně patrné je v obou frakcích dominantní zastoupení křemene, méně pak živců a dalších minerálů typických pro písek z rulového podloží. Černě zbarvené jsou klasty tmavých slíd (biotitu) a opakních minerálů. Měřítka 1 mm.

Sypná hmotnost písku (nerozpustného zbytku): 1555 kg/m³

NAKI sgrafito DH23P03OVV019	Slavonice Pivovar	SPIV 3
--------------------------------	-------------------	--------

SPIV 3

Umístění vzorku **SPIV 3** v jádrové omítce (DSC_6105)

Vzorek: krystalický vápenec

Záměr: materiálová analýza suroviny, ze které bylo vyráběno vápno

Postup

- Vzorek nafocen a zdokumentován
- Výbrus zadán na zpracování
- Vzorek byl rozdrcen a z frakce <0,063mm byly odebrány vzorky pro TA, XRD a Izotopy

Metody

- Fotodokumentace
- Výbrus
- TA a XRD
- Stabilní izotopy ^{18}O a ^{13}C

Výsledky SPIV 3

Hodnocení při odběru vzorku

Vzorek krystalického vápence. Okraje přecházejí do pojiva, může se jednat o částečně vypálený úlomek suroviny pro výrobu vápna.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 3

DSC_6105

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 3

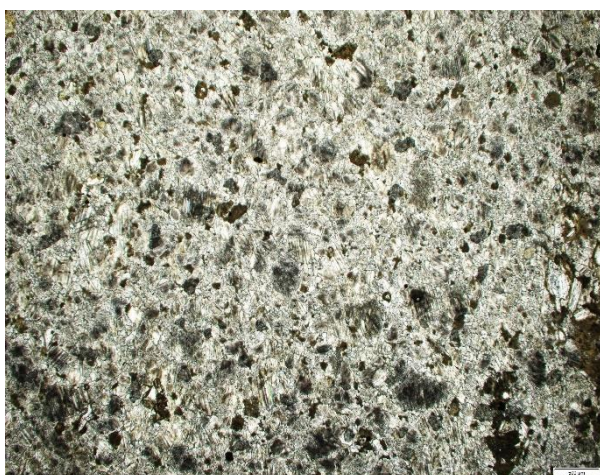
NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 3

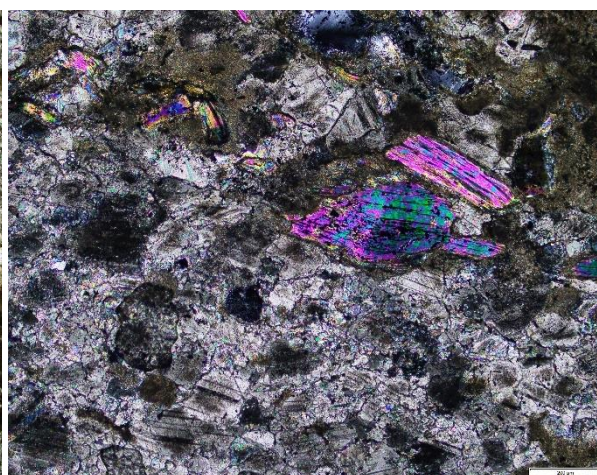
NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 3

Optická mikroskopie - výbrus

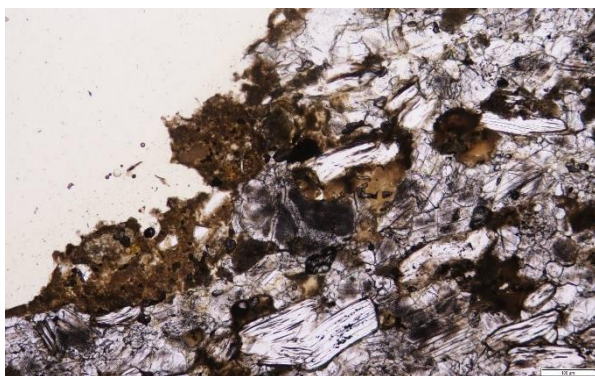
Vzorek krystalického vápence – mramoru. Hornina se skládá z uniformních kalcitových klastů o velikosti od 0,1 mm do 0,5 mm. Místy výskyt protáhlých klastů muskovitu (do 5 %). Akcesoricky přítomné nečistoty (příměsi). Na povrchu jsou místy zachovány zbytky okolní jádrové malty (pojivo i klastický materiál). V některých partiích vzorku jsou jasně patrné známky po teplotní přeměně. Jednotlivé krystaly přecházejí do jemnozrného vypáleného materiálu, který nevykazuje při pozorování pomocí katodové luminescence žádné zbarvení (teplotní přeměna kalcitu). Shluky jemnozrných částic se vyskytují i na dalších místech vzorku (nejvíce však při okrajích) a kolem jednotlivých zrn kalcitu.

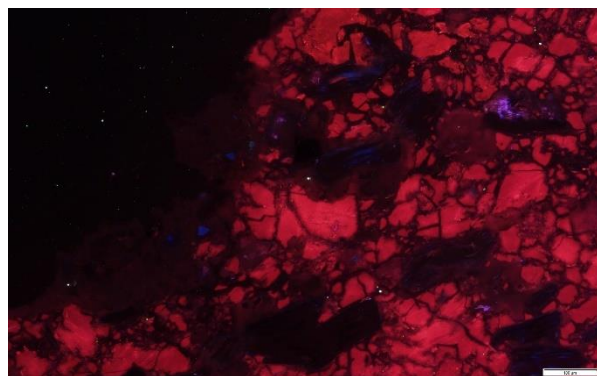
Mikrofotografie struktury vzorku s převažujícími krystaly kalcitu, pozorováno v procházejícím světle. Měřítka: 0,5 mm.

Detail kalcitových zrn a klastů slíd, pozorováno ve zkřížených nikolech. Měřítka: 0,2 mm.

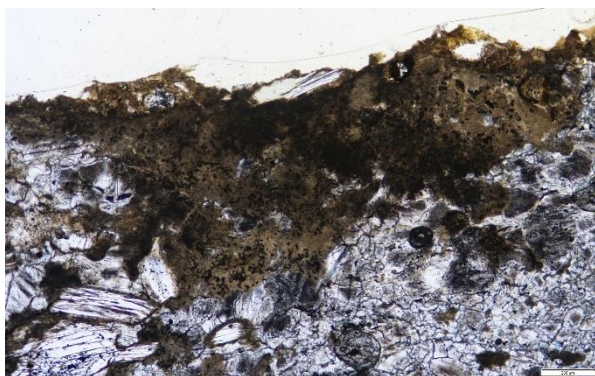

Detail okrajových částí vzorku s přechodem kalcitových krystalů do jemnozrné hmoty – teplotní postižení vzorku, pozorováno v procházejícím světle. Měřítka: 0,1 mm.

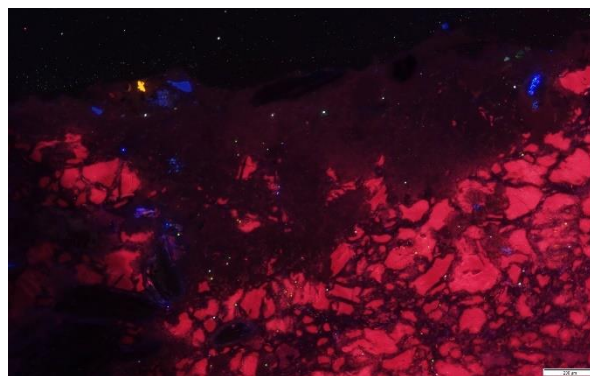

Snímky z katodové luminescence: výrazně červeně lumineskující zrna kalcit nepostižená výpalem a vypálená jemnozrná karbonátová hmota bez výraznější luminescence. Měřítka: 0,1 mm.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 3

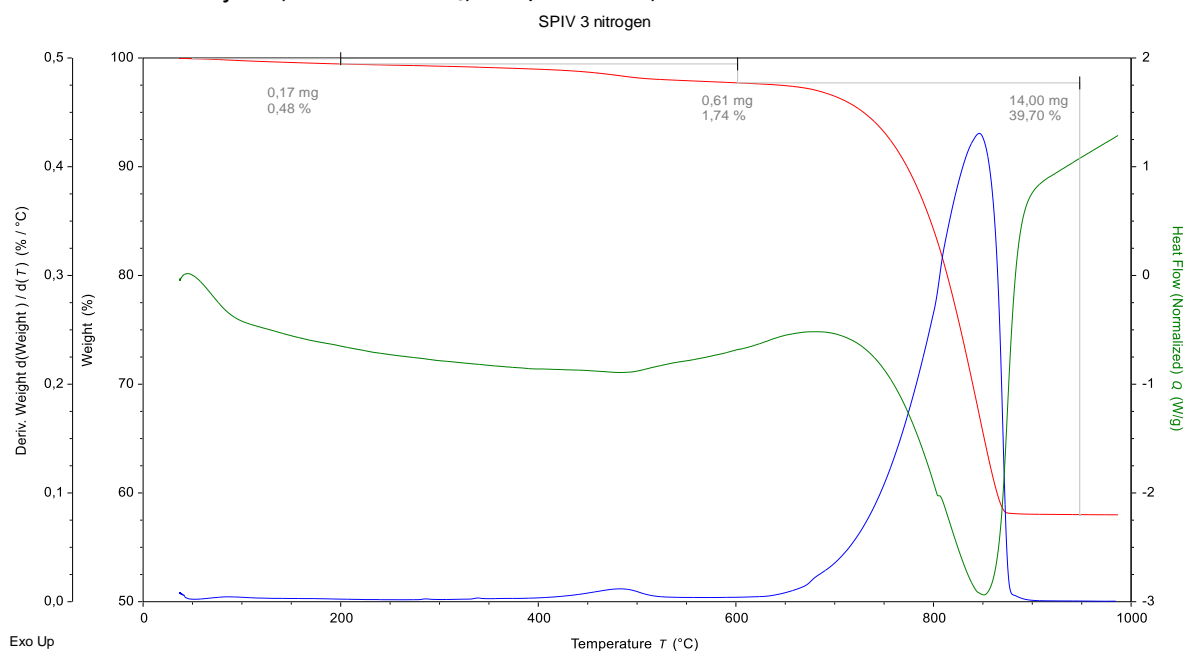
Detail okrajových částí vzorku s přechodem kalcitových krystalů do jemnozrné hmoty – teplotní postižení vzorku, pozorováno v procházejícím světle. Měřítka: 0,2 mm.

Snímky z katodové luminescence: výrazně červeně luminskující zrna kalcit nepostižená výpalem a vypálená jemnozrná karbonátová hmota bez výraznější luminescence. Modře luminskující zrna živců. Měřítka: 0,2 mm.

Termická analýza (TA) a prášková difrakce (XRD)

TA: vzorek obsahuje 90,2 hm. % CaCO₃, CO₂/H₂O = 22,8.

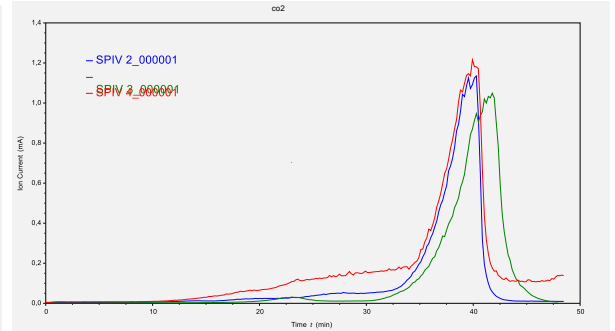
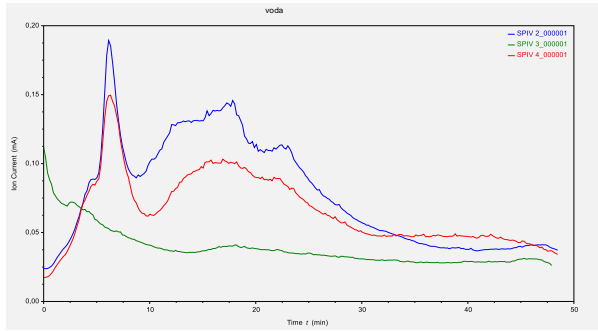

XRD-QPA

Kalcit 80,3 hm.%, muskovit 16,8 hm.%, amorfni složka 3 hm.%.

Krystalický vápenec má páskování, ve kterém je znečištění navýšené oproti kalcitové matici. Složení malého vzorku je ovlivněno heterogenitou horniny. Relativně vyšší procento slídy nemusí odpovídat průměrnému složení vápence z ložiska. Proces s maximem okolo 475°C je spojen s uvolněním CO₂, prozatím bez bližší identifikace.

NAKI sgrafito DH23P03OVV019	Slavonice Pivovar	SPIV 3
--------------------------------	-------------------	--------

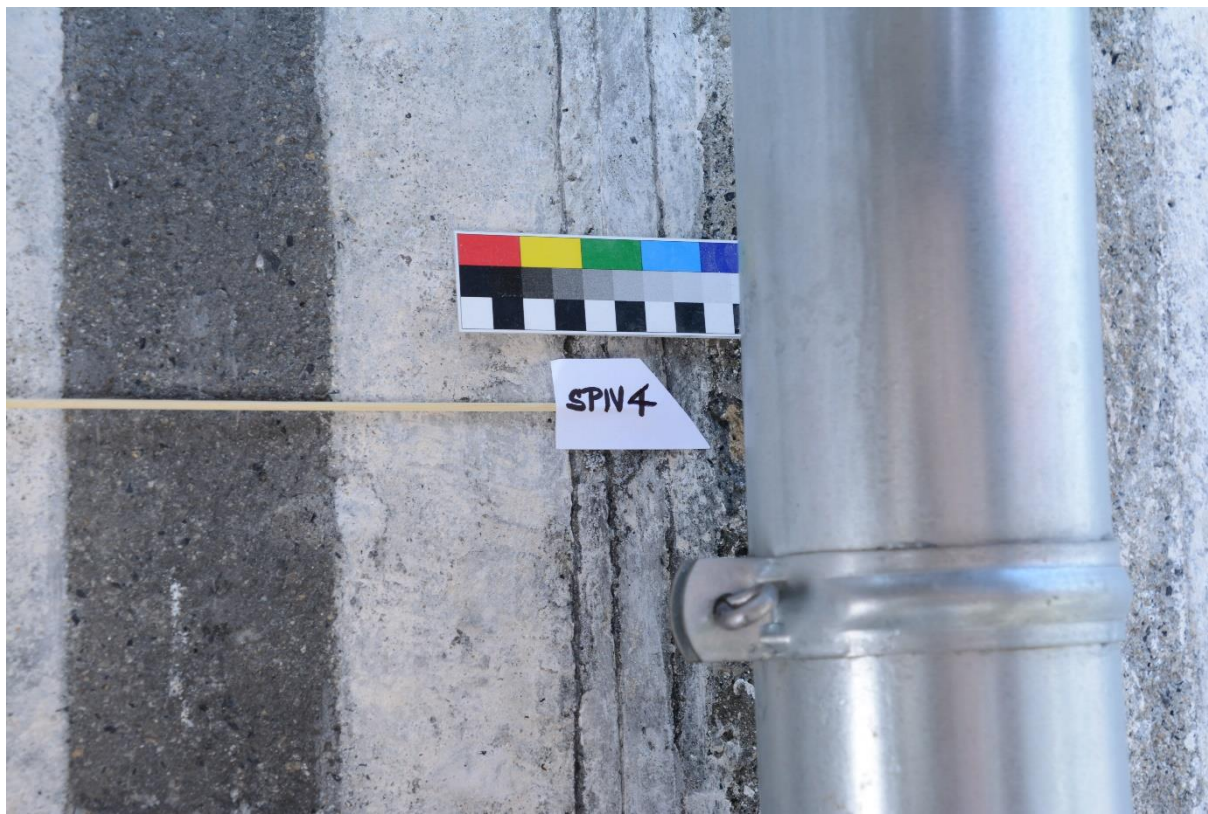
Stabilní izotopy ^{18}O a ^{13}C

vzorek	$\delta^{13}\text{C}$ (‰ V-PDB)	$\delta^{18}\text{O}$ (‰ V-PDB)	$\delta^{18}\text{O}$ (‰ V-SMOW)
SPIV-3	2,5	-8,0	22,7

Vzorek svým obsahem stabilních izotopů odpovídá krystalickým vápencům moldanubika jižních Čech, Vysočiny a západní části jižní Moravy.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 4

SPIV 4

Umístění vzorku **SPIV 4** (DSC_6108)

Vzorek typově shodný s SPIV 1 (jiné patro lešení).

Záměr: materiálová analýza sgrafitového souvrství

Postup

- Vzorek nafocen a zdokumentován, z části připraven výbrus
- Vzorek byl očištěn (odstraněny zbytky jádra). Vzorek intonaca byl rozdrcen a z frakce <0,063mm byly odebrány vzorky pro TA a XRD. Zbytek vzorku byl podroben rozpouštění v HCl, pro specifikaci nerozpustné složky/použitého písku. Při zpracování vzorku z něj byl odebrán kousek dřeva. Po rozpouštění a síťové analýze byla stanovena proporce uhlí ku písku.

Metody

- Zdokumentování vzorku
- Optická mikroskopie
- TA a XRD - podsítná frakce 63 μ z probarvené vrstvy
- Poměr složek – rozpouštění probarvené vrstvy v 10% roztoku HCl

Výsledky SPIV 4

Hodnocení při odběru vzorku

Na probarvené vrstvě jsou zbytky jádrové omítky. Vzorek neobsahuje nátěrové vrstvy?

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 4

DSC_6665

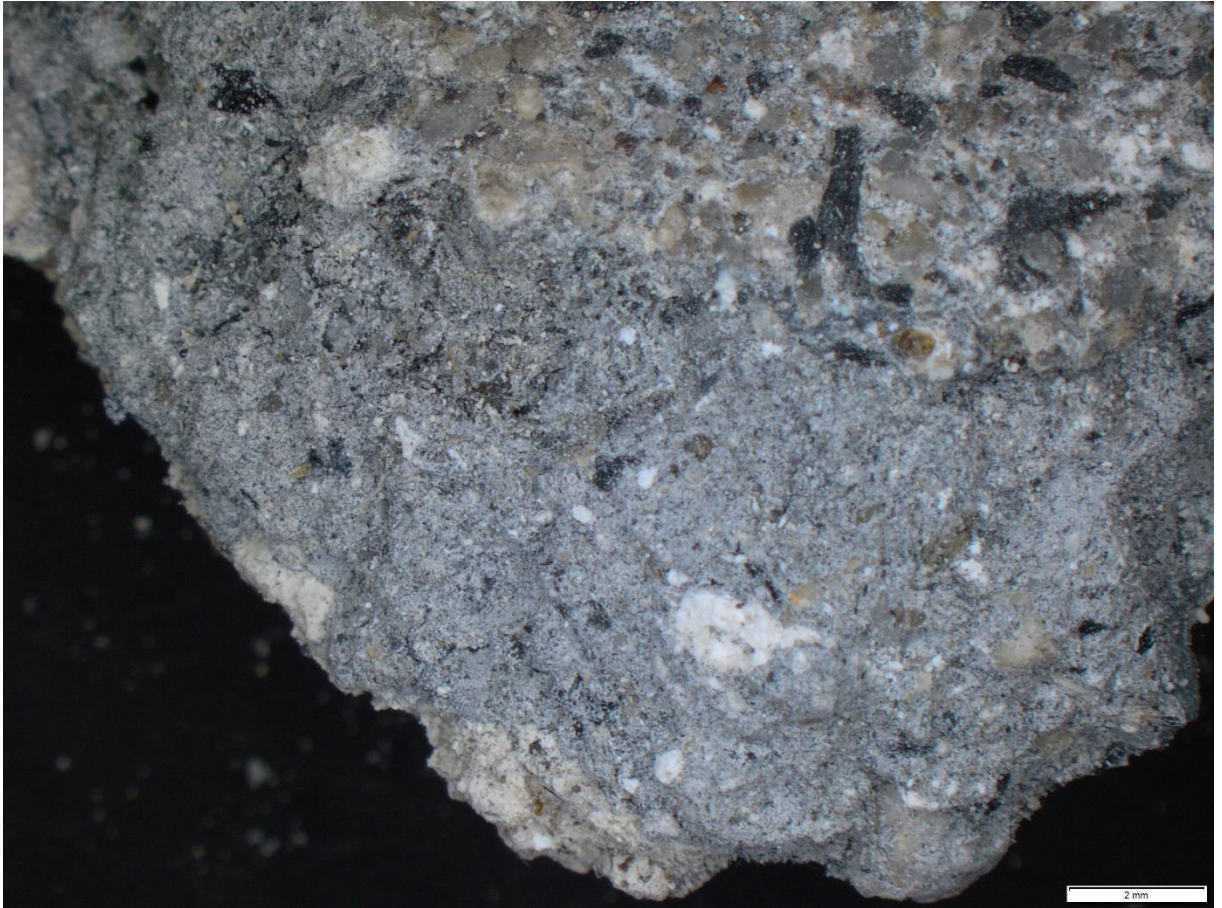

DSC_6667

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 4

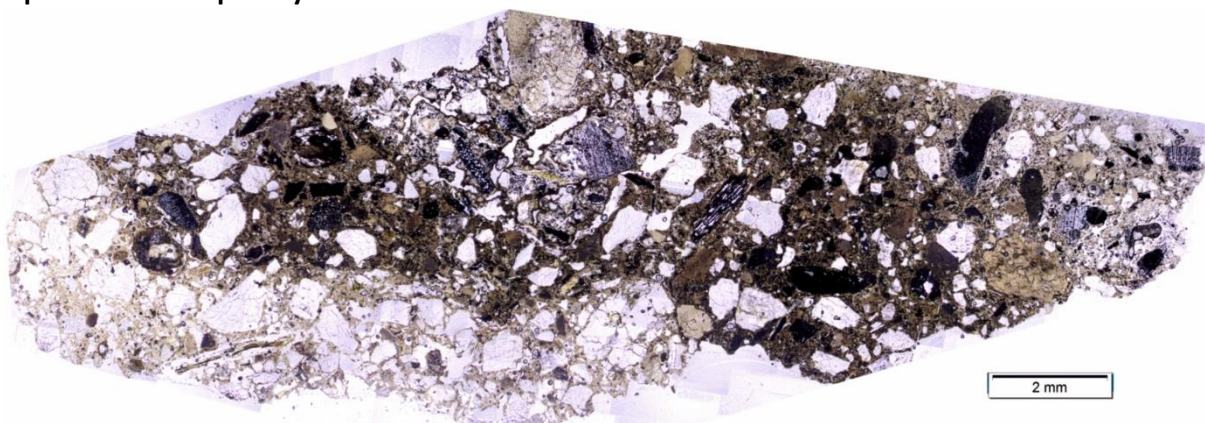
NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 4

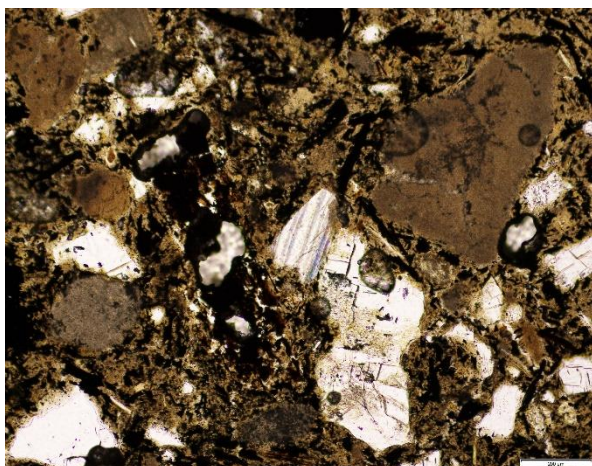
NAKI sgrafito DH23P03OVV019	Slavonice Pivovar	SPIV 4
--------------------------------	-------------------	--------

Výsledky SPIV 4 - intonaco

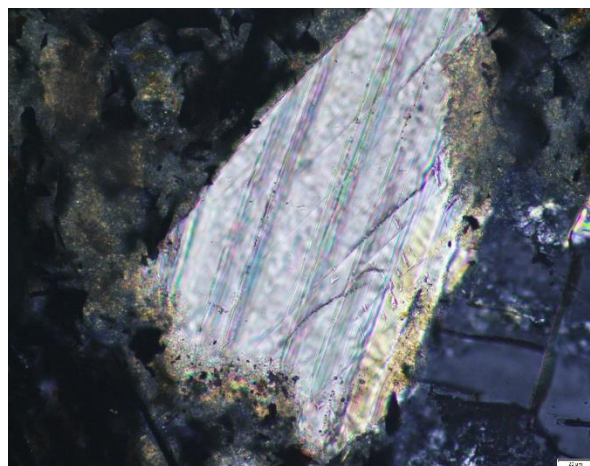
Optická mikroskopie - výbrus

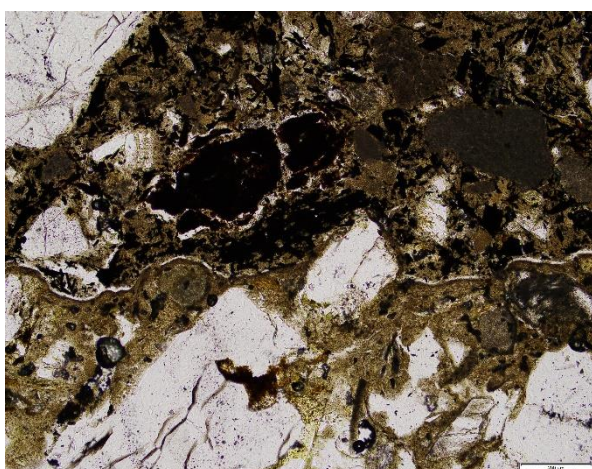
Vzorek materiálově shodný s SPIV 1, není však zastižena povrchová vrstva – nátěr. Výbrus se skládá především probarvené vrstvy a části jádrové malty.

Úlomek krystalického vápence v uhlím probarvené vrstvě. Pozorováno v procházejícím světle. Měřitko: 0,2 mm.

Úlomek krystalického vápence v uhlím probarvené vrstvě. Pozorováno ve zkřížených nikolech. Měřitko: 0,02 mm.

Rozhraní vrstev. Povrch jádrové omítky pokrývá hustší vrstva kalcitu, vrstva uhelného probarvení není dokonale přilnuta. Pozorováno v procházejícím

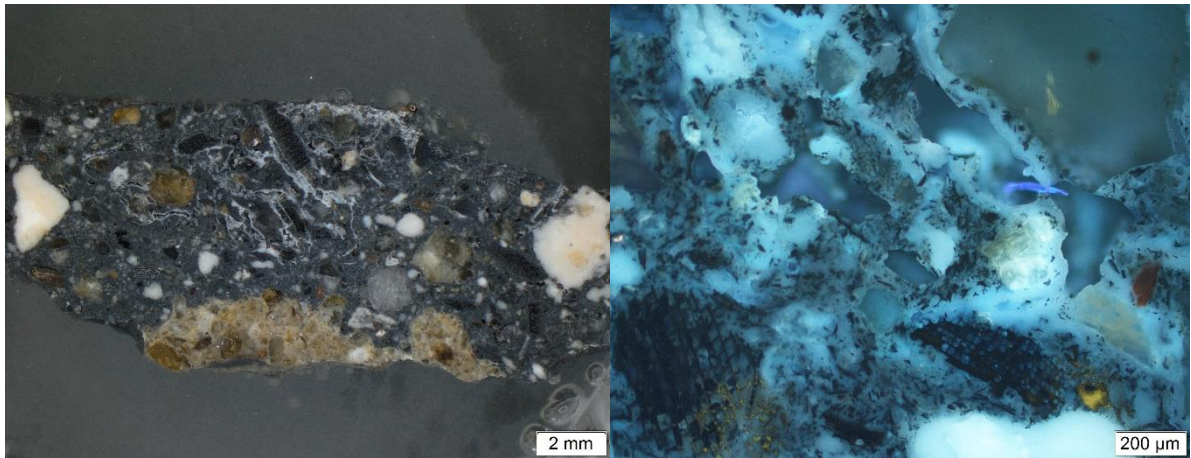
Rozhraní vrstev. Povrch jádrové omítky vykazoval nerovnosti před aplikací uhelné sgrafitové vrstvy. Pozorováno v procházejícím světle. Měřitko: 0,5

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 4

světlo. Měřitko: 0,2 mm.

mm.

Optická mikroskopie – nábrus

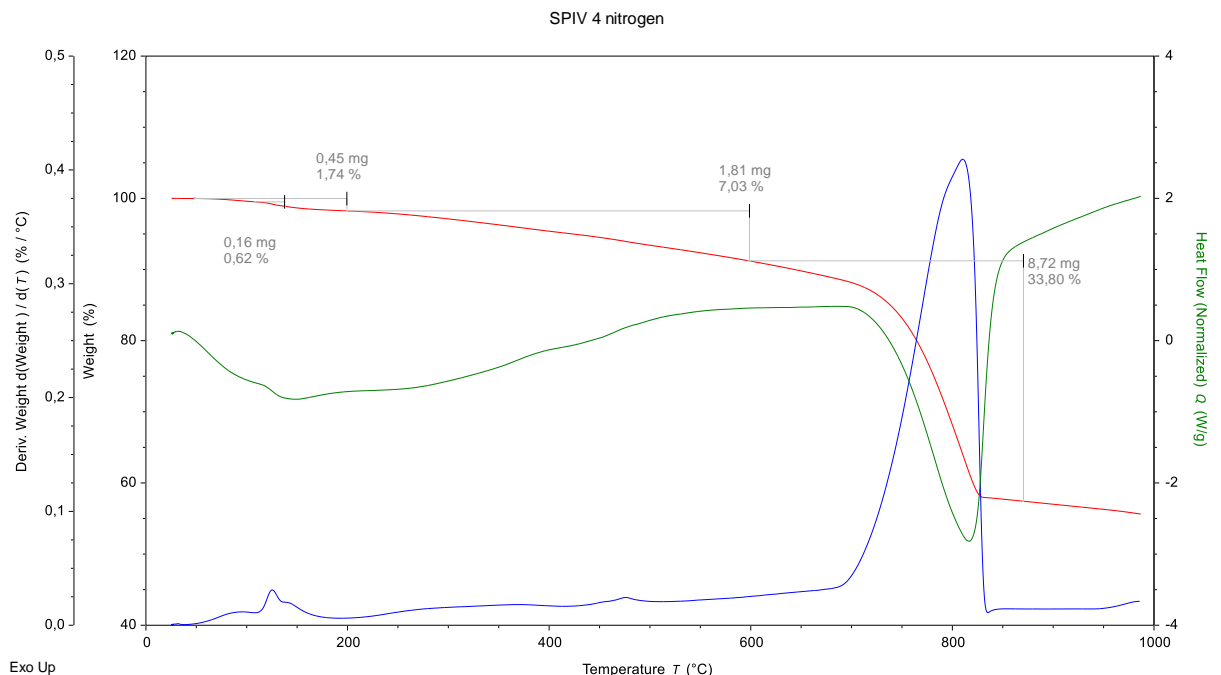
Vzorek souvrství – nábrus. Odražené světlo. Měřitko 2 mm.

Dutiny v uhelné vrstvě jsou lemovány kalcitem. Pozorováno v UV světlo. Měřitko 0,2 mm.

- Nábrus neobsahuje nátěr, není dochován, nebo byl odstraněn při úpravě povrchu.
- Tloušťka uhelné vrstvy je mezi 5-6 mm. Uhlé i vápenné klasty jsou zde o velikosti do ca 2 mm.
- Podkladová jádrová omítka má hrubý, nehlazený povrch - vyčnívající zrna písku, rýhy a výstupky.
- Uhlé vrstva má několik vzduchových dutin, které jsou lemovány usazeným uhličitánem vápenatým. Jedná se patrně o důsledek opakovaného namáčení, kdy se rozpuštěný uhličitán vápenatý přesunul do zón, kde se po odparu vody usazoval. Vzduchové póry jsou patrně důsledkem způsobu aplikace probarvené vrstvy.

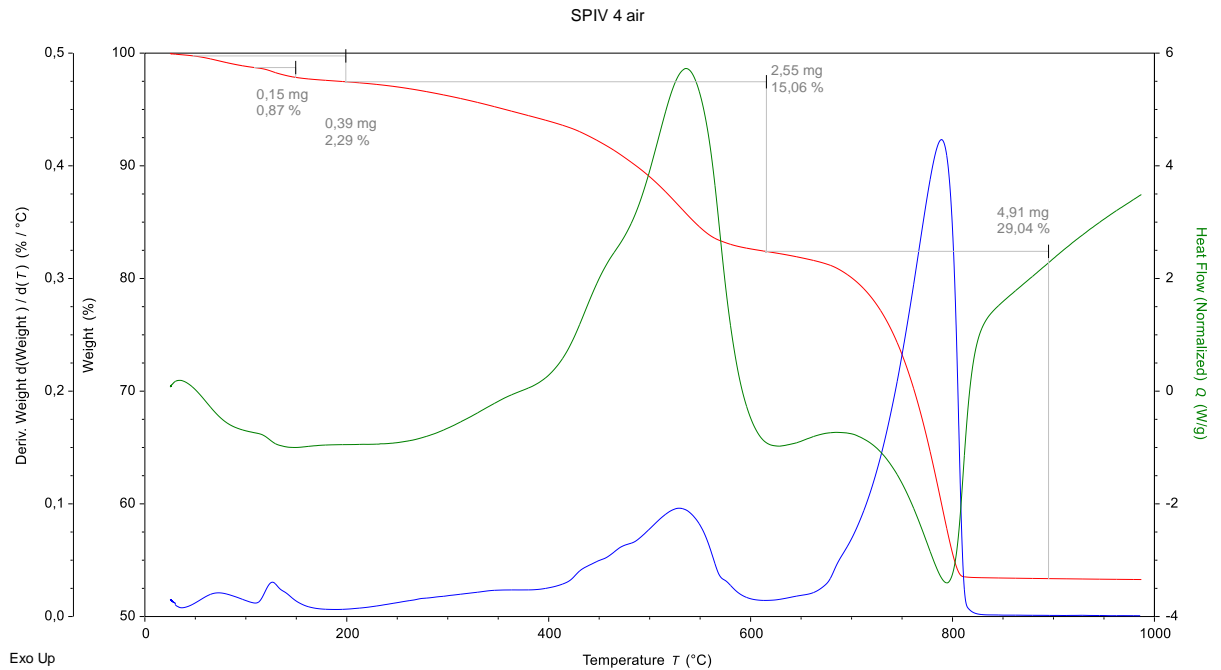
Termická analýza (TA) a prášková difrakce (XRD)

TA: vzorek obsahuje 71,6 hm.% CaCO_3 a 2,65 hm.% $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$, $\text{CO}_2/\text{H}_2\text{O} = 4,8$.

Termický rozklad vzorku intonaca v dusíku.

NAKI sgrafito DH23P03OVV019	Slavonice Pivovar	
		SPIV 4

Termický rozklad vzorku intonaca v atmosféře, tj. za přítomnosti kyslíku.

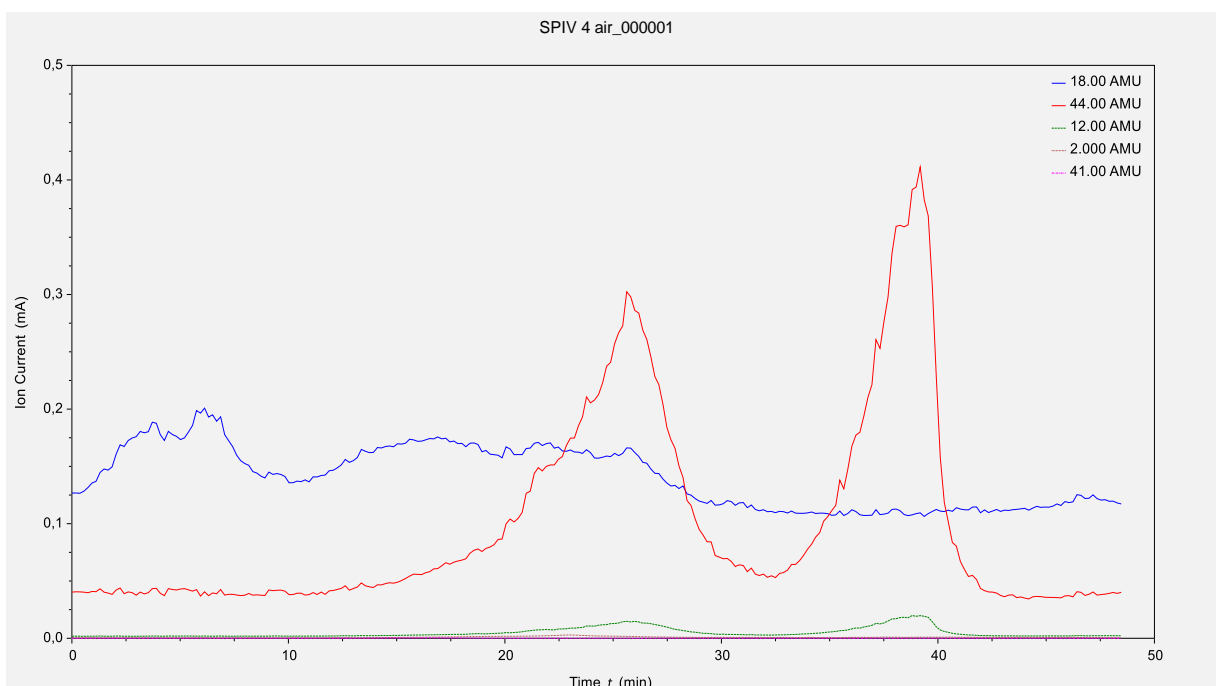
XRD (semi-quantitativní analýza: +++ majoritní složka, ++ minoritní složka, + akcesorická složka)

Pojivo: kalcit +++;

Plnivo: křemen ++; živec (albit) ++, (mikroklin) +, muskovit +

Ostatní: amorfni složka neurčena, sádra ++

- Obdobně jako u vzorku SPIV2 je pojivo malty karbonatované kalcitické vápno.
- Analýzy též potvrdily výskyt sádry, v průměru je poměr $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ ku CaCO_3 ca 1:27.
- Úbytek hmotnosti vzorku při teplotách od 200 do 600°C je výrazně ovlivněn příměsí uhlénoho prachu (dřevěné uhlí), které se při měření v atmosféře spaluje a uvolňuje energii kolem 500 °C. Poměr ztráty hmotnosti (200-600°C) ku CaCO_3 je ca 1 : 4,4.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 4

Ztráta vody (18) a CO₂ (44) při rozkladu v atmosféře.

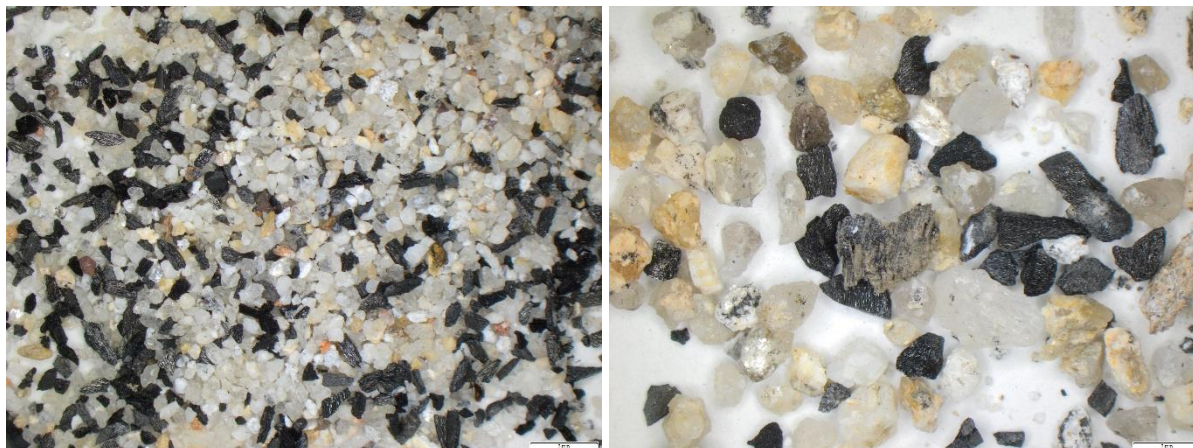
Poměr složek probarvené vrstvy a jejich orientační přepočít na dávkování surovin

SPIV 4		kaše		práškový hydrát			
		hm. %	kg	l	kg	l	
Probarvená vrstva		Vápno		1	1	1	1
Rozpustný podíl (hm. %)	58,1	Písek	0,85	0,4	0,3	0,8	0,7
Nerozpustný podíl (hm. %)	41,9	Uhlí	0,15	0,1	0,3	0,1	0,6

Pro přepočít byly použity objemové/sypné hmotnosti: vápenná kaše 1300 kg/m³ (sušina 0,45 hm.%), vápenný hydrát hašený na prach 740 kg/m³, písek 1555 kg/m³, dř. uhlí 300 kg/m³. Příklad sádky není uvažován.

Podíl dř. uhlí v písku byl určen z nerozpustného zbytku plavením. Uhlí je zastoupeno 10,2 hm.% až 15,7 hm. % při započtení velmi jemné frakce z filtračního papíru. Pro výpočet proporcí výše bylo uvažováno s 15 hm. %.

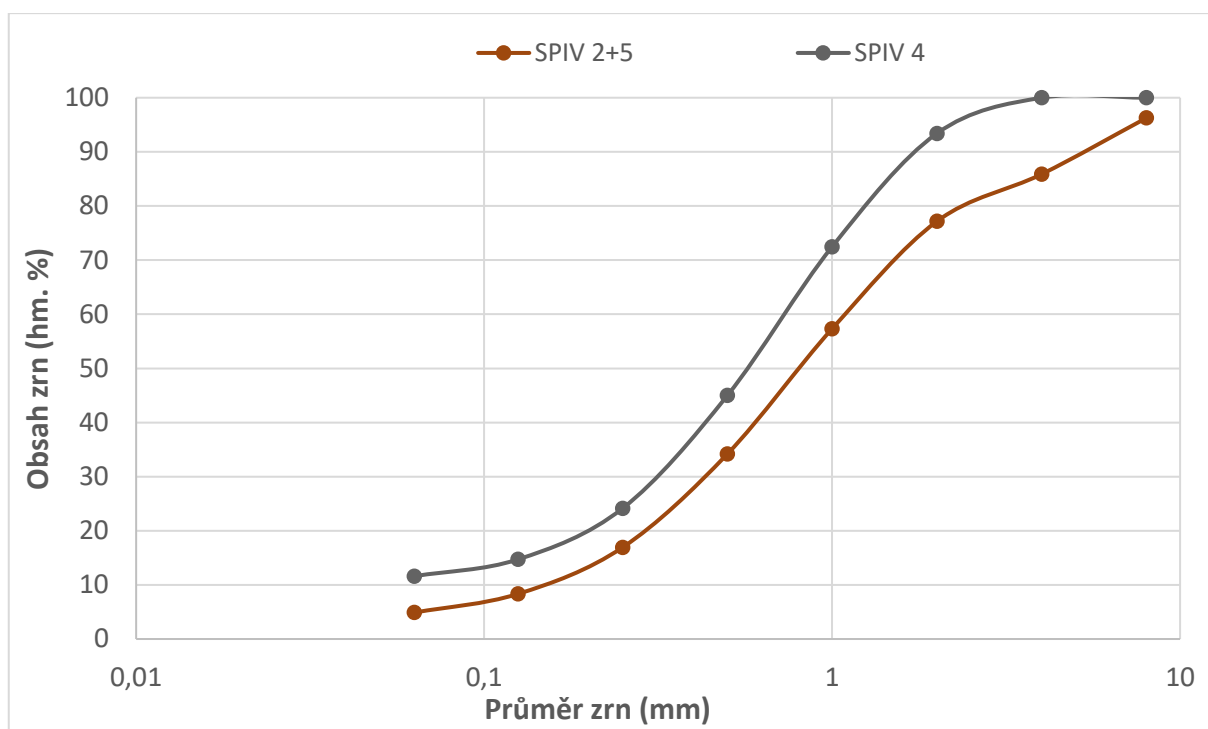
Nerozpustný podíl – síťová analýza, mineralogické složení

Mikrofotografie jednotlivých frakcí písku: frakce 0,25-0,5 mm (vlevo) a frakce 1-2 mm (vpravo).

Písek vznikl eluviálním zvětráváním metamorfovaných hornin (ruly). Tvar zrn je nepravidelný, ostrohranný, bez známek vyššího vytřídění a delšího transportu. Horninové klasty (písek) tvoří přibližně 60 % probarvené vrstvy, uhlí pak přibližně 40 %. Jejich zastoupení je stejné ve všech frakcích pod 2 mm. Max velikost zrn písku je 2 mm, max velikost uhelných částic je 2–3 mm.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 4

Zrnitostní křivky nerozpustného podílu vzorku SPIV 4 (obsahuje písek + uhlí v poměru 3:2) a vzorku SPIV 2+5 (písek jádrové malty).

Mineralogické a zrnitostní složení písku z probarvené vrstvy je podobné písku z jádrové omítky. V probarvené vrstvě se vyskytují pouze zrna pod 4 mm, největší zrno má kolem 3 mm. Uhlé částice jsou rovnoměrně proporčně zastoupeny ve všech frakcích v objemovém poměru 3 : 2). Podíl jemných částic o velikosti pod 63 μm je ca 11,6 %. Většinu tvoří uhlý prach zachycený na filtračním papíru po rozpuštění.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 5

SPIV 5

*Umístění vzorku **SPIV 5** (DSC_6119)*

Vzorek: materiálově shodný s SPIV 2 – jádrová omítka.

Záměr: navýšení množství pro síťovou analýzu.

Materiál byl přidán ke vzorku SPIV 2 pro provedení rozpouštění v HCl (SPIV 2+5).

Postup

- Vzorek nafocen a zdokumentován.
- Materiál byl přidán ke vzorku SPIV 2 pro provedení rozpouštění v HCl (SPIV 2+5).

Metody

- Zdokumentování vzorku.
- Poměr složek – rozpouštění probarvené vrstvy v 10% roztoku HCl, viz SPIV 2-

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SPIV 5

DSC_6667

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SEZNAM ANALÝZ

Seznam analýz

	makrofoto	mikrofoto	výbrus	nábrus	SEM EDS	TA	XRD	rozpuštění HCl	organika ÚPOL	FTIR / Raman	izotopy	Pozn.
SPIV 1	x	x	x	x	x							
SPIV 2	x	x				x	x	X				Jádro
SPIV 3	x	x	x			x	x				¹³ C, ¹⁸ O	
SPIV 4	x	x	x	x		x	x	X		?		Intonaco, dř. uhlí
SPIV 5	x	x						X				jádro

Pozn. pro rozpuštění v HCl byly vzorky 2 a 5 spojeny

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SEZNAM ANALÝZ

Závěr

Stratigrafie vrstev původního sgrafita

Zdivo

Jádrová omítka tl. v cm

Probarvená vrstva tl. ca 0,5 cm

Vápenný nátěr tl. ca 0,25 mm

Další nátěrové vrstvy přidané během oprav.

Suroviny

Vápno bylo páleno z relativně čistého kalcitického mramoru (krystalického vápence). Obsah CaCO_3 kolem 90 %. Krystalický vápenec obsahuje příměsi, které nejsou homogenně rozloženy. Vápno obsahovalo nekarbonátové příměsi, které mu mohly dodávat slabé hydraulické vlastnosti, tj. vápno lze klasifikovat jako vzdušné, ale místy se mohou vyskytovat hydraulické fáze.

Provenience vápence není spojena s určitou lokalitou či lomem, ale odpovídá geologické stavbě okolí. Mramor je čistě bílý s páskováním, kdy v páscích jsou kumulovány silikátové minerály (převážně slídy).

Technologie zpracování – ve vzorcích byly nalezeny pojivové částice (BRP), které bylo jednoznačně možné identifikovat jako nedopal – teplotně postihnuté klasty mramoru. Vyskytovaly se v jádrové maltě (SPIV 3), tak i v intonacu (SPIV 4). Tyto částice se do malty dostaly během zpracování vápna na pojivo a nepřímo ukazují na způsob přípravy, který jejich přítomnost umožnil. Jako nejvíce pravděpodobné je hašení na práškový hydrát nebo na kaši, která byla přímo smíchána s pískem při přípravě malty. Tj. nebyla uskladňována v jámách.

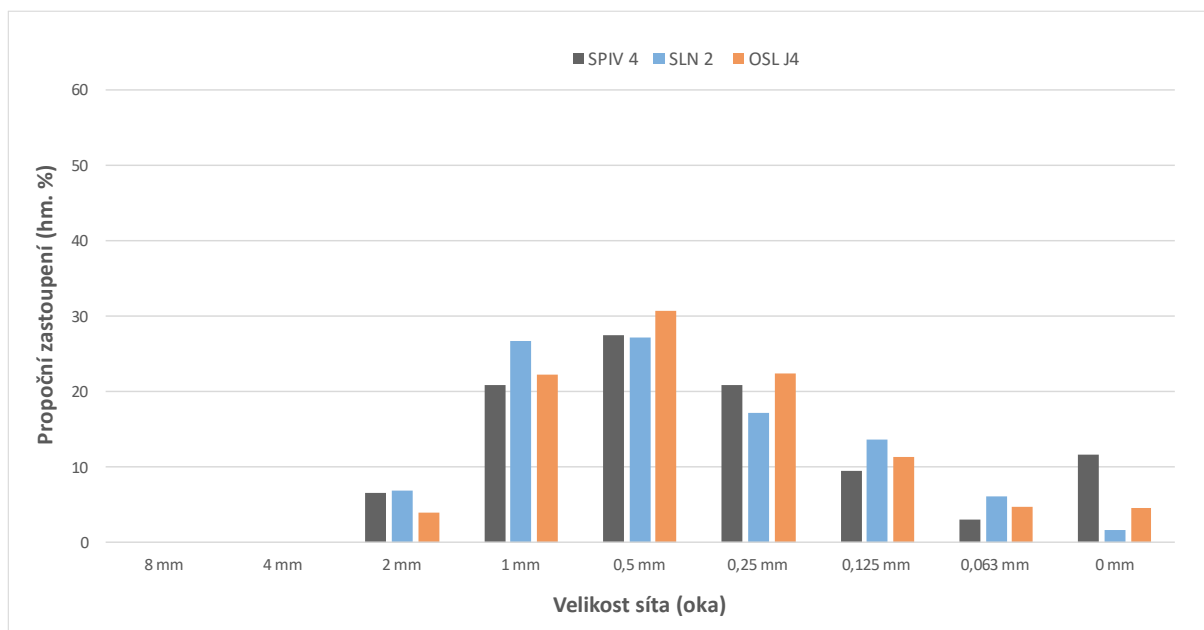
Velikost pojivých částic se na výbrusu/nábrusu pohybuje do 1 mm v jádrové maltě přibližně do 2 mm v probarvené vrstvě. V probarvené vrstvě intonaca tvoří bílé pojivové částice kontrastní body obdobně jako černé uhelné částice.

Písek

Provenience písku: mineralogii, zrnitostním rozdělením i podílem jemných částic odpovídá místním zdrojům. Níže je uvedeno porovnání granulometrie se slavonickou pískovnou a pískem z jádrové omítky sgrafita domu č.p. 545.

Technologie zpracování - jádrová omítka obsahovala klasty ruly do velikosti ca 10 mm. Písek probarvené vrstvy neobsahoval zrna písku nad 2 mm. Místní eluviální ložiska byly přesáty přes síto odpovídající velikosti a patrně byly odstraněny i případné zbytky vegetace. Relativně nízké množství jemných částic odpovídá místním pískům a pohybuje se okolo 5 hm. %. Vyšší procento jemného podílu v probarvené vrstvě je důsledkem rozpadu uhelného prachu.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SEZNAM ANALÝZ

Porovnání granulometrie kameniva probarvené vrstvy (SPIV 4), jádrové omítky z domu čp 545 (OSL J4) a slavonické pískovny (SLN 2).

Uhlí – drcené dřevěné uhlí o velikosti částic pod 2 mm.

Organické příměsi – nebyly stanoveny. Průběh termického rozkladu naznačuje možnou přítomnost organických látek.

Proporce

Pro porovnání jsou poměry míchání vyjádřeny v objemových dávkách vápna hašeného na prach a suchého písku.

Vápno Písek Uhlí

Jádrová omítka	1	2	-
Barevná vrstva	1	0,7	0,6

Dávkování dř. uhlí a písku bylo přibližně 1 : 1 objemově.

Technika sgrafita

- Podkladová jádrové omítka nebyla upravována do hladka. Na výbrusu jsou patrné nerovnosti. Případně mohla být i záměrně zdrsňena.
- Propojení vrstev jádra a intonaca je zřetelné, místy jsou na rozhraní mikrotrhliny. Intonaco bylo nanášeno na minimálně již zavadlou jádrovou omítku – nedocházelo k mísení vrstev.
- Intonaco bylo zabarvena dřevěným uhlím. Částice mezi 0,5–2 mm v něm vytváří kontrastní body. Menší částice zbarvují základní hmotu do šeda. Obdobně kontrastně působí i bílé pojivové částice, ale jejich podíl a velikost jsou proporcčně výrazně menší. Černé částice takto ztmavují probarvenou vrstvu, což vyniká zejména v místech plošného odrytí nátěru – pozadí scén.
- Objemový poměr mezi uhlím a pískem je přibližně 1 : 1.
- Na barevnou vrstvu byl nanesen bílý vápenný nátěr o průměrné tloušťce ca 0,25 mm. Jedná se o jednovrstvý nátěr. Kvalita dochování nátěru neumožňuje bližší specifikaci.

NAKI sgrafito	Slavonice Pivovar	
DH23P03OVV019		SEZNAM ANALÝZ

Degradace a změny mající vliv na původní sgrafito

- Matrice intonaca je protkána sítí trhlin, jenž odpovídají smršťovacím trhlinám po aplikaci.
- Vzorek SPIV 4 vykazuje známky rozpouštění pojiva a jeho zpětném usazení v porézní struktuře. Sgrafito bylo v těchto místech vystaveno zvýšené vlhkosti.
- Prvková analýza SEM EDS ukazuje zvýšený obsah síry v nátěru. Síra se pravděpodobně do sgrafitových vrstev dostala z vnějšího prostředí v důsledku spalování fosilních paliv a následné zvýšené koncentrace síry v ovzduší.
- Sádra se vyskytuje v nátěrových vrstvách, intonacu i jádrové omítce. Její přítomnost je pravděpodobně spojena s pronikáním síry povrchem sgrafitového souvrství a následnou reakcí s vápnem. Analýzy ukazují na pronikání síry směrem z povrchu dovnitř.

MĚSTSKÝ ÚŘAD DAČICE

Odbor kultury a cestovního ruchu

KRAJÍŘOVA 27, 380 13 DAČICE I

O

dacivp20v0071w

Město Slavonice
Horní náměstí č. p. 525
378 81 Slavonice

IČO: 00247456

Váš dopis zn.: 002275/2020/TAJ
Ze dne: 17.07.2020
Naše čj.: DACI/15834/20/OKC
Spis. značka: 2932-2003/URBP
Vyřizuje: Mgr. Pavel Urban
Telefon: 384401244
E-mail: kultura2@dacice.cz
Datum: 26.08.2020
Vypraveno dne: 26.08.2020

Věc: Restaurování fasády poškozené krupobitím z 06.06.2020 u měšťanského domu čp. 538, Horní nám., parc. č. st. 82, k.ú. a město Slavonice.

ROZHODNUTÍ

Městský úřad Dačice, Odbor kultury a cestovního ruchu, jako místně příslušný orgán o státní památkové péči dle ustanovení § 11, odst. 1, písm. b) zákona číslo 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), rozhodující dle ustanovení § 67, odst. 1 správního řádu, ve smyslu ustanovení § 29 odst. 2 písm. e) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „památkový zákon“) v přenesené působnosti ve smyslu ustanovení § 42a, téhož zákona a ustanovená § 9 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí památkový zákon, na základě písemného vyjádření Národního památkového ústavu ú.o.p. České Budějovice, čj. NPU-331/57327/2020 z 27.07.2020 na žádost vlastníka Města Slavonice, IČO 247456, se sídlem Horní nám., čp. 525, PSČ 37881 Slavonice podané dne 17.07.2020 dle ustanovení § 14 odst. 1 památkového zákona toto

rozhodnutí

Restaurování průčelní fasády poškozené krupobitím u domu čp. 538, Horní nám., parc. č. st. 82, k.ú. a město Slavonice, která je uměleckořemeslným dílem, kdy dům je nemovitou kulturní památkou zapsanou v Ústředním seznamu kulturních památek pod rej. č. 25761/3-2165 a současně je umístěn uvnitř chráněného památkového území - městská památková rezervace Slavonice (prohlášená Výnosem MK ČR č. 16.417/87-VI/1 ze dne 21.12.1987), podle dokumentace: „Návrh na zajištění sgrafitové fasády po krupobití čp. 538, Horní náměstí Slavonice“, vypracovala : BcA. Mgr. Jana Waisserová, č.lic. MK ČR čj. 6.965/96, se sídlem Zahofany čp. 49, 252 10 Mníšek pod Brdy a MgA. Zuzana Witerlová, č.lic. MK ČR čj. 7031/96 a čj. 48427/2015, IČO 66006589 se sídlem Karlštejská ul. čp. 33, 266 01 Beroun - Hostim, je z hlediska zájmu státní památkové péče podle ust. § 14 odst. 3 památkového zákona

přípustné,

při dodržení níže stanovených podmínek,

1) Restaurátorské práce spočívající v opravě lokálních defektů na sgrafitové fasádě, budou provedeny restaurátorem, který je držitelem příslušné licence MKČR.

2) V průběhu restaurování budou svolány minimálně 3 kontrolní dny za účasti odborného pracovníka NPÚ, ú.o.p. v Českých Budějovicích a místě příslušného orgánu státní památkové péče.

Spojovatelka	Fax	E-mail	Bankovní spojení	IČO / DIC	Úřed. hodiny
384 401 211	384 401 236	e-podatelna@dacice.cz	ČS, a. s., Jindřichův Hradec č. ú. 0603143369/0800	00246476 CZ00246476	Po, St 8 ⁰⁰ -17 ⁰⁰ Pá 8 ⁰⁰ -14 ⁰⁰

Odůvodnění:

Městský úřad ve svém rozhodnutí vycházel ze žádosti podané vlastníkem nemovitosti, z návrhu prací uvedeném v žádosti, z dokumentace : „Návrh na zajištění sgrafitové fasády po krupobití čp. 538, Horní náměstí Slavonice“, z vyjádření Národního památkového ústavu ú.o.p, České Budějovice a ze seznámení se skutečností na místě samém.

Městský úřad Dačice, odbor kultury a cestovního ruchu jako příslušný orgán státní památkové péče konstatuje na základě znalosti ze své úřední činnosti, že výše písemné odborné vyjádření odpovídá skutečnému stavu věci. Žadatel byl s těmito podklady pro vydání správního rozhodnutí seznámen a neuplatnil vůči němu žádné námítky ani připomínky.

Památkové hodnoty: Předmětný dům má renesanční jádro z 2. pol. 16. století, ve 2. polovině 19. století byl objekt přestavěn - zásadní změnou bylo snesení původní atiky, zvětšení oken se štukovým rámováním a nahrazení střechy mansardou. Z pohledu památkové péče je objekt urbanisticky významným domem uzavírající před Jemnickou bránou řadovou zástavbu pravé strany Horního náměstí, který se svou sgrafitovou figurální výzdobou řadí do cenného souboru slavnických sgrafitových fasád. K památkovým hodnotám předmětného objektu patří rovněž jeho historické hmotové a dispoziční uspořádání domu. Tyto skutečnosti spoluvytvářejí celkový ráz MPR Slavonice, ve které se daná stavba nachází.

Zdejší úřad prověřil místo samé, posoudil předložené podklady a písemné vyjádření NPÚ, ú.o.p. v Českých Budějovicích a konstatuje, že uvedené podklady jsou věcně, formálně a odborně dostačující a jsou kvalifikovanou oporou pro vydání rozhodnutí ve věci.

Současný stav sgrafitové fasády lze kvalifikovat jako dobrý, restaurování však vyžadují drobné defekty na exponovaných místech způsobené krupobitím, které postihlo město Slavonice 06.06.2020. Zdejší úřad konstatuje, že smyslem předmětného opravného restaurátorského zásahu je předejít další degradaci poškozené sgrafitové výzdoby a tím zachovat její kulturně historickou hodnotu.

Správní orgán konstatuje, že v žádosti a v předložené dokumentaci navrhované restaurování poškozených míst průčelní fasády je v souladu se zájmy památkové péče. Vzhledem ke kulturněhistorické hodnotě sgrafitové výzdoby je však nezbytné, aby její obnova byla realizována výhradně kvalifikovaným odborníkem, restaurátorem pod dohledem zástupců státní památkové péče. Tyto požadavky byly vneseny jako podmínky realizace do výroku tohoto rozhodnutí. Restaurátor rovněž na základě vyhlášky č. 66/41988 S., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění vyhlášky č. 139/1999 a vyhlášky č. 538/2002/Sb., vypracuje restaurátorskou zprávu, jejíž jedno pare odevzdá Národnímu památkovému ústavu ú.o.p. v Českých Budějovicích

Na základě uvedených skutečností bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Dle ustanovení § 81, odst. (1) zákona číslo 500/2004 Sb., správní řád, se proti tomuto rozhodnutí **lze do patnácti dnů od jeho oznámení odvolat** ke Krajskému úřadu Jihočeského Kraje prostřednictvím správního orgánu, který toto rozhodnutí vydal (Městský úřad Dačice). Podané odvolání musí splňovat náležitosti dle ustanovení §§ 81 a 82 správního řádu, dle ustanovení § 82, odst. (2) správního řádu bude podáno s potřebným počtem stejnopisů tak, aby jeden zůstal správnímu orgánu, a aby každý účastník dostal jeden stejnopis.

Mg. Pavel Urban
oprávněná úřední osoba

Mgr. Naděžda Mastná
vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu

Obdrží osobně viz adresát

Na vědomí:

NPÚ, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Senovážné nám 6, 370 21 Č. Budějovice
Městský úřad Slavonice, stavební úřad, Horní náměstí 525, 378 81 Slavonice